

ימי מטילדה * אביבית משמרי

ימי מטילדה
The Matilda Days

אביבית משמרי

עריכה: לוקאס נייט, שרון אלמוג
עריכה לשונית: שרון אלמוג
עיצוב: אפרת גולן
איור כריכה: שירה לימון

כתובת המערכת: petelpub@gmail.com
לרכישת עותק דיגיטלי ב"בוקסילה": <https://tinyurl.com/yafskbgv>

עלילת הספר, הדמויות הנוכרות בו ושמותיהן הם כולם פרי דמיונה של המחברת. כל קשר בין עלילת הספר לבין אירועים שהתרחשו במציאות, כמו גם בין הדמויות הנוכרות בו ושמותיהן לבין דמויות או שמות של אנשים חיים או מתים, מקרי בהחלט.

© כל הזכויות שמורות למחברת ולהוצאת פטל.

נדפס ונכרך בדפוס "קורדובה".

1 2400001002 6
דאנאקוד 1240-1002

ישראל 2018

ימי מטילדה

רומן מאת

אביבית משמרי

פטל

הוצאה לאור

01

”עוד משחק!“ פסק נהוראי.

דפנה נאנחה, כמה אפשר, אבל נראה שמטילדה לא חשבה על שום אפשרות אחרת. בעיניים זורחות הגישה לדפנה את חפיסת הקלפים, שתטרוף אותם. כפות הידיים הגסות של מטילדה לא התאימו לקלפים העדינים הללו. דפנה טרפה, חצתה לשניים, חיברה שוב, עוד משחק, המשחק החמישי הבוקר, כל מה שצריך כדי להעביר את הזמן במשמרת המשעממת. נהוראי היה המחלק, שבעה קלפים לכל אחד. קלף ההתחלה היה שש אדום.

מטילדה פתחה והורידה שמונה אדום. אף פעם לא הצליחה לצרף זה לזה מספרים בצבעים שונים, למרות שלכאורה הייתה אמורה לזהות צורות. בפועל זיהתה רק מספרים שונים באותו הצבע. בכלל, הייתה שחקנית גרועה מאוד – כל קלפיה היו מונחים תמיד גלויים, ולכן דפנה ונהוראי היו מצליחים להציץ בהם, גם בלי כוונה, ומנצחים אותה שוב ושוב. ובכל זאת היא אהבה מאוד טאקי והתעקשה להצטרף תמיד. ודאי ביום החם הזה, שבו לא הייתה בשמורה טיפת צל להסתתר בה מלבד במשרד הקטן של דפנה ונהוראי.

”היי, אני מתחיל! ניצחתי קודם!“ אמר נהוראי.

”סוק!“ מחתה מטילדה.

נהוראי משך מידה את הקלף, והיא התגוננה, מושכת אותו בחזרה, אבל צחוק היה בוויית עיניה. הקטטה הפכה להתגוששות, דוחה בעיני דפנה, ששני המתקוטטים

נהגו ממנה מאוד. "תביאי, תביאי לי!" צחקק נהוראי, דגדג את הנערה מתחת לביית השחי. מטילדה צחקה במלוא גרונה.

"אולי די?" אמרה דפנה בפעם האלף. המחזה נמאס עליה מזמן: בן האנוש מדדג ומטילדה משתפת פעולה. גם היא צריכה מגע, כנראה באופן נואש, כמו כל יונק. לבסוף הכריזה דפנה שאם לא ימצאו פשרה, היא תתחיל. היא עיינה בקלפים והורידה שש צהוב.

מטילדה הורידה טאקי צהוב ואחריו את רוב הקלפים שבידה, כולל ירוק אחד. "ראית? היא מרמה!" אמר נהוראי.

"לא נורא, שתיהנה."

מטילדה שלחה אליו מבט תמה. הוא חייך אליה בעקמומיות והוריד על דפנה קלף "פלוס שתיים" שאילץ אותה לקחת שני קלפים מהקופה.

"אוף, אתה בעצמך רמאי."

"לא, אני פשוט פיקח כמוה, ושנינו פיקחים יותר ממך."

המשחק נמשך ומטילדה ניצחה בו במרמה, לאחר שהטילה קלף "פלוס", ופרצה בתרועות שמחה. נהוראי, שטוען תמיד שאי אפשר לנצח עם "פלוס", שתק הפעם. לפתוח את הנושא הזה עכשיו? אין כוח, חשבה דפנה. היא הטילה את הקלף האחרון שלה וקמה משם, רגע לפי שמתחילים בקטטה חדשה.

* *

לאט־לאט למדו ליהנות מהימים העצלים האלה. משחקי קלפים בלתי נגמרים, טורנירים בלי לרשום את התוצאות, הפסקות רק לאוכל, יין שנהוראי הביא לפעמים למשמרת הערב. רק לאחר שד"ר נהוראי רינות וד"ר דפנה דרוויש הסכינו עם חוסר התכלית והשעמום, הבינו שאפשר גם ליהנות מהם. מדי פעם יצרו בעבור מטילדה אטרקציות מלאכותיות: תרגולת לצייד מדומה, למשל. אבל הלהיטות של מטילדה אחר הטרף המלאכותי לא הובילה לכלום. היא הייתה ציידת גרועה מאוד למרות תאוותה לבשר. "אפילו אני יכולתי כבר לתפוס את הציפור המסכנה הזאת," חשבה דפנה.

בסופו של דבר הייתה מטילדה תופסת את הציפור ומבקשת מהם אש. נהוראי היה מדליק יחד אתה מדורה קטנה, והיא הייתה צולה את העוף על נוצותיו ועורו בזמן

שדפנה הצמחונית מתרחקת משם בסלידה. בריח הבלתי נסבל הייתה מטילדה מוציאה את העוף מהאש ונוגסת בו. את השארית היו שומרים לה במקרר ליום המחרת. אבל למחרת הייתה כבר שוב רעבה לצייד חדש. היה קשה להערים עליה – כנף או שוק ישנות מהמקרר שדפנה ניסתה להגיש לה, הייתה תמיד משליכה בשאט נפש.

“החושים שלה קצת יותר חדים מחוש השניצל של אמא שלך,” היה נהוראי מלגלג. שעת הצייד והארוחה הייתה המסמר של כל יום שומם כזה בשמורה. שני ביולוגים, בוטקה עם שומר, וחוסה אחת, זנוחה, שהמדע כמעט חדל להתעניין בה. “המחקר עבר את נקודת השיא שלו,” הודיעו בלשון מכובסת ראשי הפרויקט העולמי להחייאת ניאנדרטלים. נראה היה שהם שמחים שאין להם בפני מי להתנצל, או חלילה להתגונן מפני תביעות. משום מה, החוקרים פורצי הדרך שניהלו את הפרויקט בזמנו, המשיכו הלאה ועשו חייל במיזמים אחרים, כך שלא הגיעה כל דרישה מדעית להמשיך בשיבוט. כמובן, המחקר בתאים ניאנדרטליים במעבדה נמשך בדרך זו או אחרת, ומסקנות חדשות הוסקו בנוגע לגנטיקה שלהם. אבל באינדיבידואלים עצמם לא היה צורך ממשי. הם היו מעטים מכדי לשמש כאוכלוסיית מחקר ורבים מכדי להיות אטרקציה אישית ייחודית.

שיבוטי הניאנדרטלים, כך הלך והתחוויר, היו גחמה יקרה שתועלתה המדעית לא ברורה, ותועלתה החברתית נמוכה. מובילי הפרויקט הכחישו זאת, כמובן, אבל מדובר היה בוויכוח על עניינים שבדיעבד. הפקולטה למחקר ניאנדרטלי גלובלי שהוקמה ברוזמנית לפני ששֶׁעֶשרה שנים, עם סניפים בסינגפור, סידני, רחובות, ליון ובוסטון, פעלה “על אש קטנה”, כלומר שמרה על מכסת עובדים מינימלית ושלחה מענה אוטומטי למתקשרים אליה. בהתאם, גם רוב המתנגדים לפרויקט כבר עייפו ועברו הלאה, בראותם שכוחות האויב הצטמצמו ונסוגו. הציבור הרחב דווקא העניק למושבוטים חיבה רבה, כמו גם את הכינוי המקוצר “אנדרים”.

וכך, פעם בשבוע היו הביולוגים הישראלים ממלאים טופסי מעקב של משקל ומצב בריאותי של מטילדה ושולחים למרכז הגלובלי. חוץ מזה, טאקי ושוב טאקי, ושעמום וזחל.

שמורת תל גזר שכנה בלבו של נוף ירוק בדרך כלל, עם התרוממויות קרקע מתונות פה ושם. הגדר שהוקמה מסביבה הותירה פתח מול אזור החניה, ושם הוצב בוטקה השמירה של אלקלעי. כמה עשרות מטרים משם הוקם משרד קטן במבנה טרומי, עליו חלשו דפנה ונהוראי. מולם יכלו לראות את המצפה הקטן של תל גזר, שהיה אפשר להעפיל אליו בקלות, ומעט הלאה משם את חמש האבנים העצומות שניצבו בשורה, כנראה שריד לפולחן פרה-היסטורי שמהותו לא הייתה ברורה עוד. על פני השטח נראו מנהרת מים תחתית וחפירות ארכיאולוגיות של כמה בתים קדומים.

חמשת אלפים שנה של התיישבות קדמונית נכחו באתר, זו על גבי זו. התרבויות שחלפו שם בסך הותירו בין היתר חקיקות באבן, עמוד הנושא פעמוני רוח, כדים צבועים, ביצורי חומות ואף חרפושית פרעונית. מאז התקופה העותמאנית לבדה החליף המקום בעלויות לא פחות משמונה פעמים ומאות אנשים נהרגו בקרבות על כיבושו זה מזה. כל ייחוד של יופי לא היה למקום הזה, שהיה נקודת ציון בדרך הארוכה של אנשי קדם בין מצרים וסוריה, לבד מגובהו הגיאוגרפי היחסי.

כרגע היה תל גזר היהלום שבכתרה של המועצה המקומית. עד להגעתה של מטי, מבקרים הסתובבו שם בעיקר בסופי השבוע, מהלכים על מה שנתר מהחדרים הקדמונים, ממששים אגן מים ענקי שנחצב באבן. מאז שהוצבה שם האנדרית הוכפל מספר המבקרים פי כמה והם הגיעו בכיתות ובקבוצות של עשרות. רכבת מבקרים הותקנה על מסילה פשוטה, מרחב הסיור הוגבל, והקהל הורשה לצפות מתוך הקרונות רק במסלול שהותווה מראש ולנפנף ממרחק בטוח לעבר האנדרית. מטי בעצמה הייתה קובעת בכל פעם מחדש היכן תשב לחזות בבני האדם הצופים בה. לפעמים הסכימה לבקשה של נהוראי להתאים את שעת הצייד לשעת הביקור. לפעמים לא – "היא עייפה היום", היה אומר המדריך לקבוצה ברמקול הקטן. אבל פה מצד ימין אתם יכולים לראות את המתקנים דמויי המערה שבתוכם היא ישנה בדרך כלל. כאן יש דוגמאות לשרטוטים שהיא עשתה הבוקר, ובסוף הסיור אפשר לקנות צילומים ממוסגרים של שרטוטים נבחרים שלה.

בנוח עליה הרוח מטילדה הייתה מתקרבת לרכבת העוצרת ונוהמת הברה-שתיים לתוך המיקרופון. הקהל השתאה ונדרך, כמו לשמוע איזו נבואה מפיה, אבל כרגיל

היו מילותיה סתומות: "גון" או "הות" והיא הייתה עוברת משם, מחייכת לעצמה. ככל הנראה נהנתה מתשומת הלב הציבורית, הגם שמעולם לא הוסבר לה עד הסוף מדוע זו הוענקה לה.

כמה מדהימה היכולת האנושית להסתגל לכל סביבה, הייתה דפנה חושבת. אבל כמובן, אי אפשר לטעון שמטילדה אנושית, לו הייתה אנושית היה אסור לשבט אותה. ובכל זאת היא כן, חשבה דפנה.

02

ישראל קיבלה ממרכז השחזור העולמי שני פרטים. זכר ואחר כך נקבה. יחס מספרי בלתי רלוונטי, שכן איש לא העז לנסות לגרום להם להזדווג. גם כך החברתיות לא הטרידה אותם במידה רבה. רוב הזמן פשוט הסתובבו לבדם, משוטטים, מתבוננים. "האדם המשוטט", קראו לזה בצחוק, "homo flaneures".

הם היו הומו ניאנדרטלנסיס, כלומר בני מין, ויש האומרים תת־מין, בתוך הסוג "אדם" – סוג ביולוגי בתוך תת השבט הומינינים שבסדרת הפרימטים. כמו המין "אדם", השוכן בסמוך להם בטבלאות סיווג ההומינינים, גם הם התאפיינו במוח גדול. היה זה אותו מוח גדול שאפשר להומו סאפיינס ליצור את הטבלאות הללו, לסווג את מקורביו בסמוך אליו בטבלה, ובהמשך לשאוף להקים אותם לתחייה, בשר ודם. תפיסתו המורכבת לא יכולה להשיג את המוות, ושיבוטם של האנדרים פתר את הבעיה: להחיות אדם היה אמנם אסור עדיין, אבל הנה אפשר היה להחיות את הקרובים לו, ולקוות לטוב.

למרות נבואות הזעם של כמה מתנגדים לשיבוט, שהזהירו מקניבליזם ומרמות אלימות גבוהות, הניאנדרטלים שנולדו לא היו מפחידים משום בחינה. את דפנה הטרידה דווקא העובדה שלישראל הם הגיעו בוגרים, כאילו מוכנים מהאריזה. הם היו פעם תינוקות, בארץ אחרת, שנישאו ברחם של מין זר, שאף אישה אנושית לא רצתה להיניק ולכן ניזונו מבקבוקים. אמנם נמצאו המטורפות שהסכימו לשאת אותם ברחם, ואחרות שניאותו לתרום להם חלב אם אנושי, אבל את

החיבוק הראשון שלהם קיבלו מאינקובטור, ואת רוב ארוחות החלב שלהם קיבלו מנאקה, בהמה שלא הייתה קיימת בתקופה שבה אבותיהם נעו על פני האדמה. אחד או שניים מתו מיד לאחר הלידה.

אלה ששרדו וכו לחיבוק ולהרדמה לפני השינה מהחוקרים שלהם, גדלו מטופלים למשעי ועדיין חסרים דבר מה, כמו גוזלי תנשמת שנפלו מהקן. הם היו יתומים חדשים למין ישן. וגם "הישג עצום למין האנושי", כך אמר נשיא ארצות הברית. "למאדים עדיין לא הגענו – אבל תראו מה יש לנו פה," חיך הנשיא בשידור הישיר, שמיכת תינוק לבנה בזרועותיו, כשהוצג הגור־תינוק החדש הראשון בסדרה. ראשי הפרויקט בסידני הגיבו על הנאום בשביעות רצון מסויגת – לא היה להם נוח שארצות הברית מנכסת את ההישג המשותף לעצמה.

וכך שכבו להם רחבי הגולגלות בעריסותיהם, בהתחלה שניים ואחר כך עוד שניים. ארבעה שרדו בכל העולם בסך הכול, מתוך אחד עשר שנולדו. כולם זחלו בעקבות צעצועים, גדלו ובגרו, קיבלו שיעורים פשוטים פה ושם, למדו לשמור על היגינה בסטנדרטים מודרניים, הוכיחו שהם יכולים לתקשר את רצונותיהם במידה סבירה. כצפוי, בתחילת החיים היה מוחם מפותח וגדול מעט יותר מזה של ילדים אנושיים. לאט לאט הואט קצב גידולו עד שהגיעו למוח בגודל של מוח אדם בוגר, אבל שונה במיקוד שלו. אזורים של תנועה במרחב וראייה מחדדת התפתחו על חשבון אחרים, בעיקר על חשבונם של אזורי היכולות החברתיות וכישורי השפה, בדיוק כפי שחזו הפליאולוגים בעבר על סמך ארובות העיניים בגולגולות מאובנות.

עם זאת, הוסכם על רוב המדענים שבסך הכול, אולי בשל ההתרגשות הגדולה והמעקב המדעי הקפדני, הייתה פה החמצה. האנדרים לא קיבלו את החינוך שיאפשר לומר אם היו מגיעים להישגים טובים יותר בתנאי מחייה "אנושיים". בגיל מסוים שוחררו החוצה לשמורה זו או אחרת, והשתלבו שם יפה, גם אם לא ידעו לצוד והיה צורך להדריך אותם פה ושם. מעולם לא ביקשו ממש לצאת מהשמורות, אם כי היו לפעמים מצביעים על החוץ ומבקשים הסברים על המתרחש שם.

מטילדה הייתה חלק משלישיית ולדות, שנולדו מאותו חומר גנטי. כמובן, הם נישאו ברחמים שונים אבל נהרו מאותו קורטוב של דנ"א אנדרי. אחד מהם מת בגיל צעיר מכשל מערכות, השני, גארי, הוצב בסינגפור, ומטי עלתה לארץ בתור מתנה רשמית שממשלת אוסטרליה העניקה לממשלת ישראל. כמו דודה חסכנית, ממשלת אוסטרליה נהגה להעניק רק מתנות שלא חפצה בהן עוד. מקבלת המתנה גילתה עוד פחות נכונות להפיק את המיטב מן הסיטואציה.

במרכז המחקר ברחובות גילתה מטי סימני עקה, עד כדי גירוד חפצים לזוב דם. לאחר מכן סוכלה, בהתנגדות תושבים, תוכנית לשכן אותה ליד מערת כבארה שבנחל מערות, שם נמצאו בעבר שרידי ניאנדרטלים. אחר כך נבדקו ונפסלו שטחים פתוחים אחרים, רובם בגליל העליון. היו פוליטיקאים שרצו ליישב אותה בצפון הנגב, אבל אנשי המקצוע התנגדו חריפות, מנימוקים ביולוגיים, שלו היו מתאמצים היו מוצאים גם הפוכים מהם: גופם של האנדרים בנוי לשרוד בקור, הסבירו, ויתקשה לעמוד בטמפרטורות גבוהות שכאלה.

המקום שבו נחתה מטילדה לפני שנתיים היה השטח היחיד שהתאים פרקטית, וגם התנדב לכלכל אותה על חשבוננו: המועצה האזורית גזר. שם גם נרשמה היסטוריה פעוטה – ראש המועצה היה הראשון שהעז לחבק אותה, ובחום רב.

חיבוקו של ראש המועצה תועד בצילומי טקס הקבלה של מטילדה, וריגש את כל מי שהתבונן בו – מיד עם פגישתם הוא אסף אליו את גופה הרבוע, הצמיד את ראשה הנמוך לחזהו, עטף בידי הארוכות את ראשה ועצם את עיניו לזמן ממושך. בצילומים שפורסמו נראתה מטילדה האסופה אליו כשהיא מחייכת חיוך של נועם. אבל כל היתר, מדיילות ועד טכנאי מעבדה, נרתעו מעט מן האנדרית. גם אם נמשכו לגעת מרומזות באצבע בשולי בגדה, או בידה, איש לא חיבק אותה ממש.

לא הייתה לכך סיבה מפורשת: ריח גופה האישי היה נעים, מין תערובת של שיירי בוץ, סוכר ומעט קמפור חריף. אחרי רחצה וחפיפה הייתה מסתובבת, שיערה האדמוני בוחק, וחלוק משוך על גופה. בזמנים כאלה נראתה ענוגה כמעט. ייתכן שהרתיעה הגופנית ממנה הייתה קשורה בידיעה שהמחבק את מטי נסחף אתה עשרות אלפי שנים לאחור. ואולי בהבנה שהאחיזה בה כמוה כאחיזה בדבר יקר שאת מחירו לא יוכל המחבק לשלם, אם יישבר.

ראש המועצה עצמו דמה מאוד לגדעון זינגר, ודפנה הצטערה בתחילה שלא תוכל לומר זאת לנהוראי הצעיר, שוודאי לא יודע מי היה גדעון זינגר. אבל מיד אחרי כן הסתבר לה שכולם תמיד קוראים לראש המועצה זינגר, כתחליף לשמו האמתי. אחרי הטקס נפגש זינגר בחגיגות עם דפנה ועם פרופ' מרום, בכיתו המגונדר, סיפר להם על ילדיו הבוגרים, הציג בפניהם את אשתו שהייתה מנהלת מרכז הספורט המקומי. הוא כיבד אותם בקפה ובפרלינים ודיבר על הצורך למנוע משבר בינלאומי מול המדינות האחרות שהשתתפו בפרויקט השיבוט.

"מה אתה מבין בזה?" חשבה דפנה, "זו פוליטיקה של גדולים ואתה יושב פה בסוואנה הפרובינציאלית שלך ומדמה שאתה מושך בחוטים".

אבל פרופ' מרום לחץ את ידו של ראש המועצה בחום: "ודאי, אנחנו מבינים, אנחנו מבינים, אני יודע שתעשו כל מה שצריך כדי לשמור עליה, היא נהדרת, ובכלל מהווה נכס אנתרופולוגי יקר".

דפנה אילצה את עצמה לשתוק. מה פתאום אנתרופולוגי? המונח הוא פליאולוגי! מה קרה לפרופסור מרום?

"בדיוק", אמר ראש המועצה. "אנתרופולוגי, זו המילה שחיפשתי."

03

”או איך היא?” זו שאלה שנשמעת בתחילה מציצנית, לא מתוחכמת, רכילותית. אבל הלוא זו שאלת השאלות בנוגע למטילדה. זו השאלה שהניעה גלגלים במחקר הפליאולוגי, ששלהבה מוחות חוקרים. השאלה הזו היא שצופפה אורחים סקרנים לכדי מסות נושמות של רצון להיווכח: מה טיבה? יצר הסקרנות אנושי הוא, ובלעדיו לא הייתה באה לעולם. יצר הסקרנות האנושי הוא גם זה שהקשה עליה, כי מהלך חייה של מטילדה היה תלוי בסקרנות הזו, ובדעוך הסקרנות נותרה ללא דורש. האדם שיצר לעצמו צעצוע יקר כל כך – מאס בו, כמו בן אצילים מפונק, אחרי כמה דקות היסטוריות של משחק, ופנה לנבור בארגזי צעצועים אחרים. ובכן, איך היא? אפשר להבחין בה גם מרחוק, לפי הגופייה האדומה. מטילדה אהבה מאוד את הגופייה שלה, ונצמדה אליה גם כשהיה קר לכולם מסביבה. עורה העבה יחסית ושכבת השומן הייעודית של גופה אפשרו לה לזלזל במעילים ובכיסויים. ג'ינס עטף דרך קבע את ירכיה – מכנסי שלושת רבעי שעל קומתה הנמוכה נראו כמכנסי שבע שמיניות. ותמיד נעלה סנדלי שורש, שקיבלה בזמנו, בחגיגות, מחברה מסחרית אוסטרלית. בכל פעם שהייתה שוחקת אותן בשיטוטיה, היה נהוראי כותב לאוסטרליה וזוג חדש היה מגיע לשמורה, בדואר שליחים.

תווי פניה היו שלה בלבד, מובחנים מאוד. לו היה עולה הצורך, קל היה לזהות אותה בין בני מינה, כפי שמטפלי יונים יודעים להבדיל פרט אחד מאחר בתוך להקה, על פי הבדל מזערי בנוצה או בפצע זעיר ליד המקור. היו גם קומתה הנמוכה,

רק מעט יותר ממטר וחצי, וחוסר החן של זרועותיה וידיה, הארוכות מעט יותר מדי, מתחת לכתפיה השמוטות. שיערה היה אדמוני-חום ועורה בהיר, שכן הייתה נצר לניאנדרטלים של אירופה. ועדיין הייתה בעלת האף הרחב ההוא ומצח קמוט, והסרעפת הישרה, כמו נאד עור, בלי מותניים של ממש.

כמין סתירה לכל אלה היה למטילדה גם הזיק המתוק הזה בעיניים, בן דמותה של שמחת החיים האנושית. "כן, היא ממש חמודה, הקדמונית הזו", אמרו כל רואיה, ולא בלשון מזלזלת. למרות הטבע האנושי הדורסני, איש לא לעג למטילדה מעולם בשום צורה. להפך: כל מי שתלה שאיפות בדבר גדול ממנו, כל מי שרצה להבין את קיומו דרך מי שאינו הוא, להוכיח לעצמו שוב דברים שכבר ידע, נצמד למטילדה. לכל אחד הייתה מטילדה משלו, ומטילדה עצמה, גוצה חביבה שכמותה, לא ידעה על כך דבר. תחילת ימיה ברחבת השמורה – המתנגדים קראו למקום "ספארי ב" – הייתה רצופת תקלות ותאונות קלות. פה ושם הייתה פציעה שהצריכה זריקת טטנוס או זרת שבורה, אבל בעיקר הוטרדה דפנה ממצב רוחה המדוכדך של מטילדה. חלפו כמה ימים עד שגילו על מה התאבלה: המקל שלה לשרבוט בחול נלקח ממנה עם העלייה ארצה. רק כשנמצא לה מקל חדש החלה להסתגל באמת.

מה היא שרבטה במקל הזה? קווים, צורות, סימנים מופשטים שונים. לפעמים בשורות-שורות, לפעמים באקראי. בדרך כלל מחקה הכול לאחר מעשה ושרבטה מחדש. דפנה צילמה רבים מהשרבוטים האלה, שלחה אותם לפענוח באוסטרליה, ובעצמה ניסתה לקרוא בהם חוקיות כלשהי. היא לא הצליחה. גם מומחי הצופן האוסטרלים כשלו בהבנה שיטתית של הסימנים. הם נראו "כמו הירוגליפים של עכביש על סמים", אמר אחד מהם. אבל השרבוטים האנדרים זכו להערכה בציבור וצילומים שלהם נמכרו בהמונים.

השרבוטים. לפעמים היו שם שלושה עיגולים עקומים זה לצד זה; לפעמים קו קצר והמון נקודות מסביב לו; לפעמים משהו שיכול לדמות לכוכב בעל שבע קרניים, לו לא היה נחתך בשליש התחתון שלו. הייתה דרגה גבוהה של מיומנות בציורים הללו, אך שום סימן כמעט לא חזר על עצמו – כאילו ביקשה הציירת לסמן את מצב הרוח היומי שלה או לשלוח נבואה קטנה של עוגיית מזל. בשיחות על הסימנים הללו מטילדה הייתה נותנת להם הסברים קצרים וסתומים ולא יכלה להוסיף עליהם דבר.

מלבד שרבוט היא אהבה כמה דברים שלא חלמו לאפשר לה בתוכנית המחקר המקורית, אבל אפשרו לה לבסוף. לפעמים לווה ההיתר בקריצת עין, לפעמים באנחה כבדה: יין רוזה, למשל. רק רוזה. את האדום והלבן דחתה. או סוללות, למשל. היא נהגה להחזיק ארבע סוללות קטנות בכף ידה שעה ארוכה. אחר כך גילתה שניתן לעשות זאת גם עם אגוזי פקאן, ושקעה בתענוג, אוחות שישה או שמונה מהם בין שתי כפותיה, מערסלת אותם, מקפיצה מעט, וכך במשך כחצי שעה בכל פעם. מדובר בשריד קדום לדחף אנדררי מודחק, פסקו הניאנדר-פסיכולוגים. הם מיקמו את התסמונת בנקודה נורמטיבית כלשהי על ספקטרום של סממן אנדררי שקראו לו "געגועים לפרה-היסטוריה" (Vorgeschichte Heimweh), יחד עם עוד שלל תסמונות שלא נמצא להן הסבר מספק.

חלק מחוקרי האבולוציה, לעומת זאת, שיערו שמדובר בטכניקה כלשהי שנועדה להקל על צייד דגים במים רדודים. האנדרים נהגו לאחוז את הפתיון בכף ידם ולדוג כך, טענו, וכן למדו את המלאכה הזו דורות רבים כל כך, שהיא הותירה בהם סימנים מוטבעים גנטית. אבל הלוא ניאנדרטלים התקשו מאוד בציד חיות קטנות, קבע מחקר אחר, למעשה ייתכן שנכחדו לאחר שבהמות גדולות עזבו את אזור המחייה שלהם, וכבר התקשו לצוד ביוזן בכוחות משותפים, בכידונים ובראשי חץ כפי שעשו תמיד. לכן, הסיקו, אין ספק שצייד דגים לא היה עיסוק עיקרי בעבורם, לא במידה שתספיק לפתח בהם תכונות כאלה. ד"ר דפנה דרוויש ניסתה פעם, בחשאי, להחזיק כך חופן אגוזים בכף ידה, כמה דקות, ולא הרגישה דבר.

בחינוכה של מטי נעשו שגיאות רבות, שלא במתכוון – מטפליה בשנות ילדותה הקריאו לה מספרי ילדים, בייחוד מ-"Good Night Moon" שהביאה אחת החוקרות מן הבית. הם עשו זאת בניגוד לפרוטוקול המחקר, אבל טענו שלא יכלו לעשות אחרת. עכשיו כבר אי אפשר היה לדעת לאיזו רמה של הבנת שפה הייתה מגיעה בכוחות עצמה, בתוך שבט מגונן של בני מינה. מצד שני, לעולם גם לא ייודע לאיזו רמה הייתה יכולה לנסוק לו היו מתקדמים אתה מ-"Good Night Moon" לספרי לואיס קרול למשל.

בכל מקרה, לדקלם את השורות שאהבה מעולם לא הצליחה. מטי ושאר המשובטים החלו בילדותם לבטא הברות קטועות, אחר כך פיתחו אותן למילים

אבל מעולם לא למילים קוהרנטיות. לאור העובדה שהבינו את רוב מה שנאמר להם, לעתים גם משפטים ארוכים למדי, היה ברור שהם מסוגלים לפענח ולקודד שפה. אבל הם דיברו באופן לא מובן בעליל, אף על פי שעצם הלשון שלהם הייתה זהה לזו של ההומו סאפיינס. האנטומיה שלהם אפשרה להם לדבר: מיתרי הקול שלהם היו תקינים, וכך גם הלארניקס, בית הקול. גם רוחבה של תעלת העצם שבה עובר העצב השולט בתנועות הלשון היה זהה לזה של האדם. רק תיבת הקול הייתה שונה: מיקום האף, האוזניים והסינוסים אצל האנדרים היה ייחודי להם ותוצאתו הייתה קול גבוה מעט מן המצופה, אצל הזכרים והנקבות כאחד.

מכל מקום, המוטציה הרלוונטית בגן הקשור לשפה ודיבור, זו שמכל הפרימאטים רק בני אדם ניחנו בה, בהחלט הייתה מצויה אצלם. האם הייתה שם מלכתחילה, כחלק מהווייתם הבסיסית? או שמא נותרה רק כשאריות, פירווי גנטיקה זרה שהגיעו ממיינים אחרים? השאלה נותרה שנויה במחלוקת.

המילים שכן ביטאו היו לעתים מילים אנגליות אקראיות, אצל מטילדה גם עבריות, ולעתים הברות אישיות שהתפתחו אצל כל אנדרי בנפרד, שפה אישית מפוררת. חלק מהעיצורים החוזרים התייחסו באופן קבוע לאדם או לחפץ מסוים, וחלקם לדברים שהחוקרים לא זיהו. כשאנדרי זה או אחר הצביע על השמיים או על זרת ידו ואמר "שלוש, איפה ולאן, בננה מקולפת", חדלו ההומו סאפיינס להבין. תיאור פיוטי? תלונה קונקרטי? שאלה על מזג האוויר?

את מנת המשכל שלהם כמעט שלא היה אפשר לבדוק. היצירתיות המעשית שהתגלתה אצל אבותיהם הפרה-היסטוריים בעיבוד חומרים דרשה ללא ספק יכולת קוגניטיבית גבוהה. את שיטת הסיתות של כלי אבן שהייתה נפוצה ביניהם לפני שלוש אלף שנה התקשו גם סתתים מודרניים לשחזר. לכל הדעות נדרשו בימי חייהם ליכולות מורכבות מסוגים שונים, וגם קיימו חיי תרבות כלשהם. בפועל, אולי כיוון שניתנו לאנדרים המודרנים חיים נוחים ומוגנים, ואולי כיוון שלא היה מי שילמד אותם את הדברים הנכונים, היה קשה לאתר עקבות של היצירתיות הזו. פה ושם נרעש חוקר כלשהו מקישור לוגי שעשה ניאנדרטל או מפתרון מקורי לבעיה טכנית. שם זה נגמר. טיפין טיפין עלתה גם ההשערה, שאולי הוולדות שנוצרו משכפול גנטי לא משקפים לגמרי את אבותיהם, שאולי – איש לא העז לכתוב

את המילה אבל נהוראי היה מבטא אותה לפעמים – הם סובלים מעיכוב כלשהו, מולד או נרכש, שלא היה במקור.

אבל כן, האנושות בהחלט הוקירה אותם. בהחלט הופיעה פעם ההתרגשות הגדולה הזו, מיד לאחר הלידה הראשונה, כשיד אנושית גדולה נגעה לראשונה בכף יד ניאנדרטלית קטנטנה. כשתינוק אנדרי חייד, כשפעוט אנדרי התרוצץ במסדרונות האוניברסיטה. הם היו נשגבים, ולו מפני שהיו שונים, ושונותם סימנה הבטחה גדולה. אנחנו לא לבד, עבר הרחש הגדול בקרב האנושות. הקהל האנושי, מיליארדי איש שהתגודדו על הכדור, השתאה מולם, נכסף אליהם מרחוק.

”אני לא יודעת את נפשי מרוב אושר,“ כתבה פעם דפנה לאחותה, אחרי הלידה השנייה של אנדרי בריא. מילים אחרות לא מצאה. אבל הקלישאה הייתה נכונה: האנדרים היו הבטחה להפוך את ההומו סאפיינס לשלם יותר. היו דיבורים על עידן חדש, על אושר חדש שיביאו אתם האנדרים. הם יקרו אותנו מעט אל עצמנו האמתית. הם יחשפו בפנינו דברים נסתרים. וכך, בני האדם גידלו אותם, צפו בהם והמתינו. אבל למה המתינו?

הם לא הראו שום נכונות למלא את תפקידם. מצד שני, אולי היה זה רק עניין של זמן: היו שטענו שהאנדרים זקוקים רק להכוונה קלה, ועליהם להשתלב בעולם שלנו ככל האפשר. לא הייתה שום טענה מדעית שתבטל את הרעיון הזה, אבל דעת הקהל מעולם לא בשלה אליו. הרעיון של אנדרים שיושבים בתחנת האוטובוס, נכנסים להצגה שנייה, מלמדים חשבון, נראה לרוב הציבור מופרך מדי. בשלב כלשהו נכנס לתמונה Free Andries – לובי אזרחי ששם לעצמו מטרה להקנות לאנדרים זכויות אזרח מלאות ואפשרות להתערב באוכלוסייה. קונצרט צדקה שאורגן לטובת הנושא ניסה לגייס תרומות בסך רבע מיליון דולר לטובת הנושא, אך כשל. ההומו סאפיינס רצו את האנדרים שלהם בשליטה.

ומה רצו האנדרים עצמם? האם שעמם להם בעולם המודרני? האם היו מאושרים? מה היה קורה לו זכו להצביע בבחירות, לקבל מלגות לימודים, לגדל משפחה, לקבל חופש תנועה בעולם? איש לא התפנה לבדוק את כל אלה, וממילא גם לא הייתה אפשרות להקצות קבוצת מחקר וקבוצת ביקורת – השיבוט עצמו היה יקר וממושך מדי. ואף ניאנדרטל לא הוצא לחופשי, לבדוק איך ינהג כאזרח. באופן רשמי

ניתן להם מעמד של "זכאים לאוטונומיה", שהוגדר בפרוטרוט, עם סייגים ותתי סייגים, ועם קריטריונים לקביעת הגבול שעד אליו יורשו לממש את רצונם החופשי. לאיש לא היה ברור איפה הגבול הזה אמור לעבור. סוללת המשפטנים העצמאים שמינתה את עצמה לדון בנושא, בחצי הסכמה של האו"ם, פרסמה דוח מקיף על הזכויות התיאורטיות של אנדרים, דוח שנגנו. בחדרי חדרים דיברו על התחייבות לא כתובה להגבלה קבועה של זכויות האנדרים – התחייבות שכל הממשלות המעורבות הכחישו.

* *

פרופ' מרום, מנחה הדוקטורט של דפנה ואחד מראשי פרויקט השיבוט העולמי, פרש מהפרויקט בסוף השנה שעברה וחזר לעיסוקי האקדמיה המקומיים שלו. מעט אחר כך אורדו מת.

איש כבר לא בכה על אורדו, אחיה הביולוגי של מטילדה. על קודמיו, שנפטרו צעירים במקומות שונים בעולם, עוד הצטערו, פרסמו בפרוטרוט את תוצאות הניתוחים שלאחר המוות, הצהירו על שמירת דגימות, על המשך המחקר גם אחרי המוות. תועדו סיפורים מרגשים על אופיים הייחודי של הנפטרים, על הקשר שנרקם בינם ובין המטפלים בהם בילדותם. אבל כשאורדו מת, שנים אחר כך, המדע כבר היה שבע מהגוף הניאנדרטלי, הציבור היה שבע מהנפש הזרה. התגובות לא הצליחו להתרומם מעל הבנאלי. "נרו יאיר", כתב מישהו.

אורדו גדל בסידני, אוסטרליה, עם מטילדה. כמוה נחשף ליותר מדי סימני קדמה של הומו סאפיינס, והגיע לישראל כחצי שנה אחריה, לאחר שניכר שהיא מסתגלת היטב. מטילדה קיבלה אותו בשמחה והשניים נהגו לחפור בורות קטנים יחד ולהתזו מים זה על זה. כמה שבועות אחרי שהגיע ביקש אורדו לרכוב באופניים. רוכבי השטח באזור תל גזר כמו הוציאו אותו מדעתו מרוב להיטות ותסכול. אחרי התלבטות ארוכה הוחלט להתיר לו את החריגה הזו מתקופת האבן ואופני ספורט הובאו לשמורה. פעמיים בשבוע, אחרי ארוחת הבוקר, הרשתה לו דפנה לצאת על כלי הרכב שלו לנסיעה מסביב לשמורה.

בתחילה היו מטפלי רוכבים אחריו, אחר כך התעייפו. עוד זמן מה אחר כך היו עומדים אנשי היישובים הסמוכים, גור וכרמי יוסף, זמן ארוך לפני המועד, מוחאים לו

כפיים כשעבר, מצלמים, מביטים בו מחייך את חיוכו הענקי. אחר כך התרגלו והוא נסע בשבילים ריקים. אבל התאונה קרתה דווקא בתוך השמורה, כשחזר מאחד הטיוילים שלו. אורדו נהרג בלי עדי ראייה – כל בני האדם, ומטילדה אתם, היו באותה עת ליד שער השמורה, מקבלים את פניו של משלוח הציוד השבועי. דפנה זכרה שנהג המשלוח רגז מאוד על איזה פרט טכני שלא מילאו, וקבלת המשלוח התעכבה. באותה עת ממש האופניים של אורדו הוטחו בעוצמה רבה בהעתק האבן של לוח החודשים העברי בתל גזר.

הכתובת החקוקה בלוח גזר ציינה בכתב עברי קדום את שמות החודשים ואת ייעודם החקלאי. השורות בו פירוטו אסיף, זריעה, זריעה מאוחרת, עקירת פשתה, וכן הלאה, כל פעולה בזמנה, הנמשך על פני חודשיים תמימים מדי שנה. את הכתובת חרתו באבן בני אדם שחיו בתקופה החקלאית, והוא הנציח שגרת חיים שהתבססה על עונות השנה ומחזורי היבול. בסופו של כל מחזור כזה היו אסמיהם של בני האדם מתפקעים מרוב חיטה הממתינה לטחינה, זיתים היו נכבשים לשמן ומעדנים היו נרקחים מעודפי הפירות. זה היה עידן שהניאנדרטלים מעולם לא שיערו שיתקיים, ולמעשה לא הייתה להם יכולת לשגשג בו, באין להם כישורי התארגנות חברתית לעבודה חקלאית קהילתית או ארוכת טווח.

כעת פגעה ההתפתחות החקלאית של בני האדם בניאנדרטלים בפעם השנייה, ובצורה קטלנית לא פחות. אורדו נפגע בראשו, כנראה בעת הנפילה מן האופניים, ועד שהגיעו אליו אנשי השמורה, כבר היה מצבו אנוש. הוא הותיר סימנים אחריו: העתקו הגירי של לוח גזר נמצא שלם, לבד ממגרעת שנוצרה בו, במקום שבו פגעה מתכת האופניים. המגרעת פגמה בקצה השורה האומרת "ירח קצר שערם", כלומר חודש אייר שבו נקצרות שעורים, והשחיתה כליל את השורה המזכירה את עקירת הפשתה, הלוא היא תקופת חודש ניסן. אביבי ועצוב היה מותו של אורדו, ובעיקר חסר פשר.

הסבר אפשרי לתאונה היה שהניאנדרטל הצעיר ניסה לקעקע את הלוח ונכשל. אחרים אמרו שאולי חשב לדלג מעליו בעודו רכוב. אבל האמת מעולם לא התבררה: הניתוח שלאחר המוות היה זהיר, מלא כבוד וחסר פרטים מדוקדקים. בני האדם לא רצו לדעת עוד דבר על גופו או מוחו של אורדו, כאילו ידעו כבר הכול. "ניתחת אחד –

ניתחת את כולם" הייתה הגישה המקובלת. איש לא אמר זאת בקול רם. הדבר הרתיח את דפנה, אבל לא היה אף אדם ספציפי לכעוס עליו.

ממשלת אוסטרליה וממשלת ישראל פרסמו הודעת אבל רשמית, התקיים טקס קצר באוניברסיטה, אבל רגשות האשמה לא הניחו לאחראים או לציבור להתאבל כראוי. למרות המלל, המאמרים בכתבי העת המדעיים, קטעים תיעודיים ששודרו שוב ושוב, דומה היה שהשתררה שתיקה פומבית. מותו של אורדו סימן, כממחטה לבנה שנקשרה למקל, את ההודאה הסופית בתבוסה.

בני האדם לא ידעו מה לעשות בקרוביהם הרחוקים, שהיו רחוקים מדי כמתבר מכדי להיעזר בהם, וקרובים מכדי להשתמש בהם. המין אדם שבתוך הסוג "אדם" החל לגלות בהדרגה מיאוס כלפי המין השכן שלו, שלא הביא את יכולתו הקוגניטיבית המרשימה לביטוי מלא. גן השפה והדיבור שכן בהם, אבל לא הניב שום אמירה; התכונה האנושית של תזוזה עקב חוסר שביעות רצון לא ניכרה בהם, הם פשוט התקיימו לבטח, בלי לשאול שאלות. הדבר הוציא את בני ההומו סאפיינס מכליהם, חיידך בהם עוד יותר את הטינה הכבושה. ההתאהבות ההתחלתית דינה היה לדעון מעט מעט.

אם כך, אחרי שאורדו מת, נותרה מבני הדור שלו רק מטילדה ועוד שני אנדרים, בסינגפור ובבוסטון. האם הייתה מטילדה מסוגלת לדעת מה פירושה של העובדה שאיבדה אח, שנשארו לה כעת רק שני קרובים חיים? מדי פעם הייתה מזכירה אנדרים אחרים בשמותיהם ואוהבת לשמוע זיכרונות על מאורעות שחוו יחד. אבל איש לא העז לספר לה שרוב האנדרים שהכירה בילדותה כבר אינם בין החיים.

"היא עוד תשכב על ספת הפסיכולוג יום אחד," היה נהוראי אומר, "ותתלונן

על כולנו."

04

בסלון שלה במודיעין צפתה ד"ר דרוויש, מוטרדת, בחדשות על מינויו של צ'ארלי דויל לסגן שר הבריאות האוסטרלי. קראו לו צ'ארלס עכשיו, אבל לדפנה הוא תמיד נשאר צ'ארלי. תמונות מן העבר הוקרנו שוב – דויל בתספורת נערית, בהפגנות מחאה מול מרכז המחקר בסידני, בימים שבהם היה מראשי תנועת ANCO, Anti Neanderthal Cloning Organization.

כמעט מיד עם ההודעה על ההיריון המוצלח הראשון של עובר אנדרי, ארגון מתנגדי השיבוט פתח במהירות שלוחות במקומות שונים בעולם. המפגינים השתוללו, נעצרו, נהגו לשגר הודעות סרק על פצצות שלא היו, וריגלו אחר התכתובות של מעבדות המחקר. הם טענו בתוקף שהממשלה מסתירה מידע, שהניאנדרטלים רבים מכפי שפורסם. יש כבר עשרות או מאות מהם שמוחזקים במתקנים מבודדים, אמרו, חיים בתנאי אנרכיה, והם עוד עתידים לקום על ההומו סאפיינס להכותו.

ועם זאת, אנשי ה־ANCO דחו מכל וכל את הכינוי שהודבק להם "האנטי־גנטיים" והקפידו לבדל את עצמם מכל המוני המתנגדים האחרים לשיבוט: קבוצות דתיות שהתפללו להצלחתו או לכישלונו של רעיון השיבוט, לודיטים של ביוטכנולוגיה שלא ידעו את נפשם מרוב פלצות, מתנגדי ילודה אקולוגיים, וקבוצות אקדמיות שטענו שהמתנדבות להיריון ולהולדה של הניאנדרטלים לא נבחרו באופן שוויוני. ההקפדה של ANCO לבידול בין הקבוצות נעשתה בצדק גמור: ה־ANCO הייתה תמיד הקולנית והמאיימת מכולן.

כל זה קרה לפני ששֶׁעֶשְׂרֵה שנה בסך הכול, סביב לידתם של האנדרים הבריאים הראשונים. בשלב מסוים, אחת ההודעות על פצצה מטעם ה־ANCO התבררה כאמתית וגרמה לפציעתם של שני עובדי מעבדה ולמאסרו של תא מחתרת שלם. עם הפרשה הזו עזב צ'ארלי דויל את ארגון מתנגדי השיבוט בלי הודעה רשמית, ומיד לאחר מכן החליף ככל הנראה את חוג מכריו. דפנה שמה לב שהוא הביע דעות ממלכתיות יותר ויותר, והחל להתקדם מעלה בשורות המפלגה הליברלית, מתיישב במשרה לא נוחה פה ושם, עולה מעלה ושוב טווה רשת קשרים. דפנה דמיינה לעצמה את התקדמותו זו כטיפוס עקשני של עכביש ארסי, מעצם טבעו, המקים לו סבך קורים עוד לפני שהבחין בחרק כלשהו. לבה החשדן צדק: חילופי הממשלה הדרסטיים של השנה שעברה העלו את מפלגתו של דויל לשלטון.

לקח לו בערך עוד חצי שנה להגיע למשרה בדרג בינוני משרד הבריאות ולהכריז שמצא שם את מקומו. למרות שהתואר האקדמי שלו היה במתמטיקה, טרח והסביר איך לימודיו בעבר יסייעו לו בתפקיד החדש. אבל הדיון הציבורי על מידת הרלוונטיות של תחום ההתמחות לתפקיד פוליטי היה בעיני דפנה רק בעירה צדדית שהסיחה את הדעת מהעיקר. בעיקר הוזה הבחינה כלא מאמינה: ה־ANCO, שממשלת הלייבור תמיד הוקיעה כארגון הזוי, שעמד על סף התפרקות כבר שנתיים בגלל הקפאת פרויקט הניאנדרטלים, המציא את עצמו מחדש. וכעת, בגלל מניפולציית בחירות, הפך לאחד מרכיבי הקואליציה.

צ'ארלס אי. דויל חייך עכשיו על המרקע מול דפנה. שיערו היה כעת קצוץ מאוד, חזותו מכובדת למראה, זיפיו בני יום אחד בדיוק. הוא בחר מונחים זהירים בשיחה הקצרה אתו ולא כשל בדיבורו לרגע. לא ניכר בו שום סימן למי שהגה ושינן סיסמאות כמו "יש רק מין אנושי אחד". ודאי לא סימן למי שנתפס פעם, בראיון חפוז לתקשורת, בהמלצה המרומזת לחסל את התינוקות הקדמוניים ששובטו, גם אם נולדו בריאים. "אף פעם לא מאוחר מדי", אלה היו המילים שפלט אז, בטעות או במתכוון. השערורייה שהתעוררה באותו הזמן שככה מאז וכמעט לא הוזכרה לפני המינוי לתפקידו החדש, אבל ד"ר דרוויש האמינה שדעותיו של דויל לא השתנו.

היא כיבתה את הטלוויזיה וניגשה אל המקרר, בודקת מה להפשיר למחר לטובת המרק הבא. דפנה הייתה מאמינה גדולה בתזונה המבוססת על מרקים טחונים, מסוזה בריאותי שסיגלה לתיעוב הרגיל שלה למזון מגוון. מחר עוד יום עבודה.

* *

השמורה עברה כמה וכמה עידנים מאז בואה של מטילדה לגור שם, כמו גם כמה סוגי מבקרים. בהתחלה עמדו האנטי־גנטיים והפגינו בחוץ, הפגנות שהיו קולניות ואחר כך השתתקו וקטנו בהדרגה, עד שדעכו. אבל גם טיילים של ממש הגיעו, יחידים וקבוצות, מכל הסוגים והמינים. עתיקות התל שסר חנן עמדו שם, מבושות. גילן היה חמשת אלפים שנה, אבל הן היו צעירות וזניחות כמעט ליד מטילדה. איש כבר לא התפנה למשש באצבעותיו את שמות החודשים החקוקים בלוח גזר, או לדנדן בפעמוני הרוח העתיקים. כולם רצו לחזות בפלא החדש, לנפנף לו בהתרגשות, לגרום לניאנדרטלית לחייך אליהם. וכולם היו משוכנעים שהם יודעים עליה יותר ממה שידעה על עצמה.

זה היה נכון רק במידה מסוימת – המין האנושי יכול לספר למטילדה מעט מאוד על עצמה. עיקרו של המידע היה נתונים טכניים של אזורים מתפקדים במוח, שתויקו היכן שהוא, ובדיקות דימות מסוגים שונים שכבר לא בוצעו באופן סדיר, לפחות לא כל עוד האנדרים נראו במצב גופני תקין. איש לא הצליח לעמוד בתימהון המעיק של הברנשית בעת שלחצו חלקי מכוונות קרים אל גופה, או כאשר התעוררה בחדר ההתאוששות. כשהייתה מסרבת לבדיקה, היה צורך בשכנוע ממושך, בפיתוי עדין. אף עובד סוציאלי לא הסכים ללוות אותה – זה היה עניין של מדרגת שכר אחרת שמעולם לא מוצתה – ודפנה נאלצה לעשות זאת. בדרך כלל עשתה כמיטב יכולתה למסמס את הבדיקות שנחשבו פחות חיוניות.

אבל אחרי כל החקירות והבחינות, המבטים, הצחקים, תמה ההשתאות הילדית מול כוכבת השמורה, והתחילה הסקרנות הנחותה. בני האדם ניסו להתגנב שלא בשעות הביקור, ניסו לגנוב מזכרות, כתבו לדפנה מכתבים עתירי שאלות על ההתבגרות המינית של האנדרים, על הדחפים האלימים שלהם. רבים שאלו אם האנדרים צחקו או בכו ומתי, אם אפשר להצחיק אותם או להביאם לכדי בכי – ואיך?

הדבר יסייע רבות למחקר, טענו הדיוטות רבים. ברגעי שעמום, כל דבר היה אמור לסייע למחקר כלשהו. הכול כמו ניסו לקבל ממתק מגרה יותר, מסוכן יותר, מתוך קופסת הממתקים של המידע שמטילדה נשאה.

לפעמים היה קשה אפילו לדפנה להסביר לעצמה אם מדובר באמת בעיונות, מי רוצה בטובתה של מטילדה ומי רוצה לנצל אותה, מי מתעניין באמת ומי יפגע ויברח. אמנם, הזכירה לעצמה, היו ששאלו: האם לא הוגן לספק לה חיים גסים? לתת לה להסתדר בטבע לפי הצו הקדמון של בני גזעה? "המחסה שנתנו לה בני ההומו סאפיינס רק טשטש את יתרונותיה," כך קראה דפנה פעם במאמר במגזין מדע פופולרי. הכותב סיים במסקנה הנחרצת, ש"עד שלא יהלכו אנדרים ביערות ובסוואנות, חשופים לסכנות מן העידן שלהם, לא תבוא שלוה אמיתית למין ההוא." המאמר הרתיח את דפנה, כמו מאמרים רבים אחרים. לא, סיכמה לעצמה, מתקוממת בכל פעם מחדש. זו לא צבה בגלפגוס. היא זכאית ליהנות מההגנה והפרטיות וההגשמה העצמית והחיים הנוחים. בדיוק כמונו.

בגיל חמישים ושתיים, רווקותה, דפנה הייתה קנאית מאוד לחיים נוחים. ד"ר דפנה דרוויש קיבלה את התואר השלישי שלה בביולוגיה פליאולוגית כשעדיין היה כמעט בלתי אפשרי להשיג אותו, כשעוד היה יהלום בכתר של ענף מחקר חדש. מעט אחר כך שונו דרישות התואר והוקלו מאוד, כדי למשוך עוד עובדים לענף שהיה אז בצמיחה, וכל ביווג מתחיל שעבר השתלמות החל לכנות את עצמו פליאולוג או ניאנדר-ביווג. לכן הקפידה לציין, כל אימת שהציגו אותה: "מוותיקי התחום", גם אם ותק בתחום פירושו היה שלוש-ארבע שנים בלבד של יתרון. היא עשתה כך שנים מספר כחברת סגל במכון המחקר הבינאנדררי ברחובות, שנים שמהן יצאה מותשת, כמו מי שזוקקה למנוחה ממושכת בבית הבראה.

למרות ואולי בגלל הסביבה הסטרילית באקדמיה, אף פעם לא הצליחה לדעת מי שוטם אותה שם ומי לא. כולם נראו נחמדים, חלקו אותה מידע, ישבו לשוחח קצרות, אבל משום מה היה ברור לדפנה שסכינים מוחבאות היטב מאחורי גבם. לכן התנהלה תמיד במעבדה כמו בקרב סכינים, בחנה כל פיפטה בשבע עיניים, הצפינה היטב את רישומי המחקרים. יחד עם זאת, לא הצליחה לגלות דבר משמעותי בשנותיה שם, רק חתמה שוב ושוב על מאמרי מחקר קבוצתיים.

הדוקטורט שלה היה הישג עצום, כך אמרו לה כולם, אבל היא לא האמינה למחמאות. בתוכה הרגישה שמדובר בעבודת נגרים אינטלקטואלית מחוברת בדבק ובמסמרים. לכן, מעט אחרי שקיבלה הצעה קמצינית לפרישה, ניצלה אותה ויצאה שוב אל השוק.

חלפו שבועיים בדיוק עד שקיבלה את הטלפון שהוא מפרופסור מרום, שזכר אותה כתלמידה המצטיינת שלו. מרום סיפר שביקשו ממנו לאתר מועמדים למשרה מתאימה: מנהלת מקומית של מרכז הפיקוח הניאופליאולוגי בשמורת תל גזר, או בשמו העממי: "ספארי ב".

לתפקיד הזה לא היה ראיון קבלה, לבד משיחה נעימה עם פרופסור מרום. דפנה הוזמנה אליו הביתה, באופן לא רשמי. מרום גר בקומה השנים־עשר של בניין מצוחצח בלובנו, בנופי ים החדשה, עם אומגות שהובילו מהקומה השנייה אל החוף ומסלולים פרטיים של הליכה ספורטיבית לתוך המזח וחזרה. בסלון הענקי היו אלפיים ספרי נייר עתיקים וחיבור מוגן סיסמה לארכיון ה־MIT. על כל אלה היה יושב וחולש בלחיצות כפתור מכורסת הטלוויזיה שלו.

"אני מרגיש שאנחנו חברים באותו מועדון," אמר לה מרום אז.

דפנה חשה תענוג חריף בשל הנופך האינטימי של הדברים האלה ונהגה לשחזר אותם לעצמה מדי פעם. גם אם כוונתו של מרום הייתה להשקפה הדומה שלהם לגבי הטיפול הנאות באנדרים, ותו לא.

בעבור דפנה, מרום היה התכתבויות ארוכות במייל, שיחות ממושכות בחדר הספרייה של ביתו, עם אופק רחב וחביבות תמידית. הפלרטטנות הקלה שגילה גם בשיחות אינטלקטואליות הייתה שמורה לאחרות, לא לדפנה, ודפנה הרגישה מצוין עם הסידור הזה: אתי הוא לא ינסה, אני משהו אחר.

* *

היא נכנסה לתפקידה כאחראית על הדיירת בשמורת תל גזר, ובילתה כמה שבועות כשלבה נשבר שוב ושוב מול שלבי ההסתגלות האטיים שחווה מטילדה. אחרי כן התחיל הכול להתנהל על מי מנוחות. בשמורה פגשה את נהוראי, שהתקבל לתפקיד ארבעה חודשים אחריה, עמדה מיד על יופיו וזחיחותו ולא סבלה אותו ממבט ראשון.

היחסים שהתפתחו ביניהם שילבו חיבה ותיעוב במינון של עשרים-שמונים, בהתאמה. נהוראי, כטיפוס אופי, היה מבחינתה של דפנה רעיון שיש למגר, אבל פנים מול פנים התקשתה להיאבק בו באמת והסתפקה בתגובות ארסיות. מעולם לא הבינה מדוע היה נחמד אליה כל כך בימים הראשונים לאחר הגעתו, ואז פתאום החל לשלוף את קוציו מולה. יותר מרגיז מזה – בכל פעם טען מחדש שמדובר בהיתול בלבד. בחזרה מהשמורה, לפנות ערב, הייתה נזכרת במאורעות היום ונופת בעצמה על ששוב הרשתה לו להוציא אותה מכלייה. וזאת, גם אם הגל העכור שהכניסו ההקנטות של נהוראי אל יומה היה לעתים הסערה הרגשית היחידה שחוותה באותו השבוע. דירתה הייתה מסודרת כשם שהשאירה אותה, על שולחנות הצד הקטנים עמדו בסדר מופתי גיליונות של Science פרושים בצורת מניפה ותחתיות מקושטות לספלי תה. אבל בהגיעה הביתה ראשה של דפנה כאב ונפשה סערה. לפני השינה הייתה מתהפכת במיטתה בכבדות, חושבת על הטמבל הצעיר, ומיד כועסת על עצמה שוב, על שהניחה לשרץ הזה להיכנס אל ביתה ואל מחשבותיה, קרוב מאוד לחלומותיה. בימים טובים הייתה דפנה מנהלת טקס אישי של חפיפת ראש מוקפדת ויוצאת ממנו מטוהרת מעט יותר.

נהוראי מצדו לא מצא בתחילת ימיו בשמורה מהו הדבר שמקפיץ את דפנה, וחיפש סביב סביב כדי לאתרו. כאשר הבין, מצא את הנקודה, אמר לעצמו: מצאתי, ולא חדל. הוא קלט את פחדיה, את הימנעויותיה, כמו שמריחים מחלה. הוא הבין בלי לשאול, שדפנה ייבשה את עצמה במתכוון ובשיטתיות, הרחיקה עצמה מכל תאוה גופנית. כשהיה עוקץ אותה על כך ציפה תמיד לחמת זעם, לארסיות הרגילה, אבל דווקא לדקירות מסוג זה הגיבה, שלא כדרכה, בהתעלמות.

למרבית צערה של ד"ר דפנה דרוויש, נהוראי צדק. הפעם האחרונה ששכבה עם גבר הייתה לפני שבע או שמונה שנים. הפעם ההיא לא הייתה ראויה לציון מיוחד, וגם אותו גבר, כך שמושגיה לגבי סקס לא היו שלה, אלא קלישאה שנלקחה מסרטים וספרים. לבד מזאת ישבה, הלכה וחשבה כאילו אין כל שקיקה בחייה. או בחיים בכלל. דפנה אמנם תססה מתחת לכל זה, ניסתה לפעפעע, להרגיש, קיימה את הטקסים הסודיים שלה בהצלחה, אבל תוצאתה של התסיסה הזו דמתה תמיד לבירה פושרת יותר מאשר ליינ נתזים.

נהוראי, לעומתה, בעבע כל הזמן, עסק ביצרים בלי הרף וניסה לברור את המגונים שבהם. "על מה את רוצה שאחשוב? על שעונים מעוררים?" היה מצליף. תמיד היה, ולא רק בהשוואה לדפנה, יפה, שנון, פרוץ ואוהב חיים. אם כי בתחום אהבת החיים היו לו הסתייגויות – בסך הכול העדיף שנינה מילולית טובה על פני מסיבה טובה למשל – השכיל להשתמש בתדמיתו זו עד תום. גם באנשים השתמש, ובדרך כלל להנאתם הגמורה. קליפות-קליפות היה יורק אותם החוצה: בחורות נאות שכשלו מדירתו בחמש בבוקר, עובדי שירות מוקסמים שהורידו במחיר והסכימו להיפרד בלי טיפ, דיילות שהתיישבו לידו במטוס, מזניחות את משמרתן, מוכנות לשמוע כל סיפור משעשע. הוא ירק אנשים החוצה ללא נקיפות מצפון: מעולם לא שאף להיות מהוגן, רק מצליח, ותמיד הצליח מעל ומעבר ברוב התחומים בחייו. אבל עם כל עמדות היתרון שלו הוא המשיך לנסות לערער את דפנה, כמעט כמשימתו היומית. כי ד"ר דפנה דרוויש הייתה, בשביל נהוראי, לא רק אישה יגעה וזועפת שתענוג היה להרגיזה. היא גם הייתה הסטודנטית היחידה שדודו שיבח בגלוי במשך שנים. פרופסור מרום היה נוהג תמיד לתת את הדוקטורט של דפנה כדוגמה לעבודה מעולה. כשהיא עצמה הייתה מספרת על הימים שבהם עבדה על הדוקטורט שלה, היה נהוראי מחייך ושותק, רושם לעצמו, "היא צנונית אבל יותר חכמה ממני." הדוקטורט ההוא אכן היה מבריק, תמך היטב בכיוון מחקריו חדש שנפתח באותה שנה, הגדיר חידוש מדעי של ממש וזכה לפרסום עתיר כותרות ב־Science.

דוקטורט מוצלח אין בו כמובן כדי להקים או להפיל קריירה, ודאי לא במשרה חסרת ברק כמו שמילאו שניהם בשמורה, אבל הוא נישא עם האדם לכל מקום, כמו דגל קטן. נהוראי ידע שאת הדגל המסוים הזה אי אפשר לקפל. אבל להטיל בו ספק, אפשר. בדוקטורט שלו עצמו נאבק זמן רב, מחפש ולא מוצא שורה תחתונה, מזיע בחיפוש אחר אישוש לטענות, תימוכין מחקריות נוספים. "זה לא עובד," היה אומר לעצמו, "אין לי אקדה מעשן, אין לי קייס." אבל בשיבת המעבדה השבועית של הדוקטורנטים ניסה להעמיד פנים שהניסוי רחב ההיקף שסיים זה עתה, בלי תוצאות מובהקות, עוד יישא פירות מחקריות חשובים. העמדת הפנים שלו, שעבדה תמיד נהדר במישור האישי, לא צלחה כשהיה צורך לתמוך אותה בממצאים של ממש. קבלות הפנים לנתונים שהציג היו פושרות אפילו בקרב עמיתיו למעבדה

שחיבבו אותו. אבל המשפיל ביותר: למרות קשריו, למרות סיכומי המנחים שלו שהעבודה "בסך הכול ממש בסדר", שום פרסום לא הגיע בעקבות הדוקטורט והוא העלה אבק. בדירוג הגבוה של ציטוטי המאמרים של דפנה, שהכיר כבר כשהיה סטודנט, עוד היה נתקל פה ושם, והוא חש בצריכה בכל פעם מחדש.

נהוראי מעולם לא היה אמור להגיע לרמות בינוניות. אחרי ילדות ונעורים של מחונן, בגיל עשרים ושלוש כבר קיבל תואר שני והמשיך משם במסלול מקוצר לדוקטורט בביולוגיה עם התמחות בפליאולוגיה. הוא היה גם ממשיכה של שושלת רופאים בכירים ומדענים עטורי פרסים, שהשכילו יפה למנף את הצלחתם לכדי נדל"ן מניב בשנים הנכונות, ובהתאם לא נאלץ לעבוד אלא מבחירה. המשרה היחידה שמילא לפרנסתו לפני ימי השמורה הייתה של מדריך טניס בקיסריה, והוא ביצע את התפקיד מסוחרר משפע האפשרויות שנפתחו לו על המגרש, רובן בנות ארבעים ומעלה ששקקו למוצא פיו.

לאחר סיום הלימודים הוצעו לו עוד ועוד עבודות בתחום הביולוגיה, רק שיואיל לבחור מהן. לבסוף בחר, מתוך סקרנות ושעשוע, במעקב השוטף אחר מטילדה בשמורת תל גזר – פתרון זמני, עד שישובץ למשרה נחשקת יותר שהמתינה לו באוניברסיטת כפר סבא. את עבודת היומיום בשמורה עשה באופן סביר, אם כי בינו לבין עצמו סבר שהוא עושה מעל ומעבר.

05

”נחזור לטאקי?” שאל נהוראי אחרי שהנערים הסתלקו, מבוישים ומנומסים. מטילדה נראית מעבר לחלון, משוטטת אנה ואנה.
”לא בא לי,” אמרה דפנה.

”נו, באמת, חברה, קדימה להרים את המוראל,” קרקר נהוראי במבטא רוסי מעושה. הוא הדליק סיגריה עכשיו, שאף לריאות, התרווח בכיסאו. כמו הרבה אנשים בגילו חזר לעשן אחרי דור וחצי שבו עברה האוכלוסייה גמילה קולקטיבית. קצב הרגולציה המחודשת של התחום היה אטי, ובכל זאת תכונותיו המיטיבות של הטבק המהונדס גנטית – שיפור זרימת הדם והפגת מיגרנות – עודדו צעירים לחזור להרגל המצחין הזה. גם הנייר שבו נכרך הטבק היה מהסוג שבו ער ללא אפר, ולכן ביטל את שאר ההשפעות המזיקות של השאיפה לריאות.

דפנה לא רצתה לשחק טאקי עכשיו. יותר מכל הייתה שמחה להתכרבל בערסל הסמוך, שהיה של מטילדה בעצם, לשנת צהריים קצרה. אבל עכשיו ישבה לסכם נתונים בטבלה השגרתית של המעקב הרפואי הצולע שניהלו שניהם.

”אני צריך לזוז טיפה יותר מוקדם היום, בסדר?” זרק נהוראי. ”יש לי איזה משוהו.”
דפנה התכווצה מעט. היא לא שמעה בפרוטרוט על חיי החברה של הקולגה שלה אבל בדמיונה, תמיד, בזמן שהיא מחממת מרק או בוחרת סרט, התרחשה איזו פעילות מסעירה הקשורה בו.

”אתה יוצא היום?”

"אני נכנס היום," זרח נהוראי.

קול שיעול מעושה מפתח המשרד החריד את שניהם.

"תסלחו לי רבותי," אמר גבר גבוה מאוד, חד תווים ושחור שיער.

דפנה התיישרה בכיסאה במהירות. זינגר תפס אותם על חם! אסור היה לעשן בשמורה, איסור היסטורי שאיש לא עדכן.

נהוראי הוציא את הסיגריה מפיו. "אופס," אמר בטון דרמטי, והטביע אותה בכוס התה המלאה למחצה של דפנה. היא תסגור אתו חשבון אחר כך, חשבה. בינתיים רשמה לפניה שוב שלמרות הפוזה הרברבנית שלו הוא דווקא יודע להסתדר במצבי לחץ.

"אני לא רוצה לראות יותר מחזות כאלה," אמר ראש המועצה. "וסיגריות זה לא בריא, לא משנה מה יגידו לך. תאמין לי שאני יודע."

"סליחה," הבליע נהוראי.

האם יתחיל להרצות להם שוב על המוות של סבו מנפחת הריאות? אבל לא נראה, כך, כי שנייה אחר כך כאילו כבר שכח מכל העניין, משך כיסא וישב, ופתח בדברים. "תשמעו," אמר. "באתי עם חדשות טובות וחדשות יותר טובות. הטובות הן שאתם תוכלו להמשיך להישאר פה במשרה כמעט מלאה, עד שהספארי, שהשמורה, אה, תחזור להיות ארכיאולוגית בלבד."

"והרעות?" שאלה דפנה.

"היותר טובות, התכוונת?"

"כן."

"תהיי קצת בחורה אופטימית," רעם אליה ראש המועצה. "אם אני אומר לך

שאלה חדשות יותר טובות, אז הן יותר טובות."

"אה," התכרכמו פניה.

נהוראי רכן קדימה. "הולכים להעביר את מטי לצפון סוף-סוף?"

"ההפך!" הטעים זינגר, ואצבעו זקורה באוויר. "היא חוזרת הביתה! התקשרו אלי

מאוסטרליה, הם רוצים אותה בחזרה."

"מה?! לבה של דפנה צנח. היא הביטה סביבה אבל שום חיזוק לא בא מכיוונו

של נהוראי, שהאזין בסקרנות.

“אבל היא כבר רגילה אלינו!” אמרה דפנה. “סוף־סוף יש לה קצת שקט. שוב לנתק אותה?”

“לא מנתקים – מחזירים! היא גדלה בעולם דובר אנגלית. היא תתאקלם די מהר. זה לא ילד שמעבירים אותו גן. היא אדם בג... היא בגירה לפי המונחים שלהם, אני מזכיר לך.” זינגר שוב חייך, ואז קם. “יש לכם כמה ימים להיפרד, תעשו את זה יפה! ואני לא רוצה סיגריות פה.”

“בטח,” הרים נהוראי את אגודלו.

זינגר משמש את כיסו, כמו לוודא שמפתחותיו שם, ויצא מן הביתן בשני צעדים גדולים.

דפנה הביטה אל נהוראי: “הם לא נורמלים!”

“שטויות,” אמר, “זה ריאל פוליטיק. אחרי הפדיחה עם אורדו הם רוצים להרגיש יותר טוב עם עצמם, אז יחזירו. זה לא איזה הסכם קדוש שהיא פה.”

“אבל שוב יעשו בה כל מיני ניסויים! צ’ארלס דויל הזה מסוגל לכל דבר.”

“מה פתאום? דויל לא ייגע בה במקל. בטח ימשיכו מעקב רפואי. והיא תחזור למטפלים שלה. זה מעולה לה.”

“המטפלים הקודמים שלה בטח כבר בעבודה אחרת. אסור לה לחזור לשם.”

“בו, ומה תעשי? תחביאי אותה בביידעם?” אמר נהוראי. “אמרו לך אלף פעם, זה לא הומו סאפיינס, אי אפשר להניח עליהם כל מיני הנחות שלנו.”

* *

ההמתנה של שנה ורבע בחור המסריח הזה הוכיחה את עצמה, חשב נהוראי, קדימה, למשרה באוניברסיטת כפר סבא, למשכורת כפולה, לפינוקי סגל, לסטודנטיות עוגבניות. הוא אפילו לא חייב לגור בכפר סבא בשביל זה.

דפנה, שהייתה רכלנית גרועה וחסרת מקורבים, ושרוב מעייניה היו נתונים לשמירה על אזור הנוחות שלה, לא ידעה זאת, אבל העבודה בספארי נתפרה למידתו של ד”ר נהוראי רינות. הוא זכה בה דרך פרופסור אמנון מרום, שהיה דודו.

שמות המשפחה של שניהם היו שונים, שכן כל אח במשפחה עברת אחרת את השם מרינוביץ’. אבל מעבר לזה היו היחסים קרובים: בחגים היה נהוראי יושב

מול מרום בשולחן בבית משפחת רינות, מעביר לו קעריות עם תבשילים שהכינה אמו, מביט איך הוא מחטט בשיניו אחרי המנה העיקרית. אחרי הארוחה היו יושבים נינוחים בסלון הגדוש רהיטים עתיקים ודנים ברכילות משפחתית. ביום א' שלאחר מכן כבר ניהלו בטלפון, באוזני דפנה, שיחת עבודה נטולת צביון אישי. מרום ביקש להקפיד על דיסקרטיות, ונהוראי ידע להעריך את המחווה המשפחתית ושתק גם הוא. הייחוס שלו היה הרבה יותר מסתם פרוטקציה: לא לכל אחד יש דוד שכתב את ספר הלימוד האקדמי הרשמי על ניאנדרטלים, והרצה על החייאתם בכל העולם. לפעמים עלה בשולחן המשפחתי החשש המרומז שעצירת המחקרים החדשים עומדת להתבטא איכשהו בקריירה של פרופסור מרום, אבל לא היה כל סימן לזה עדיין, וממילא למרום הייתה קביעות אקדמית הרבה לפני שמטילדה נולדה.

* *

"לאט!" מטילדה הציצה עכשיו בדלת המשרד הקטן, תבעה כרגיל את ארוחת העשר שלה.

"בואי מאמי, נצוד משהו," התרומם נהוראי מכיסאו. כששניהם פנו ללכת, צבט בחיבה במותנה של הניאנדרטלית, שקפצה בצחוק.

"עוזב אותה," אמרה דפנה בלאות. כבר הפסיקה להתרתח עם כל מגע כזה, אבל עדיין חשה בחזקה את הצרימה.

"עוזבי אותה את. אני אעשה לה חופשת שחרור קטנה."

"ממש".

"ביי, דודה!"

הם התרחקו בנוף השטוח, מנוקד השיחים, שכבר כעת, בחודש מאי, החלו להצהיב ולהתייבש. בן רגע כמו לא היו – לנוף של גזר וסביבותיה היה אופי מתעטע. הוא נראה תמיד שטוח, והגבעות והקימורים בו התרוממו בהפתעה, רגע חוסמים את הראות במטרים הקרובים ורגע מאפשרים תצפית נהדרת על האזור כולו. עץ אלון או זית שנתן צל פה ושם דרש הליכה ארוכה עד אליו, לנוח בצלו. החפירות הארכיאולוגיות שחשפו שרידי חדרים קדומים, בנויים מאבן, הוכיחו שגם אנשי קדם חשו חשופים מדי באזור הבהיר הזה, נטול המערות, שאין בו מקום מחסה.

06

או הם לוקחים את מטילדה. אמנם היא כבר לא לגמרי ילדה ובכל זאת, שינויים כאלה, ללא הסבר רשמי, יהיה קשה להבהיר לה. מעבר לאוכל וצרכים מידיים היא הבינה מושגים מופשטים מעטים, שינה למשל. געגוע. זיכרונות עבר. המושגים המופשטים שיצרה בעצמה לא דמו בשום צורה לאלה של ההומו סאפיינס. פעם ניסתה להסביר לדפנה דבר מה שקשור בארגז קרטון שעמד במשרד השמורה, וקיסרה אותו ליונה מתה. דפנה ניסתה את כל הניחושים האפשריים: לגדל את היונה בארגז? לקבור אותה? להבעיר את הקרטון ולצלוח? אבל ככל הנראה האנדרית לא כיוונה לשימוש מעשי. איזה דימוי נבט בה והיא לא הצליחה לבטא אותו בבהירות. מועקה ירדה על שתייהן בסוף אותה השיחה. לו רק יכלה לכתוב, למשל, חשבה דפנה. כמו האוטיסטים. ועכשיו מעבירים אותה שוב. דפנה שיערה שמטילדה תרגיש זרות ובדידות. היא תתגעגע. אין ספק שהיא תתגעגע, ולא תוכל אפילו להביע את געגועיה. אולי תנהם באוזני מטפליה דוברי האנגלית את שמו של נהוראי שכמעט למדה לבטא, אבל האוסטרלים, מה הם יבינו? לוקחים אותה מפה לשם כמו חיה.

דמה של דפנה תסס עכשיו. היא תיעבה את כל מחליטי ההחלטות, ובעיקר את בוני התיאוריות חסרות הבסיס על הפסיכולוגיה של האנדרים, שלכאורה לא הייתה דומה לזו האנושית. הפליאולוגים חמוצי הפנים, אלה שכל השנים ניקו עפר משרידים ארכיאולוגיים, איבדו את מעמדם הרם עם השיבוט המוצלח הראשון. המלכים החדשים היו המומחים שעבדו עם אנדרים חיים ונושמים.

המתועבים מכולם בעיני דפנה היו הניאנדר־פסיכולוגים, בוגרים צעירים של החוג לפסיכולוגיה שקפצו על עגלת ההתמחות האופנתית הזו. "אין כל יסוד לשער" היה המוטו שלהם – הם חזרו ואמרו שאין כל יסוד לשער שמנגנוני הנפש הניאנדרטלים דומים לאלה של ההומו־סאפיינס. בכך ביטלו את המשקל שיכול היה להינתן לאמפתיה פשוטה או אפילו לטיפול פסיכיאטרי במקרה הצורך. ההומו סאפיינס, טענו הניאנדר־פסיכולוגים, הוא מין שמטיבו עוסק בלי הרף במשמוע. האנדרים – במשהו אחר שלא הוברר כל צרכו. באחד הכנסים הוחלט לקרוא לאותו דבר שלא הוברר "פירוק המשמעות".

עוד טענו שהיכולת של האנדרים ליצור אמנות אינה מולדת – "סביר להניח שהם רק מחקים מה שלמדו מאתנו, עכשיו או בעבר, " אמרו המלומדים. כמובן, היו השרטוטים בחול של מטילדה, שבילדותה גם אהבה לטבול את כפות ידיה בצבעי אצבעות ולהטביע אותן על גיליון לבן גדול. אבל כמובן, כך הוזכר, חוקרים אנושיים הם שהציגו בפניה את האפשרות הזו. הניאנדר־פסיכולוגים בנו תיאוריות על פי השערות, רובן היללו את ההומו סאפיינס. אפילו ציור המערות האחד שיוחס לניאנדרטלים בזמנו, עשרות הטבעות של כפות ידיים במערה בצפון ספרד, כבר יוחס לכת הומו סאפיינס כלשהי, ששרידים פולחניים שלה נמצאו בקרבת מקום. התיאוריות, רישומי התצפיות, הדעות השונות, ההפרכה של ראיות קודמות לאמנות ניאנדרטלית, כל אלה התערבלו לדייסה אחת גדולה. מדי פעם פורסם מחקר ניאנדר־פסיכולוגי כזה או אחר שיצא מגדר כתבי העת המקצועיים, וכמעט באותה נשימה נגנו מחקר אחר. דומה שאיש לא העז להודות בפני האנושות שהניאנדר־מדע החדש לא רק שלא תרם הרבה להבנה של ההומו־סאפיינס את העולם, או אותו עצמו, אלא בקושי סייע להבין את הניאנדרטלים.

לאט לאט התמסס המחקר המדעי של ראיות פיזיולוגיות, והתרחב המדע של השערות תיאורטיות. לא שאלה היו חומה בצורה של ידע – היה נכון יותר להשוותן ללבנים מפוזרות ללא תוכנית בית. אבל ביטחונם העצמי של העוסקים בדיסציפלינה לא התערער. בכנסים ובראיונות לתקשורת היו מציגים חזית אחידה, כמלומדים ימי־ביניים. ואילו בינם לבין עצמם, כך נראה, היו הניאנדר־פסיכולוגים מוכנים להרוג זה את זה בקלות, לו רק הובטח להם שלא ייוותרו ראיות. אינטואיטיבית ידעה דפנה,

שמחקר שבסיסו עקר מנסה להכאיב יותר, למצוא טעם לקיומו. כמו ילד שלא הצליח לשרוף נמלה בזוכיית מגדלת, ולכן דורס אותה בפשטות בנעלו.
ועכשיו, חשבה דפנה, נכנס שוב צ'ארלס דויל לתמונה. לא היה לה ספק שההחלטה הפתאומית לגבי מטילדה קשורה לסגן שר הבריאות החדש בממשלת אוסטרליה. אם בעבר תמך במרומו בחיסול ניאנדרטלים בריאים, תוכניתו העכשווית לא הייתה ברורה. למטילדה עלולים להיות חיים קשים מאוד בסידני. למרות ההצהרות הרשמיות על הפסקת מחקר כוללת, ייתכן שאוסטרליה עדיין מבצעת ניסויים חשאים באנדרים.

ואיך יטיסו אותה לאוסטרליה? הטיסה שלה לישראל לוותה ברעש וצלצולים ואורגנה בתנאים אופטימליים. ואילו עכשיו, בחזרה, מי ילווה אותה? מי יתרגם את רצונותיה לדיילים? מכל זווית שהיא, חשבה דפנה, ההחלטה להחזיר את האנדרית היא קטסטרופה.

* *

היומיים שאחרי ביקור ראש המועצה היו חולפים באותה שגרה משעממת, אלמלא פועלי השיפוץ שנכנסו ויצאו, מטרידים את אלקלעי, השומר בבוקטה. מה הם באו לעשות? להכין במה. איש מהם לא ידע לומר למה תשמש הבמה הזו. בינתיים רק התרכזו בשיפולי המצפה הסמוך יותר לכניסה, ונעזרו באבניו כתמיכה לפיגומי הבמה.

ד"ר דפנה דרוויש ניחשה די בקלות, על סמך אישיותו של ראש המועצה, שעל הבמה יתקיים טקס כלשהו, אולי הפרידה ממטילדה? אבל תאריך סופי לעזיבה לא נתנו לה או לנהוראי. לבד מטפסים חדשים ונוספים שנדרשו למלא, חתימות על התחייבויות בנוגע למצבה הרפואי של מטילדה, והבטחתו של זינגר שדפנה ונהוראי יישארו ב"תפקידים רלוונטיים" גם אחרי שזו תעזוב. מה נחשב תפקיד רלוונטי בעיניו של ראש המועצה האזורית גזר? שניהם לא הצליחו לנחש. כמובן, גם לא היו כנים זה באוזני זה לגבי תוכניותיהם לעתיד.

"העבודה הבאה שלך, דרוויש, צריכה להיות כבר סלטים", פתח נהוראי.

"ואתה תהיה שליח פיצה."

"נו, אולי נעסיק את מטי, שתסדר את הזיתים."
"גיחי."

כן, הם היו כבר צריכים לדבר עם מטילדה על העזיבה הצפויה, להכין אותה. נהוראי אמר: "עדיף לעשות את זה קצר וחותר." דפנה חשבה שעדיף לעשות את זה הדרגתי ועדין. אבל משום מה דחתה ודחתה את העניין.

* *

הפועלים הגיעו שוב. הפעם לא נשאו אתם קרשים מאורכים אלא סטנד נואמים פשוט. הם הציבו אותו למרגלות הבמה. כך נוצר דירוג גובה חדש: המצפה והמעקה הנמוך שסביבו, התרוממות הקרקע שלו, הבמה הבנויה בשיפוליו והסטנד הקטן שמתחת לכל אלה.

זה לא צריך להיות על הבמה? חשבה דפנה. אבל הם המשיכו וחזקו את קורות הבמה ואכן העלו עליה את הסטנד. רק אז קלטה דפנה סופית, שהבמה שאותה בנו ביומיים האחרונים עומדת למלא את ייעודה הרבה יותר מהר ממה שחשבה. הטקס יהיה ממש בקרוב, וזה אומר שייקחו את מטילדה מיד לאחריו.
אבל כשסיפרה על כך לנהוראי הוא רק גיחך: "אולי זו מלכודת לזינגר? יוציאו לו משם חשפנית."

"האובססיות שלך לא מעניינות אף אחד. תשמע, אתה יכול לשאול את אלקלעי אם הוא יודע מתי הטקס?"

"תשאלי אותו את, אתם מאותו דור."

"הוא מחזיק ממך. לא שברור לי למה."

"נו טוב," הזדקף נהוראי. אבל במקום ללכת את עשרים הצעדים עד הבוטקה, הוציא את ראשו מהדלת וקרא לעבר השומר: "אלקלעי! תגיד, מתי המתוקה שלנו עוזבת?"
"אה?" קרא אלקלעי בחזרה. "אתם לא יודעים? היום אני הולך מוקדם, אחרי הטקס פרידה משחררים אותי."

"רציני? מתי הטקס?"

"בשתיים וחצי, ומשם מקבלים צהריים. יתנו לנו היום חומוס על חשבונם. מנה לכל אחד."

"נבלות, אני אומר לך."

"בחי, גבר."

"תודה, גבר."

ראשו של נהוראי נכנס שוב לתוך הביתן. הוא נראה שלו מדי לטעמה של דפנה, בהתחשב בנסיבות. "זה בעוד ארבע שעות," אמר לאט. "נראה לי שזה הזמן להגיד שלום למתוקה שלנו."

דפנה שתקה, שפופה.

"מה קרה? תתגעגעי ליד המנצחת שלה בטאקי?"

"סתום כבר."

נהוראי, כמתברר, נעלב: "סתמי את! שאלתי אותו בשבילך, וככה את מדברת. ממש לא כדאי לפתוח דיון איתו עכשיו, חשבה. היא צריכה לחשוב איך לפעול הלאה."

"בסדר, סליחה," אמרה חלושות.

"יאללה, טאקי?" חזר והציע. לו לא הייתה מכירה את הטיפוס חסר הרגישות הזה, היה נדמה לה שהוא ממש מנסה לעודד אותה.

אבל זה היה נכון – נהוראי באמת ניסה לעודד אותה. בשנה וחצי שבה חלקו שמורה יחד, מעולם לא ראה אותה מדוכדכת כל כך. הוא לא חשב שהוא מחבב את דפנה, למרות זאת הוא בכל זאת ניסה, בלי מחשבה יתרה, לשמור על הדינמיקה שהתקיימה ביניהם כל כמה שיכול, כמו ילד שמוודא את סדר הפעולות המדויק של טקס השינה שלו. כן, ההתכתשויות המילוליות היומיומיות שהתישו את דפנה כל כך, היו אמצעי ההרגעה, חפץ המעבר של נהוראי, ומולו עמד נבוך עכשיו, כשנתגלו בו קרעים. "נו כן, כולנו נתגעגע למיס פרה-היסטוריה. אבל מגיעה לה סעודה אחרונה כמו שצריך."

דפנה אילצה את עצמה להביט אליו: "צייד אחרון, התכוונת. טוב, בסדר." "את רואה, כשאת רוצה את יודעת לכיף. טוב, תיכף צהריים, אני הולך להביא לה ציפור. שלא יתחילו בלעדיי, יש לי נאום מגניב. וחכי לי עם השיחת פרידה שלה." דפנה שלחה אליו חזי חיוך כפוי והוא עבר בשער, מחליק "כיף" לאלקלעי, ויוצא עם הרכב.

עוד תחנה בדרך, חשב נהוראי. בדרך של מטילדה הביתה, ובדרך הבטוחה של הקריירה שלו. הוא יתקשר למרום רק אחרי שהכל כבר יהיה סגור, לא נעים ללחוץ יותר מדי. או אולי פשוט ימתין למפגש המשפחתי ביום העצמאות, זה הכי טוב. כמובן, הוא רצה בטובתה של מטילדה, אבל הוא לא הרשה לעצמו להיסחף לבכיינות ולרחמים העצמיים של עמיתתו לשמורה. למרות העמדה הבטוחה שתמיד שרה בה, מוגן בידי משפחתו ומקורביו, ואולי בעצם בגלל העמדה הזו, לא האמין נהוראי באמת ביכולתו לשנות החלטות של אחרים. עדיף היה בעיניו לשחות עם הזרם ולתפוס בכל פעם את הדג הגדול ביותר שאפשר. וגם עוד יש לו פגישה עם הבחורה ההיא בערב. כן, החליט, מוקדם עדיין להספיד את היום הזה.

07

מה האוסטרלים כבר יכולים לבדוק אצלה? הרהרה דפנה. דגימות לקחו ממטילדה בלי סוף, לא היה חסר מידע גנטי או פיזיולוגי. מבחני קוגניציה חדשים לא התפתחו בשנים האחרונות. אלא אם יש משהו ממש אזוטרי שלא פורסם. אבל לא סביר שדויל יחליט דווקא על ניסויים אזוטריים. או על ניסויים בכלל, הלוא הוא מתנגד להם עקרונית. מה גם שכל דבר חדש שהוא עלול להמציא, מן הסתם מנוגד לאמנה הביו־אתית העולמית הנוגעת לאנדריס שאוסטרליה ניסחה בעצמה.

בוועדה ההיא ישבו מדענים, משפטנים, אתיקנים, ביו־אתיקנים, אנשי דת מארבע הדתות הגדולות, נציגי ציבור ואנשי ממשלה. מסקנתם הייתה, שאין כל מניעה לייחס לאנדריס בגרות, כשירות ובריאות נפשית, ולהניח שהם יצורים רציונליים המסוגלים להחליט החלטות בעצמם לגבי עצמם. ככותרת, המסקנה הזו הייתה מרעישה, אבל בפועל עמלו וטשטשו את המסקנה באינספור הסתייגויות – האנדריס לא יכולים לתפקד לבד בחברה מודרנית; אין להם כלים כדי להיחשב כשירים מבחינה משפטית או להיות שפיטים; אם יינתן להם מידע מסובך על מצב רפואי או החלטה פיננסית, ספק אם יוכלו לעבד אותו לכדי החלטה מושכלת על גוף או רכוש. לאחר עוד שלוש או ארבע הסתייגויות כאלה באה המסקנה המעודכנת, שקבעה כי לאנדריס צריכה להינתן אוטונומיה תפקודית בלבד. הם עדיין לא "מגובשים חברתית" במידה מספקת, כך נאמר, ולכן יש להתחשב בהעדפותיהם במידת האפשר, וכאן נעצר הקו.

"אבל מה לעשות", שאלו אחדים, "שהאנדרים שרויים בנסיבות שבהן הכול נקבע עבורם מראש?" בתשובה לתהייה זו נעשה שימוש בביטוי הוותיק "הסכמה מובלעת": אין צורך לקבל את הסכמתם הפעילה לכל דבר ודבר, וכל עוד לא הביעו התנגדות אקטיבית, משמע שהם מסכימים למה שנעשה בם. קיצורו של דבר, "הסכמה מובלעת ללא תוקף משפטי" הייתה פסגת הזכויות שקיבלו האנדרים מוועדה זו. אם כי גם היא הייתה כפופה, ברוב המקרים, להחלטה הסופית של רשויות אלה ואחרות.

דפנה אימצה את מוחה ולא הצליחה להביין: ההחלטה להחזיר הייתה חייבת להיות מוחתמת בחותמת של דויל, אחרת לא הייתה מבוצעת. וזהו אותו דויל שכתב מאמרי שטנה נגד האנדרים. מדוע שרצה את מטילדה בחזרה בארצו, על חשבון משלם המסים האוסטרלי?

הכול היה ברור פתאום: הם רוצים להמית אותה.

דויל רוצה להיפטור ממנה. עברו רק כמה שבועות מאז נכנס לתפקיד. אבל הלוא ברור שכל יום נוסף שהאנדרית חיה מטריד אותו. האיש לא השתנה, דעותיו נותרו בעינן, והוא מאמין בכל לבו שקיומם של הניאנדרטלים מסוכן לאנושות. כן, הם רוצים שמטילדה תמות. ודפנה כבר ידעה שהיא לא תאפשר להם לגעת בה. היא לא תיפול לידיים של הדויל הנאלח הזה. היא גם לא תחזור אל החוקרים הרשלנים בסידני, שהקריאו לה סיפורים אנושיים אבל מנעו ממנה חיים מלאים בנוסח של בני מינה. אפילו פה בארץ אין אף אחד שיוכל לטפל בה כראוי. סביבה ישנם רק זינגר והפוליטיקות שלו, נהוראי והתעלולים שלו. לולא דפנה כבר היו מוכרים אותה לקרקס או משהו.

מטילדה נראתה מרחוק, משוטטת אנה ואנה כמו שהיא רגילה, מתיישבת על האדמה להביט בקן נמלים או באבן מעניינת.

דפנה הביטה בה מוסחת דעת. ואז אמרה לטלפון, בנוסח השגור שלה: "חייגי נא לפרופסור מרום."

פרופסור מרום ענה די מהר. הקשרים הישנים שלי עדיין עובדים, עלצה דפנה לרגע. הנה יתרון אחד שיש לה על נהוראי. לא כל אחד מסוגל להגיע למרום בקלות כזו. ומרום היה ארכי־פליאולוג, אחד היחידים בעולם שידעו כל דבר הקשור

לאנדרים. אם יש מישהו שיבין באמת, שיוכל לתת את מילתו, להמליץ לעצור את החלטת השילוח של מטילדה, לפחות עד לבירור מחודש, הרי זה מרום.

”הייתי רוצה להתייעץ אתך בדחיפות על משהו,“ אמרה. ”פנים מול פנים.“

”בשמחה, חביבתי, מזמן לא התראינו, עצמותי הזקנות ישמחו לכוס תה אתך.“

הוא אכן נראה תמיד, בסוודר האפור שלו, כמי שמוכן בכל עת לשבת מול האה עם כוס תה. חזות מטעה, כי בתוך מראהו המנומנם היה מרום חד כתער.

”זה לא לכוס תה, פרופסור מרום. זה מאוד מסובך ודחוף.“

אבל מרום חזר ואמר: ”אין שום בעיה, בואי. אני חוזר מהמכון בצהריים ואהיה בבית. את זוכרת את הכתובת.“

טוב, חשבה, רק לקפוץ אליו לחצי שעה, אז יהיו העניינים מעט יותר ברורים. וטוב שהוא בבית, כך יהיה נינוח ויוכלו שניהם לתכנן יחד כיווני פעולה. זו לא שעת פקקים, תוך שעה וחצי היא חוזרת. עם קצת מזל היא תוכל לספר לזינגר שפרופסור מרום מתנגד להחזרה מסיבות מדעיות. אולי מרום אף יואיל להרים כמה טלפונים לעימתי מחקר מרוחקים שלו ולהגביר את הלחץ. רק שלא ייקחו את מטילדה מיד אחרי הטקס המתוכנן. אני חייבת לצאת קודם ולחזור קודם, חשבה דפנה.

היא יצאה מהמשרד, אוספת את תיקה, ועברה את עשרים הצעדים מן המשרד עד הבוטקה של אלקלעי. היה רק מאי אבל שיחי הפתה העוטרים את השביל משני צדדיו כבר היו צהובים כמעט לגמרי. הנוף בשמורה, אמרה לעצמה בפעם האלף, לא היה חביב עליה, אבל היא למדה להתרגל אליו. ד”ר דפנה דרוויש הייתה אישה של הרים מדבריים, שכבות גיאולוגיות בגוני מוקה וקרמל, קולות קדומים הקוראים להגביר את הטנטוס מעט יותר. בהחלט לא טיפוס של שיחים פזורים ועצים בודדים בחבל ארץ צהבהב ירקרק. רק הדברים שידעה על ההיסטוריה והארכיאולוגיה של המקום העלו מעט את חנו בעיניה.

אבל כמוכן, אי אפשר לצאת לפני שנהוראי חוזר, כי מטילדה לבד פה. מה השעה? היא תמתין לשובו של נהוראי בבוטקה ואז תזנק מיד לאוטו.

אלקלעי הבחין בה מתוך הבוטקה, מסדר על השולחן את מכשירי הכתיבה שלו. בעיני רוחו ודאי היה אלקלעי יושב השמורה הפופולרי ביותר. הוא נהג לדבר כאילו היה המבוגר היחיד בסביבה, המספר סיפורים לנכדיו. שיער השיבה המוקדם שלו

הקל על תחזוקת התדמית הזו, וכן נטייתו לחזור על אותם הסיפורים עשרות פעמים באוזני מאזינים קבועים. מה שהפריע לתחזוקת התדמית הזו בתוך השמורה היה העובדה שאלקלעי היה פחות או יותר בן גילה של דפנה.

הוא גר באחד המושבים הסמוכים לגור, שהיה גם מקום מוצאה של שחקנית מפורסמת. "אני זוכר אותה מהילדות," היה חוזר ואומר, "היום היא מדברת ככה יפה אבל אז, הייתם צריכים לראות אותה, אז דיברה אחרת לגמרי", נושאי שיחה אחרים שאלקלעי אהב היו הערצתם של ילדיו אליו וכן משחקי אליפות העולם בביליארד. בטלפון שלו היה מקליט משחקים שלמים ויושב ומהלל תקיעת מוט כזו או אחרת שהעלימה את כל הכדורים מן השולחן.

"אז מה, אלקלעי? מה קורה? אתה מתרגש?" שאלה דפנה. כעת עמדה בפתח הבוטקה, קרוב מאוד לשולחן הקטן שאליו ישב השומר. בפנים היו תנור ספירלה כבוי, שלא היה נחוץ בעונה הזו, ותמונה של שולחן ביליארד שכדורים עפים על משטחו בלהקות בעלות מבנה משולש, כמו ציפורים נודדות.

"איזה מתרגש, אני כבר ראיתי הכול, אני. את יודעת."

"כן."

"כן, אחת כזאת, אני לא אומר שלא אכפת לי ממנה, כן?" החווה בידו לכיוון שנראתה בו מטילדה קודם. "אבל אני ראיתי הרבה כמוה. ראיתי הרבה דברים מבהילים בחיים, נגיד לא מבהילים, מעניינים כמוה."

"בטח."

"המשפחה שלי עשתה היסטוריה, את בטח שמעת את הסיפור."

"טוב, אתה נולדת במוצא, לא?" החזירה דפנה בעייפות. לרוב דווקא חיבבה את אלקלעי – לדידה היה מכמיר לב. אלא שפשוט שנאה להקשיב רוב קשב לנאוניהם של אחרים, או לכל הפחות למי שאין לו פרופסורה במקצוע שלה.

"אין לך מושג. אנחנו סמ"ך טי"ת! סמ"ך טי"ת זה הכי ותיק בארץ. כספי החלוקה.

שמעת על המושג הזה?" פתח בכובד ראש, כאילו התכוונן להסבר ממושך.

"ברור," אמרה דפנה במהירות.

"טוב, שמעת, אז שמעת. הייתה לנו גם משפחה בחברון. כמו אתמול, אבא של

סבא שלי – הוא שמע מאבא שלו את הסיפור על הטבח שם. וחץ מזה היו אומרים

אצלנו, לאן שלא תזרוק אבן בארץ תפגוש מישהו ממשפחת אלקלעי. אני אומר משפחה, כן? אבל אנחנו שבט.

”מעניין. תגיד רגע, מתי בדיוק הטקס?”

”אמרו שתיים וחצי אבל כנראה לא לפני שלוש”, אמר. ואז נחפז לשוב אל קורות משפחתו והאריך בהן.

דפנה המהמה והנהנה. ראשה קדח. שנהוראי יחזור כבר.

קול מנוע נשמע מרחוק, כלי רכב מתקרב, והיא הוציאה את ראשה במהירות, לבה דופק, מתכוננת לנסיעה החפוזה.

אבל המכונית שהלכה ונגלתה לעיניהם לא הייתה של נהוראי.

”מה עושה פה זה? למה כל כך מוקדם?” אלקלעי הציץ בשעונו.

זה היה זינגר.

08

זינגר חנה כעת, בלי להקפיד על כניסה ברברס, מול השער, ויצא מרכבו. כיוון שהיה אדם גבוה מאוד, נאלץ לשלוף ראשית את ראשו וכתפיו, אחר כך לעקל את גוו בזווית המתאימה ואז לתת לו לזרום החוצה אל החלל החופשי, עוד ועוד אורך גוף, עד שכאילו עמד כפוף, רגליו בתוך הרכב ופלג גופו העליון בחוץ. התנועה האחרונה הייתה הצבת רגל אחת בחוץ, ומיד לאחריה כאילו נולד כך, עמד שוב יציב וזקוף. בניגוד לבני אדם גבוהים אחרים, שאורכם הפיזי התבזבז על מיעוט כישורים מנטליים, זינגר, קיפח וחכם, היה אדם ששיעור קומתו ורוחק ראייתו חפפו זה את זה. כשראה את דפנה ואלקלעי העביר כף יד על חולצתו המכופתרת, חייך אליהם ונופף בידו חגיגית, כאילו הם קהל בוחרים פוטנציאלי. כעת חזר ורכן כולו לעבר דלת הרכב ונעל אותה.

”אדיוס!” רעם והתקדם אליהם. ”החומוס בדרך!”

”אני לא דואג, אני לא דואג,” אמר אלקלעי בצחוק.

ראש המועצה פנה לדפנה: ”נו, התכוונתם?”

”אבל מתי זה?” שאלה דפנה, גרונה חנוק.

”תיכף, כמה סידורים אחרונים, האורחים שלנו בדרך, ואז נאכל. איפה היא?

אה, הנה.”

שלושתם הביטו במטילדה המשוטטת כמה עשרות מטרים מהם.

”היא התקלחה היום?” שאל זינגר.

דפנה הביטה בו בבעתה. "אתמול".

"גם אתמול זה בסדר. היא תמיד יפה זאת!" זינגר החל לצעוד במהירות על המישור, קורא מרחוק לעבר הפועלים שעצרו את עבודתם והביטו אליו.

זה קורה תיכף. זה הסוף, חשבה דפנה. אוכלים חומוס ונפטרים ממנה. לא יהיה זמן לנסוע לפרופסור מרום. לא יכול להיות!

"מה!" צעק פתאום אלקלעי ממש סמוך לאוזנה, והקפיץ אותה. כמסתבר נענה לנפנוף של אחד הפועלים לבוא ולסייע בהרמה של משהו.

דפנה עמדה ליד הבוטקה לבדה. החבורה הקטנה הייתה עסוקה, כמעט מאה מטר ממנה, אחד הפועלים החזיק כבל מגולגל בידו, ועכשיו פנו כולם כאיש אחד אל מאחורי המשרד, כנראה כדי לבדוק את חיבורי החשמל. רובם כבר לא היו בטווח ראייה.

לא היה לה אלא לנפנף אל מטילדה, שהשיבה לה חיוך וצעדה לאט לעברה.

"יותר מהר, יותר מהר!" חשבה דפנה. "תזדרזי כבר, אוף אתך, זה החיים שלך."

דמה נבנה בעורקיה בגלדים ונטיפים. אבל איך להסביר לה.

"מטי, את רוצה להישאר פה, נכון? טוב לך פה."

מטי הנהנה.

"יש אנשים שרוצים לקחת אותך מפה, להעביר אותך למקום ששם לא יאהבו אותך בכלל."

האנדרית קימטה את מצחה. "grain".

"בואי, סעי אתי, שלא ייקחו אותך."

"הות!"

* *

האוטו של זינגר חנה במעוקם. עד שיקלוט מה פשר רעש המנוע שלה, עד שיחזור אל פתח השמורה, ייכנס לרכב שלו עם כל גובהו ויעשה סיבוב פרסה, היא כבר תפנה בצומת הטי הקרובה והוא לא יידע כלל שיצאה משם. כלומר, יש סיכוי של חמישים-חמישים בחמש הדקות הבאות שיוכל לדלוק אחריה. את כל החישוב הדומם הזה עשתה תוך כדי הדלקת המנוע, בלי להקפיד על חגורות, בלי כלום.

לא היה צורך ברברס כי תמיד חנתה באופן מוקפד להקל על היציאה הביתה, אבל היא נכנסה אל השביל בעיקול לא אלגנטי, עם מטילדה הצוהלת לידה. מטילדה שניסתה כעת לפתוח את הדלת.

"תפסיקי!" צעקה אליה דפנה, משתנקת. היא בלמה במהירות, רוכנת מעל מטילדה, סוגרת את הדלת היטב, וחוזרת במהירות למקומה כדי ללחוץ על הכפתור הנוצל את כל דלתות הרכב. עכשיו זה בטוח. הניאנדרטלית ניסתה שוב, אחר כך רטנה במחאה.

"אנחנו נוסעות למרום, להגיד לו שאת צריכה להישאר פה. את מבינה?"
מטי שקעה במושבה.

היא טובה מכדי לעשות לי מהומות עכשיו בתוך האוטו. לבה של דפנה פעם כמו אלף חצוצרות ומפוח. להמשיך לנהוג, גז אי אפשר לתת פה, בשביל הטרקטורים הזה, הניסאן לא בנויה לטופוגרפיה הזו, וכבר קרה, אחרי גשמים, שדפנה נתקעה אתה בצדו של אחד משדות הקיבוץ הסמוך, על תלולית רטובה וסמיכה של חמרה.

עכשיו היה העפר הכהה הזה יבש מאוד, בגלל העונה, אבל דווקא משום כך התגבש לכדי קרום קשה שגלגלי המכונית ניסו לפלס דרכו, שברו אותו ונתקלו בגרגרים הרכים שמתחת. בנוסף, באמצע הדרך הייתה תמיד "בטן" קבועה שפיסלו הטרקטורים ורכבי השטח של המבקרים במקום. מכונית צנועה שהייתה נוסעת על אמצע הדרך, הייתה מסתכנת במפגש צמוד מדי בין בטן החמרה למנוע הרכב. לא, דפנה לא יכולה להאיץ בשבילים הללו, אלא כשתגיע אל הכביש עצמו. לכן המשיכה בזהירות, מנסה ככל יכולתה להיצמד לשולי הדרך כדי שבטן מכוניתה לא תיגע בבטן החמרה.

מצד שמאל של נתיב נסיעתן, שדה ארטישוקים עמד במלוא צמיחתו. מדהים הצמח הזה, חשבה תמיד. איך העזו בני האדם לגשת אל הקוצים האלה, שבעלי חיים לא הסכימו לאכול. איך ידעו לפרק ולבשל אותם, לחשוף את לבם הרך, להוסיף להם מלח ולימון. כמה זמן תעווה נדרשו לגלות את מתכון הארטישוק הראשון שהיה גם אכיל וטעים? נראה שהיו לקדמונים יותר מדי תעווה וזמן פנוי, וכנראה גם סקרנות מרובה, מהסוג שגובל בטיפשות ברוב המקרים.

איך ייתכן שנהוראי עדיין לא חזר, בסך הכול הלך להביא ציפור. אולי גם הוא ברח! אולי הוא בתוך מכסה הבגאז'. מה פתאום. מחשבה טיפשית של מוח רדוף. התחלת את זה, עכשיו תצטרכי לגמור, חשבה. עברנו כבר מאתיים מטר או שלוש מאות, תיכף הצומת.

בהתפצלות הטי בחרה לפנות שמאלה במקום ימינה. אי אפשר להאיץ, אבל אפשר לתעתע, ולבחור בדרך אחרת על פני זו שמומלצת לרוב המבקרים, וזו שיחפשו אותה בה אם בכלל. היא המשיכה בזהירות, במכונית החבוטה, בשביל הצר שאיש אינו עובר בו בשעת צהריים יגעה זו. מרחוק נראה טרקטור בודד של קיבוץ גזר. מכונית באה מולה בדרך הצרה.

המכונית שממול האטה מעט, התעקשה לא לחלוף על פניה, חסמה את דרכה בעצם. היא לא יכלה להמשיך. חייבת לעצור. ואז הבינה, מטושטשת, שנהוראי הוא היושב שם בפנים. עכשיו הוא נזכר להגיע.

09

עד שדפנה פתחה בעייפות חלון כדי סדק, נהוראי עמד כבר ליד הרכב שלה וצורר

בידו: "הייתה כבר רעבה כל כך? הגה באתי."

"לא בדיוק."

"הון!" אמרה מטילדה.

"אז לאן זה?"

"בסך הכול קופצת רגע למרום להתייעץ."

"בסך הכול?! עם המותק שלנו ככה?"

"הון, הון!" אמרה מטילדה.

"זה רק לשעה," אמרה דפנה. "אני צריכה חוות דעת של פרופסור מרום."

"על מה?"

"שעדיף לה להישאר פה."

"אני לא מבין איך המוח שלך עובד," אמר נהוראי.

"snow!" תבעה מטילדה.

"היא כן רעבה! קחי, מטי."

בשקית שבתוך שהגיש לה נהוראי הייתה צרורה ארוחת הצהריים שלה,

עוף צלוי בתוך חבילת נייר פרגמנט.

מטילדה חייכה אליו בשיניה הרחבות.

"אוח! חמודה שלי, נתגעגע אליך." נהוראי פרע את שיערה הסמיך ביד ששלח פנימה.

"היא לא תאכל באוטו, אני אעצור ואתן לה לשבת איפשהו," אמרה דפנה.
"אין לך מה לנסוע אתה, בואי תחזרי עכשיו, אמר. אני אגיד להם שטעית והיא ברחת או משהו."

"לא. אני חייבת לה את זה. תגיד לאלקלעי שתיכף נחזור."
"אה, הוא לא יודע שיצאת? ויי, את מה זה בצרות. אני לא בעסק."
"לא ביקשתי שתהיה בעסק," אמרה דפנה.
אבל נהוראי התלעלע פתאום, בעווית שלא תאמה את ביטחונו העצמי הרגיל.
"תגדי, את נורמלית? מה הקטע של לקחת אותה בעצמך?"
"גם זינגר שם, אמרה. ואני לא חוזרת עכשיו."
"אבל איך, איך תיסעי אתה בחוץ? כולם מזהים אותה!"
דפנה שתקה.

הניאנדרטלית חילצה בינתיים את העוף מתוך עטיפתו, כאילו כל זה לא נוגע לה. הלוואי, חשבה דפנה, הלוואי שמטי הייתה קמה פעם ופשוט מביעה דעה נחרצת, עושה בעצמה למען עצמה. בורחת, למען השם.

"תשמעי לי, דרוויש," אמר נהוראי. "את סתם הורסת לעצמך, לא ייצא מזה כלום." הוא הזדקף והסיר את ידיו מהחלון שמול דפנה. "יאללה בואי תעשי פרסה. אני יודע שמשעמם לך בחיים אבל נמצא לך תחביב חדש, מקרמה או משהו."
האזכור הלעגני למקרמה היה טעות. מקרמה אכן היה תחביב ישן של דפנה. ונהוראי, עם העקיצות המעליבות שלו, ניסה להמעיט בכושר השיפוט שלה, לגלג על הדאגה שלה למטי. ברור שהיא היחידה שדואגת למטי באמת ובתמים.
לא, הוא לא יזלזל בה כך. הדם עלה לראשה של דפנה, ראש שהיה מורגל בהתרגויות סתם ובנרגנות חולפת, אך ודאי לא בחימה מג'ורית כפי שחוותה כעת. מלבד הכעס הגולמי, שידר לה חלק נעלה יותר במוחה האנושי תזכורת לגבי תוכניתה המקורית: צריך להגיע לפרופסור מרום בזמן.

היא סתתה שמאלה כדי להתרחק מנהוראי העומד ליד חלונה של מטי, התקדמה כמה מטרים והתחככה בצמחי הארטישוק כדי לעקוף את הגי'פ שלו שעמד באמצע.

העקיפה הצריכה עלייה כמעט מלאה על השדה, במלוא המנוע. האוטו השמיע קול גניחה והפח חרק וייבב, אבל זה לקח רק רגע והכול היה פתאום קל. הארטישוקים שבקצה השדה לא נענו לה לגמרי, אבל אפשרו לה להתקדם.

העוף של מטי נפל אל רצפת הרכב, וזו גחנה עכשיו וגיששה להרים אותו. נוצות אפורות-לבנות נשארו על השטיח. דפנה סירבה להביט. רק השבוע לקחה את האוטו לניקוי, כמו בכל שבוע. היא נהגה כל עוד רוחה בה, שפופה ומתוחה על ההגה, בודקת ללא הרף במראת הצד. אי אפשר להאיץ כאן, על האדמה הגבשושית הזו, תחתית הרכב תיפגע. היא המשיכה במהירות נמוכה, רואה כבר את היציאה לכביש הסלול שבו תפנה ימינה ותעלה על הכביש המהיר.

אבל נהוראי לא בא בעקבותיה. רק עמד והביט בה עד שהתרחקה. מטי בחנה את העוף הצלוי מכל עבריו והביאה את הצוואר אל פיה. היא כופפה אותו מעט, לחשוף את העור, ונשכה בקלות, נשיכות שעשוע.

* *

"תגיד לי, מה קורה פה? מה זה הברדק הזה? אתה יוצא לשנייה ובורחים לך מתחת לאף!"

"לא יצאתי, זינגר, באתי לדבר אתכם, ואחרי זה נכנסתי לשירותים, זה היה בדיוק דקה, בחיי. פשוט לקח לי זמן לכפתר חזרה כי האצבעות שלי, אני סובל מרעד קל."

"רעד קל? אתה לוקח סמים?"

"מה פתאום, זה רעד קל פיזיולוגי, הדגיש אלקלעי. "לא פתולוגי."

זינגר נשם עמוקות. "וכמה זמן אתה עובד פה ככה?"

"פה? אני עובד פה דרך חברת 'עין צופייה'."

"אבל כמה זמן אתה עובד פה ככה?"

"ככה ב'עין צופייה'?"

"לא, ככה עם רעד קל!"

"אה, אולי, נניח, נניח שנה קלנדרית." אלקלעי גירד בראשו. "אם לא סופרים

ממש מהאחד בחדש."

"שנה שלמה אתה עם יד רועדת ואקרה?"

"אבל זינגר, זה פיזיולוגי! יש לי פתק מהרופא שאני יכול לעבוד. עם הפתולוגי לא היו נותנים לי. אבל שלי לא פתולוגי."

ראש המועצה יישר את גבו, ששח כל העת אל קומתו הקטנה של אלקלעי. "תשמע, את הג'וב שלך פה כבר איבדת, אנחנו פותחים פה הכול, מורידים את הגדר, בחברה יתנו לך משהו אחר. עכשיו לפחות תאמר לי, היא לא סיפרה לך שום דבר שהם עוזבים?"

אלקלעי היה מסור מאוד למקום העבודה שלו, אבל לא דווקא בגלל העובדה שזכה לשמור על מטילדה. הוא ראה עצמו כמי שהתקדם מן התחתית לפסגה. בצעירותו היה זגג, עד שנחבל בידו, ואחרי עשר שנים של עבודות זמניות כשומר קיבל סוף-סוף, בגזר, תפקיד שממנו לא פוטר מדי שנה. כעת ביכה בלבו את שנות העבודה השלוות שחשב שנתרו לו.

"קודם כל אני עובד פה שנתיים," אמר. "אמרו לי שאצלכם יש לי זכויות פנסיה."

"טוב. מה הם תכננו, שלושת אלה?"

"יש זכויות פנסיה?"

"יש הכול. ספר מה אתה יודע."

"לא ראיתי ולא שמעתי."

זינגר הביט כה וכה, אוסף את שאריות שלוותו. "כל יום אתה רואה אותם, ולא

שמעת מה הם תכננו?"

"תכננו? חטפו אותן אני אומר לך! הבחור יצא קודם להביא אוכל. למרות שבינינו,

אני לא יודע מי היה חוטף דווקא אותה."

"אנחנו מדברים על מטי?"

"כן, ברור."

"אז למה גם הוא לא חוזר?"

"אולי גררו אותו? בעצם זה בחור חזק. לכל הפחות סיממו אותו. היום יש חומרים

שאלוהים ישמור."

"מי יודע אם לא עקבו אחריהם," הרהר זינגר בקול.

"זה עניין למשטרה, זינגר," אמר אלקלעי.

"אני לא קורא לשום משטרה," אמר ראש המועצה. "זה יגיע תוך שנייה וחצי לאוסטרליה והלך עלינו. על כל הדיפלומטיה של מדינת ישראל. והאוסטרלים בדרך הנה. תקשיב לי, אתה עכשיו, מר אלקלעי הפטריוט, מקבל קידום."

"קידום רסמי?"

"קידום רסמי. ואתה פה עכשיו נמצא איתי בישיבה מאוד חשובה, שבה אנחנו

מחליטים איפה להתחיל לחפש."

"קודם אני אתקשר ל'עין צופייה', לא?"

"לא תתקשר לאף אחד. אני ממשיך להעסיק אותך כרגיל, כאילו כלום."

"אמרת קידום."

"ודאי, קידום."

10

על הכביש המהיר כבר היה קל לנוע. מטילדה, שלא הייתה מורגלת בנסיעות מהירות, לא ידעה את נפשה מהתרגשות, וצחקה מעומק ריאותיה בכל פעם שנשקו לתשעים קמ"ש. טריינינג הברדס השחור שדפנה הלבישה אותה בדרך היה מונח כולו על ראשה וכתפיה עכשיו. הוא אמנם הסווה מעט את ראשה האופייני – מי שהביט בה ממרחק נסיעה, במהירות מאה קמ"ש, היה יכול לחשוב שמדובר באישה דתית אדוקה, או לחלופין במנקין עטוף שהושב במושב הקדמי. מבטי הנהגים מימין ומשמאל היו בכל זאת נעוצים בה, גילתה דפנה, בכל פעם שהנסיעה האטה במקצת, בעומסי התנועה של הצהריים. אבל היא ידעה שעם הצורך לפקוח עין על הכביש, לא יוכלו להתבונן בכירור ולהסיק בהחלטיות מה ראו.

מטילדה הפשילה שוב ושוב את הכיסוי שלה הצדה. ניכר שלא היה לה נוח. בכל פעם כוו הייתה דפנה מבקשת ממנה להשיב אותו למקומו, והאנדרית הייתה מתרצה לכמה דקות נוספות. באופן הזה התקדמו עד שחלפו כבר על פני יציאות הכביש הפונות לחולון.

"חמודה שלי," התלבבה דפנה, "אל תדאגי, יהיה בסדר." הפסימיות הרגילה שלה הושלה מעליה, אולי בסיוע המהירות והרוח, ופתאום נדמה לה שהכול מתנהל בדיוק לפי התכנית. "גון," אמרה לה מטי.

דפנה זיהתה בבהלה שהאנדרית תיכף תזדקק לנקביה. כמובן שלא היה זמן לדאוג לדברים כאלה לפני שיצאו בחופזה. ועכשיו, איפה תוכל לעצור? היא אותתה שמאלה ופנתה ליציאה הקרובה ביותר: דרך בן צבי.

זו הייתה סטייה מהמסלול, אבל רק כמה קילומטרים צפונה משם המתין ביתו של פרופסור מרום. מרום ודאי ישתף פעולה, החליטה דפנה, נהוראי אולי ילשין עליה אבל בקלות תעמיד את מילתה מול מילתו, וכשהן יחזרו עם הגושפנקה של פרופסור מרום בידן, דברים ייראו אחרת.

“שנייה, רגע!” אמרה לה דפנה, תיכף תלכי לשירותים.

היא שקלה אם לבצע פניית פרסה אל תחנת הדלק שמעבר לכביש, ואז נזכרה שמאתיים מטר משם ניצבת עוד תחנה, בכיוון הנסיעה שלהן. הכניסה לשם הייתה קלה, והשירותים עמדו ממש מטר מהמקום שבו הצליחה לעצור. הן נכנסו לשם בחופזה.

“הנה חמודה, עכשיו חוזרים לאוטו,” אמרה דפנה. ניסיון השכנוע לא צלח בתחילה, כי מטילדה סברה לתומה שהנסיעה כבר נגמרה. רק העוף שהיה מונח במושב הקדמי שכנע אותה לבסוף להיכנס שוב. היא חזרה לעסוק במלאכה המטונפת של ניסיון למליקת הראש. הלכלוך והריח באוטו העלו בדפנה קבס, והיא הקפידה לא להביט אל מקום הפורענות, מתחת לרגליה של מטי. שוב חגרה את עצמה והדליקה מנוע בוריות. לא נראה שמטי נהנית מאוד מן המעדן היומי שלה, אבל על כל פנים הייתה רעבה וחיפשה כהרגלה את העצם המרכזית, לכרסום. זו לא הייתה עבודה נקייה.

* *

מולן עמד קומפלקס המגורים החדש של תל אדיר, בשכונה שנקראה פעם תל כביר. מתחם של שלושה מבני ענק למגורים, שתיים־עשרה קומות כל אחד מהם. לפני כן עמדו שם מסעדת דגים, מבנה של חברת טלפונים, בית ספר, מבני משרדים נמוכים מתקופת המנדט ומוסכים למיניהם. כל אלה כלו ונהרסו לקראת הקמת המתחם, לאו דווקא בהסכמה. חלקם עזבו קודם, חלקם נאבקו וסירבו לעזוב. בעל מסעדת הדגים היה בין האחרונים שנותרו שם, ואף איים בשלב כלשהו להתבצר על הגג. מעט אחר כך קיבל את הכסף והלך. שבוע לאחר מכן החלו לחפור וליישר את הקרקע.

השריד היחיד שנותר לעמוד בתוך המתחם היה מבנה בן קומה אחת של אבן, שיש וכיפה אדמדמה. לא היה אפשר להרוס אותו, למגינת לבם של האדריכלים, ולכן רק הצלו עליו בשתיים-עשרה הקומות. בניין המתחם הגבוה ומבנה האבן הנמוך עמדו זה לצד זה כמו שני קומיקאים המבססים את תוכניתם על ההבדל הפיזי ביניהם. רק שזינגר לא יצוץ עכשיו מאיפה שהוא, חשבה דפנה.

היא בדקה היכן יש מקום לפניית פרסה ולחזרה לכביש המהיר, והחלה להניע את האוטו. בדרך גנבה עוד הצצה אל הבניין הקיצוני משלושת בנייני תל אדיר: לווייתן לבן, עציצים נאים במרפסותיו, לובי מואר בתחתיתו וחלקת צמחייה ארוכה ושופעת עוטפת אותו משלושה צדדים. מטי, לידה, זללה בכל פה. דפנה שלחה את ידה לגרש נוצת תרנגולת תועה שנחתה על מוט ההילוכים.

ג'פ שחור שנסע בנתיב הסמוך החליט לסטות ימינה בחדות, בלי לאותת, ונתקע משמאל באוטו של דפנה, בקול התנגשות עז. הניסאן עברה עוד כמה מטרים ועצרה בשולי הכביש.

“מה אתה עושה? מטומטם!” צעקה דפנה.

זו הייתה צעקה עקרה, כי חלונות הרכב השני היו סגורים. הניאנדרטלית שלצדה הייתה נסערת. תוך כדי בהלתה קלטה דפנה שמכוניתה אולי יצאה מכלל פעולה, שמוזמן להן עוד עיכוב עכשיו, שזה יעלה כסף וזמן וייאוש ללא גבול. מזל שזה לא ממש על הכביש המהיר, פה אפשר עוד אולי למצוא מונית חולפת ולהגיע למרום בזמן. “די, מטי, די”, אמרה, “התנגשנו במכונית, זה קורה לפעמים, אבל זה עבר.”

היא הביטה יחד אתה בשאריות גוויית העוף שנפלו על רצפת הרכב. איש לא הכין מעולם את הנערה הקדמונית למצב של תאונת דרכים. בנסיעותיה הבודדות נסעה תמיד מוגנת, עם מלווים. ועכשיו אפילו לא הספיקה להיחגר שוב. אמנם נראה שמטי לא נפגעה פיזית, אפילו לא מהשפעת ההדף על חוליות הצוואר. אבל איזה חוסר אחריות מצד דפנה. תיכף יתקהלו סקרנים. יתחילו שאלות. שערורייה. מישהו יצלם ויפרסם. צרות גדולות. ובשמורה מחכים לה.

אבל שום התקהלות לא נוצרה סביבן. מתוך הג'פ, שנעצר מעט מאחוריה, יצאה נהגת, התמתחה כאילו נעורה משינה, והחלה להדס על עקביה לכיוונן. דפנה ליטפה את זרועה של מטילדה והרימה את הברדס על ראשה.

"את בסדר, מטי? לא כואב לך כלום?"
מטי הצביעה על מקום כלשהו בירכה. "תמיד תריס, אמרה.
דפנה התפללה שמדובר בתלונה ספציפית על כאב פיזי ולא בדימוי נוסף, שאותו
לא תוכל להבין.

הנהגת הייתה בת שלושים בערך, מאופרת ולבושה בחליפה מחויטת, בעלת שיער
אופנתי בצבע פלטינה. שמה היה רונאל אחלמה.
"מאיפה באת פתאום?" שאלה את דפנה ביובש. "אני אותתי ימינה, אבל את
נסעת מהר מדי."

"את לא אותת בכלל! פשוט סתית!"
"אני הייתי על מוד אוטומט," אמרה רונאל. "אין סיכוי שהיה נותן לי לסטות."
היא פנתה להתבונן ממושכות במטילדה המכווצת במושבה. "ומה איתה?"
"היא תהיה בסדר," אמרה דפנה.
"מה שלומך?" שאלה רונאל.
מטילדה הביטה נכחה.

"היא לא תענה לך," אמרה דפנה. "היא קצת במתח עכשיו."
"תמסרי לה שאנחנו מחפשים בדיוק טיפוס כזה," אמרה רונאל. היא מסרה לדפנה
כרטיס ביקור. "את רוצה לתת לי את הפרטים שלך וניסע? למרות שאני לא אתבע
אותך, האוטו שלי בסדר."

"עזבי, אין צורך, אני אסתדר."
"רצינית? ראית איך האוטו שלך נראה?"
"תודה. אני אמשך ככה."

"רק אם את ממש בטוחה," אמרה רונאל.

על כרטיס הביקור שלה נכתב: RA Ltd., Real Estate Casting Agency.

11

זה היה לגמרי היום של רונאל. היא הודתה בכל לבה לג'יפ שלה: גם יצאה מן ההתנגשות בלי פגע ובלי נזק כספי, וגם הרוויחה סיכוי למלוהקת חדשה. "תקלות כביש הן פוטנציאל נהדר להכיר אנשים חדשים," סיכמה לעצמה.

היא עסקה בליהוק כבר כמה שנים, אבל רק בשנה האחרונה "קיבלה שכל", כך נהגה לספר, ועברה מאיתור שחקנים וסטטיסטיים אל תת־הסקטור המתפתח של ליהוק למקומות מגורים. הרעיון לא היה פרי המצאתה: עם הידרדרותה של תעשיית הקולנוע, סוכנויות הליהוק החלו לתור אחר מוסדות חברתיים אחרים שניתן ללהק אליהם טיפוסים שונים. לבסוף מצאו.

שיבת הקבע של בני ההומו סאפיינס אילצה אותם לייחס חשיבות עצומה למקום מגוריהם ומכאן גם לערך דירתם. מה הדבר שעליו יקום ויפול ערך הדירה – יותר ממעלית, יותר מריאות ירוקות, יותר מהשכלולים במטבח? שכנים, כמובן. וכידוע, קשה למצוא שכנים טובים. סוכנויות הליהוק שאפו למצב שבו כל שכונה נבנית תזכה, בנוסף על רוכשי הדירות, גם למספר דיירים פוטנציאליים, טובי רחובות אקראיים, שיתרמו לנזף בכיוונים שביקשו הדיירים. אלה היו, כמובן, כיוונים אנושיים שהדיירים וחבריהם לא יכלו להגיע אליהם לעולם. אבל לחלום אפשר.

חלומות היו תחביב נפוץ של ההומו סאפיינס. המין הזה סירב להניח לפניו את המציאות בעירומה, וערם עליה שכבות של כיסויים: תקוות, פנטזיות, הטיות לב, הכחשות ושאר מנגנוני הדיפה של העובדות. עובדה אחת שבני אדם

נהגו להדוף ביותר הייתה האמת הפשוטה על טבעם שלהם. מכיסוי האמת הפשוטה הזו התפרנסה רונאל.

שכן, בשכונות יוקרה משעממות נהגו הדיירים לבקש תוספת של טיפוסים בוהמינים, כפרברי שינה היה ביקוש רב דווקא לאנשים בעלי מבטא זר, וכישובים כפריים מרוחקים העדיפו גברים וגברות הלבושים בהידור עסקי, כדי לתת מראית עין של שגשוג ופתיחת אפשרויות. רונאל הייתה מסתובבת עם אלבום ענקי של פרצופים, ולאחר שלקוחותיה בחרו את החביבים עליהם, הייתה מציעה לפרצופים שבאלבום דירה במקום במחיר רצפה. הדירות נבנו בדרך כלל בידי בעלה של רונאל, קבלן עתיר משאבים. ואת ההפרש בערך הדירה שילמו הלקוחות, פלוס דמי תיווך.

טיפוס קדמון כמו שמצאה עכשיו יהיה להיט בכל אחד מאזורי המגורים שטיפלה בהם, ידעה רונאל. אבל בעיקר חשבה על הפרויקט החדש שנבנה עכשיו ליד אזור התעשייה בראשון לציון. אם רק תצליח לזכות בתשומת לבה של הבחורונת הזו, רצוי מתחת לאף של המשגיחה שלה, יהיה לה קלף חדש ונהדר להציע. כמובן, היא לא חשבה שהאנדרית באמת תגור שם, יהיה מספיק לפרסם אותה על לוחות המודעות. אבל היא ראתה שהזמן אינו כשר לכך ולכן בינתיים רק הניעה את הג'יפ ונסעה משם במתינות.

* *

דפנה הביטה אל מטילדה העלובה למראה ויצאה מן הרכב. "מתוקה, אני פה," הטעימה, "אני לא הולכת לשום מקום."

אכן האוטו היה במצב גרוע. הפנס הקדמי נתלש החוצה בשלמותו, כמו שן מתוך גולגולת, ועל הגלגל הימני היו כעת צמודים, מעוכים, קמטים גליים של פח אפור. את הפנס הכבד הרימה והניחה, כמות שהוא, בבגאז'. היא ניסתה להרים ולעקם חזרה את הפח כך שלא יתחכך בגלגל. זה היה מאבק אבוד. נורת האיתות הימני הייתה חשופה והכבל שלה נשמת, עגום, מעל הגלגל. מראת הצד הימנית הייתה תלויה רופפת על שני כבלים. אי אפשר היה בשום אופן להחזיר אותה למקומה.

אבל דפנה הייתה מרוצה מכך שלפחות לא הסכימה להחליף פרטים עם הנהגת המעצבנת ההיא. אפילו הצליחה להימנע מהסנכרון המקובל בין הטלפונים.

מטילדה ביקשה, בסימנים המיוחדים לה, מים. הפנה חככה בדעתה. היה לה רק חצי בקבוק סיידר בתיקה. בין החוקרים לבין עצמם סוכם תמיד שלא יתנו לניאנדרטלים לשתות משקה שלא היה קיים בתקופתם. אבל יין רוזה היא כבר שתתה כמה פעמים, וממילא לא הייתה ברירה. מה כל זה ישנה לה באוסטרליה, חשבה דפנה. הן ישבו חשופות, בשמש של מאי, בידיעה שהרכב הפגוע משני צדדיו יבלוט מיד לעין שוטר. לנסוע אי אפשר היה, כשהפח דבוק אל הגלגל. דפנה הניחה את ידה על כתפי מטילדה, מבטיחה שוב בעדינות שהקפוצ'ון יישאר על ראשה.

“חם לך?” אמרה לה דפנה.

מטי עיקמה את אפה ולגמה עוד.

הרחוב לא היה הומה – רוב התנועה הייתה של כלי רכב ממהרים ואיש לא הביט בהן. לא יקרה כלום אם ילכו קצת ברגל, ייכנסו לרחוב צדדי ויתעשתו שם. מעבר לכביש עמד בית קפה מגונדר, אחד מאלה שנבנו סביב המתחם המחודש. מאחוריהן, בכיוון הכביש המהיר שאינו נגיש עכשיו, ישבה שכונת קרית שלום שנותרה מוונחת. השיפוץ של תל אדיר פסח עליה. ובעבר האחר המתינה יפו בשלווה, כפי שהמתינה להרבה מאורעות היסטוריים מאז הקמתה. לרגע חשבה ד”ר דרוויש על סלע אנדרומדה שמול חוף יפו. היא ראתה בעיני רוחה את מטילדה מטפסת עליו, ספק יושבת להשתוף, ספק מניחה עצמה כקורבן לטובת מין שאינו שלה.

על סלע אנדרומדה, לפי האגדות, העלו תושבי העיר את אנדרומדה, בתה של קסיופיאה, כקורבן לאל הים פוסידון. לפי גרסה אחרת הוקרבו שם נערות צעירות מדי שנה, כדי לפייס דג ענקי בשם קיטוס שאיים על יפו. ההומו סאפיינס תמיד סבר שהוא יודע מתי עורר את זעם האלים ואיך בדיוק יצטרך לרצות אותם. אבל כאשר הוא עצמו הפך אל, לא היה לו מושג את זעמו של מי יצטרך לרצות ובפני מי יתרחק את כשלו.

* *

“ברור, אל תדאג,” אמר נהוראי, “אמרתי להם שהיא חטפה אותה.”

הוא זכר שדם סמיך ממים, ועל כל פנים דם אנושי סמיך מדם ניאנדרטלי. לא הייתה לו כל כוונה להיות זה שמזכיר את שמו של מרום בפרשה הזו – רק חסר

שיחשבו שזה היה רעיון של מרום להבריא את מטילדה מהשמורה. לכן, כעת, כשהתקשר למרום מהמשרד הקטן בשמורה, ידע שפעל נכון כשלא גילה לזינגר ואלקלעי – צמד חמד נהיו שני אלה – שהיעד של דפנה ומטי הוא בית דודו. במקום זאת ביקש ממרום לוודא שהשתיים יודרו ויחזרו לשמורה בהקדם, ואם אפשר גם להוציא לדפנה את השטויות מהראש, בכל סדר אפשרי של פעולות אלה. מרום, בבגדי הבית הדהויים שלו, החמיר את טון הדיבור שלו בטלפון. "אתה לא זהיר מספיק, ילד," אמר לנהוראי. "אבל טוב שתשתפשף קצת, לא יזיק לך. גם דפנה חרגה מתחום אחריותה בצורה מתמיהה, אבל את זה אבהיר לה כשתגיע." נהוראי לא האמין מעולם שדפנה דרוויש מסוגלת למעשים קיצוניים. למעשה, ההימלטות שלה היום, בנסיעה הבלתי חוקית עם מטי, הייתה הדבר הכי מסוכן שראה אותה עושה מאז שביקשה ממנו פעם בארוחת צהריים להוסיף צ'ילי למנה שלה. ובכל זאת, חשב, הזהירות המופלגת נפגמה, סוף־סוף יצא ממנה דבר מודחק. אין ספק שהיא תצטרך לשלם על השטות שעשתה. "היא עוד תתחרט, תראה שהיא לא עומדת בלוח הזמנים ותשוב," אמר למרום. "מי יודע," אמר מרום. "אני אחכה פה בינתיים."

* *

"אם אנחנו יוצאים עכשיו," הניף אלקלעי את אצבעו באוויר, "כל אחד לכיוון אחר, בטח נעלה עליה. ודרומה היא לא יכולה לנסוע." הוא נשען על קיר הבוטקה, נינוח. "למה לא דרומה, מר אלקלעי?" אמר זינגר. "כי דרומה, היא לא תפנה דרומה. חם עכשיו, מתחילה העונה החמה." זינגר מצמצץ. אלקלעי היה בעיניו קשה תפיסה ונוטה לנצלנות. אבל היה צורך במישהו שישתוק, ואנשי הסוד של זינגר הלכו והתמעטו בימים אלה. 22 שנה מעטירות עמד בראשות המועצה האזורית גזר. אבל ככל שהלך וצבר ותק, כך החלו גורמים מגורמים שונים, בזה אחר זה, לקום על זינגר ולנסות לכלותו. הבחירות הבאות למועצה היו צפויות רק בעוד שנה וחצי, אבל כבר כעת נאלץ להתמודד עם פרסומים מעליבים, האשמות מרומזות בשחיתות ועיצומים מזדמנים של עובדי המועצה, לבד מאלה שהצליח לדאוג להם אישית.

כשהגיעה מטילדה, לפני שנתיים, כל הרחששים סביבו נפסקו באחת – שוב היה גיבור המועצה. כולם הבינו שהניאנדרטלית הביאה לגזר יוקרה, תרומות, מבקרים, עניין ציבורי. פתאום הצטלמו פוליטיקאים לאינספור ליד פתח השמורה, פתאום הוזכרה המועצה בתקשורת שוב ושוב, אינספור משפחות הגיעו לטיולי שבת, וקרנו הנדל"נית של האזור עלתה. גם תקציבים שעד אז עמדו בסימן שאלה בכל שנה מחדש, החלו לזרום. איש לא ציף לנוכח ההחלטה שלו לגדר ולשלט את המקום שתמיד היה פתוח מכל עבריו. כולם ידעו שהרעיון להושיב את האנדרית בשמורה היה של זינגר, וכך גם ההחלטה והביצוע. ועכשיו הצרה הזו נוחתת אל חיקו.

בעיני רוחו תמיד היה שתול ונטוע היטב בגזר, הוא וכל משפחתו עם ילדיו הגדולים, חמולה ותיקה ונלבבת עם קשר היסטורי למקום. אבל גם המחזה הזה עלול להצטייר יום אחד כשקרי – משנותיו בשירות הציבורי וזכר שמספיקה עלילה אחת שבורה מישוהו, כדי שאנשים ייאלצו לעבור דירה, להתפטר, לאבד את חיבת ההמון. אנשיו של זינגר היו מקושרים כך שכל חיתוך קל באחד מהם היה עלול להביא לתגובת שרשרת.

הוא ניחש שמקור הפרסומים והרכילויות היה לא רק מי שראו עצמם מועמדים לרשת את מקומו אלא כמה מהעובדים תחתיו שנמאס להם ממנו. מעולם לא הצליח לגלות מי הם בדיוק. גם עכשיו עבר שוב בראשו על רשימת העובדים הקרובים: יוחאי, אלה, שיניצקי... אבל ציווה על עצמו להפסיק מיד. זו פראנויה, חשב, הרי הם לא יכלו לדעת שהתוכניות שנרקמות לגבי מטילדה כוללות החזרה שלה. בתוכניות האלה דן רק מביתו הפרטי, בשעות הנוחות לאוסטרלים. מי שידע היה רק בעלי תפקידים רלוונטיים במשרדי הבריאות והחוז. וזינגר הכין לו תוכנית מגירה ליום שאחרי הסתלקותה של האנדרית. התוכנית גובתה היטב בהבטחות שקיבל, לפיהן יינתן לו אישור מזורז להקמת פארק שעשועים חדש בתחום השיפוט שלו.

כרגע, כל מה שהיה יכול לעשות הוא לשלוח את אלקלעי לסיבוב מזורז באזור, לכדוק עקבות. בינתיים ישב על קצה בימת העץ המאולתרת שהוקמה בשמורה, בלי לדאוג למכנסיו. היה עליו לנסות לברר איך יוכל להגן על עצמו מההאשמות שיבואו מלמעלה, מסביב, מכל הצדדים. הקל ביותר היה לזרוק את האשמה על דפנה לבדה,

להאשים אותה בטירוף, בבגידה, בחטיפה צינית. אבל בזה לא הצליח לשכנע גם את עצמו, ומכל מקום זה לא היה עוזר לו מול האוסטרלים.

כל מה שהצליח זינגר להכיר מדפנה היה בעיניו אפור ומהוסס. לא ייתכן שהיוזמה הייתה בלעדית שלה, חשב. מצד שני, היא לא אחת שתבגוד בעבור כסף. או לטובת גבר. או משיקולי יוקרה – האם יש מחקר מוזר כלשהו שהיא מתכננת לבצע באופן עצמאי? אבל את הרעיון הזה פסל מיד. טוב, נקמה היא גם מניע אפשרי. אבל נקמה במי? הלוא נראה שהיא מסתדרת נהדר עם נהוראי. בו עצמו לא נראה שיש לה סיבה לנקום, אלא אם אחד מתוקעי הסכין בגבו גייס אותה. את זאת יצטרך לברר בחשאי, בלי שום קצה חוט.

ואם המניע אינו דפנה עצמה, אולי היא משתפת פעולה עם קבוצה חיצונית ששכנעה אותה לחבור אליה. אבל עם מי יכלה לשתף פעולה? רק לא עם מישהו מהמטורפים, הרהר זינגר.

* *

היו המון מטורפים שאפשר לשתף איתם פעולה. הופעת האנדרים יצרה צורות חדשות של דבקות בקרב המין האנושי, רעיונות חדשים שהמציאו לטיוח הפער המבהיל בין חייהם עד עתה ובין חייהם מעתה. העבר הפך עתיד, הנסתר הפך נגלה, האנושי נתון בסימן שאלה. הולדת מטילדה ואחיה הייתה מתנה עצומה לבני האדם. אלא שהם לא ידעו למי להודות על המתנה הזו. כל פרשנות מיסטית לדבר הועמדה באור מגוחך מאחר ששום מיסטיקה לא הייתה מעורבת בתהליך השיבוט.

לכן, ברוב תדהמתם, הצליחו ההומו סאפיינס לחלץ מעצמם את התגובה היחידה שהכירו: הם המשיכו לעשות ולומר את כל הדברים שעשו ואמרו עד עכשיו, אבל ביתר שאת. ההתאמצות להמשיך כרגיל הולידה, כמו בפיצוץ בחום גבוה של גרעיני תירס, פופקורן בצורות שונות ומשונות.

בני האדם הסתדרו מסביב לכל גרעין מקורי כזה, והתפקעו אתו יחד בסיר הלחץ של המציאות לכדי רעיונות חדשים. לעתים מקבילים, לעתים הפוכים זה מזה.

לדתות השונות היו שלל התייחסויות לשיבוט האנדרים, שהלכו וצברו ניואנסים ככל שהמשובטים בגרו. היהדות העדיפה להכחיש את הנושא: במשך שנים נטען

שהטענות לגבי קיומם של ניאנדרטלים הן תיאורטיות בלבד, ומצפות להפרכה. אבל אחרי שקם והיה האנדרר המשובט הראשון, הרבנות הראשית פרסמה גינויים לעצם הרעיון. אחת הישיבות המרכזיות הכריזה כי מבחינתה מדובר בתעלול משוכלל של הנדסה גנטית, שאין דבר בינו ובין האמת ההיסטורית. גישה זו גובתה בהכרזתו של מנהיג חצר חסידית אחת, שטען כי הניאנדרטלים לא היו ולא נבראו, וכי האנדררים החדשים הם שחקנים.

הייתה גם גישה שמצאה פשרה טובה יותר עם המציאות, תוך הישענות על משנת הרב קוק – יש והיו ניאנדרטלים, כך נטען, אלא שהם יצורים חסרי אנושיות, העומדים בניגוד לאדם עם הניצוץ האלוהי שבו. חסרה להם המודעות לתכונן התבוני ולכן הם לא נחשבים לאדם הראשון, שבא מעט אחריהם והעז לשאול שאלות לגבי מקומו בעולם או קיום האל. פרי עץ הדעת היה, כמסתבר, מאכל הומו סאפיינסי בלעדי.

הנצרות ניגשה לעניין מזווית אחרת. כמה כנסיות קתוליות אימצו בשמחה את היצורים החדשים – "גם הם בני האלוהים", הודיעו בשמחה, "ויש להם חלק במלכות השמים". כלומר, יכול להיות להם חלק בה, אלא שעל ההומו סאפיינס מוטל התפקיד לסייע להם להגיע אליה. הזרם הזה היה שקט יחסית עד לאחר מותו שובר הלב של אחד הניאנדרטלים הראשונים, אייזק היה שמו. רק לאחר שנפטר בסניגפור, בן חודשים ספורים בלבד, מבעיית כליות קשה, נודע שכומר מכנסיית "שותפים בחסד האל" הצליח להיכנס אל בית החולים.

במשך שעות עמד הכומר בפתח המחלקה הנעולה בה אושפו אייזק, וניסה לשכנע אחות שתיתן לו לשבת ליד מיטת הפעוט. האחות סירבה להכניסו, כלל לא הייתה נוצרית, אבל משום מה הסכימה שיאמר את תפילותיו ליד הדלת, מזווית צדדית שממנה הוא יכול לראות את קצה מיטתו של אייזק. כך קרה שאייזק זכה לגאולה בלי ידיעתו. אחרי שהפרשה פורסמה, האחות פוטר.

פרשה זו הייתה אחת הסיבות שגופתו של אורדו נעלמה כהרף עין מזירת התאונה ונשמרה בקירור – האחראים לא רצו להסתכן מיכך ששהו מקהל הסקרנים ייגש להוות עליו מים קדושים.

היו גם קבוצות לא דתיות שגילו מעורבות רגשית רבה בשיבוט: קבוצה אידיאולוגית אחת ניסתה ללא הרף לקבל גישה חוקית לדגימות דנ"א ניאנדרטליות.

את הדגימות הללו שאפו להשתיל בחברי הקבוצה כחלק מתוכנית לחשוף בעצמם טבע פראי כלשהו. לשיטתם, האנדרים היו מבטאיו של קול קדמון שהאנושות כבר שכחה, קול שהתגלם בעוצמה ביחידים ששובטו, והיה מקורד גנטית. החזרה למקורות, לענף שממנו העץ המשותף החל להתפצל, תתרום להומו סאפיינס, כך אמרו, הבנה טובה יותר של עצמו – הבנה משופרת, כיוון שהמוח המפותח של האדם העכשווי יידע לנצל טוב יותר את תכונות אבותיו שבוזבוזו על הקדמונים. חברי הקבוצה קראו לעצמם "הממזגים", והעבירו את זמנם בהמתנה לדיון הבא בעתירה שלהם, בכל פעם בערכאה גבוהה יותר. יחד חלמו על קבלת הראייה החדה והתפיסה המרחבית המעולה של הניאנדרטלים, שתתווסף לפרצפציה האנושית המוכרת.

הקבוצה מנגד הייתה חבורת אינטלקטואלים שטענה כי בקרוב יירשו האנדרים את מקומו של ההומו סאפיינס – כיוון שהמוח שלהם "ראשוני באופן מעורר כבוד". אם רק תימצא הדרך להשתיל בהם עזרי סייבר – הם יהפכו לאדם עליון לכל דבר, טענו. יתרה מזו, זו חובה מוסרית לאפשר להם את האופציה הזו. כמובן, הגשמת חזונה של הקבוצה היה תלוי בקבלת פרט אנדרי שלם לידיהם, לעשות בו מה שיחפצו, דבר שאיש לא התלהב לאפשר להם.

האפשרות שמטילדה עלולה ליפול לידיה של אחת הקבוצות הללו הדאיגה מאוד את זינגר. כעת עמד ושלח לאשתו הודעה, שהיום שלו צפוי להתארך ושלא תענה לאף שיחה מכלי התקשורת או מהרשויות. אחר כך עבר במוחו שוב על שמותיהם של הבוגדים האפשריים: אלה, יוחאי, שיניצקי... ופקד על עצמו שוב להפסיק עם זה מיד.

12

מתחם היוקרה של תל אדיר, על שלושת בנייניו, התנשא מעל דפנה ומטילדה. השמש הגבוהה הפריעה למתבוננת בו לקלוט את מלוא קומתו, רק הגינה המקיפה אותו נראתה במלואה. גם מעבר לכביש, בגבול נווה עופר, התרוממו בניינים בני שבע ותשע קומות, וביניהן מנהרות רוח. רוב האזור בהק כקוביית שיש חלקה.

שכונת אבו כביר הייתה ממוקמת פעם במצרים. בארץ היא נבנתה בשנות השלושים של המאה התשע־עשרה, תקופת שלטון הטורקים. כדי להעמיק את אחיזתם בארץ הקודש העבירו אליה הטורקים תושבים מתחום שלטון אחר שלהם, אזור הנילוס. כפר מצרי אחד בשם תל אלכביר הועתק בשלמותו, על תושביו. הוא נוסד מחדש על גבעת כורכר שממזרח לביצה העונתית הגדולה של יפו, ושגשג שם, בין פרדסים וגני נוי.

תושבי האזור השכילו להשביח זן חדש של תפוזים, שנקרא שמוטי, ונהנו מאוד ממיקומם בפאתי יפו, על הדרך לירושלים. שלושים שנה חיו כך, בלי לדעת שמתחת לכפר שכנה כל העת עיר קבורה יהודית מן המאה השלישית לספירה, על מצבותיה. לאחר שהתגלו המצבות מכרו התושבים את רובן לברון גרמני תמהוני, שאסף מצבות ונעלם יחד אתן לשנים ארוכות. המצבות נמצאו מחדש, שנים רבות אחר כך, באוניברסיטת אוסלו. הכפר שישב על עיר הקבורה הזו נכבש בינתיים שוב והחליף ריבון בפעם השלישית.

בגלגולה הבא נקראה השכונה תל כביר והפכה לאזור מרופט וקודר; שכונה של בתי אבן נמוכים ושדות בור, עם תרנגולים מסתובבים בין החצרות ומתלי כביסה

חלודים. המתחם עצמו, ממערב לרחוב הרצל, כלל כמה מבני אדמיניסטרציה מנדטוריים, בית מלאכה למוטות אלומיניום, מגרש חניה חצאי וגן פסלים – יציקות מתכת צבעוניות שהציב פסל ידוע.

כשנבנה שם מתחם תל אדיר הדרישה לשמר את הפסלים לרווחת הקהילה, אך דומה שרוכשי הדירות, קרי הקהילה, לא נלהבו לקבל את רווחתם ממקור זה דווקא. לבסוף הוחלט להזיז את כל הפסלים שלוש מאות מטרים דרומה, אל פאתי מגרש הכדורסל של בית הספר התיכון המקצועי בנוה עופר. תלמידי התיכון נאלצו כעת לקיים את משחקי הכדורסל שלהם בין יצירי מוחו של אותו פסל. לבסוף תלו רשת כדורעף בין שניים מהפסלים – האדום והצהוב. גובה הרשת לא היה תקני.

כל עוד תושבי תל אדיר היו פטורים מהתפלצות האמנותיות, יכלו להמשיך בדרכם בלי להקדיש רגע אחד לפסלים ההם. אבל האובייקט שאיש לא היה רשאי להזיז מגבול המתחם היה עמדת השתייה העותומאנית, סביל אבו נבוט, שהוכרה כאתר היסטורי.

סביל אבו נבוט היה בסך הכול מבנה מרובע קטן, שבצדו הקדמי שתי ברזיות קדומות שבהן יכלו היוצאים לירושלים להצטייד במים עבור הסוסים שלהם. על לוח שיש שהוצמד אל הסביל הייתה חקוקה כתובת שהטביע בונה עמדת השתייה, מוחמד אנא א־שמי. א־שמי היה מושל יפו במאה ה־19, והיחיד שהצליח להשליט משמעת באותו עידן של פריעת חוק וממשל מושחת. אבו נבוט היה הכינוי שלו, על שם האלה הכבדה שאתה הסתובב תמיד.

אחד החידושים של א־שמי היה צו מאיים המורה לסגור את העיר בכל לילה על מנעול וברית, מפחד מסתננים ושוודרים. האיטור תרם רבות לתחושת הביטחון האישי של בני ההומו סאפיינס ביפו, שבאותה תקופה נהגו כאילו היו עדיין במצב שלפני התהוות הסדר האנושי. אבל ערב אחד ננעל א־שמי בעצמו, בטעות, מחוץ לחומות העיר.

כל הלילה עמד שם, רעד מקור בתוך העבאיה שלו, והפציר בשומרים שיפתחו. אבל הם רק צחקו לו, סירבו להאמין שאינו מתחזה, ואולי ידעו מיהו ורצו להעמידו על מקומו. למחרת שילמה כל יפו על הסירוב הוא לפתוח, בנאום ארוך ומאיים של א־שמי. בעבאיה ובעיגולים שחורים מתחת לעיניו, זימן אליו

את כל בני העיר, ואז עמד וקילל אותם על כפיות טובתם כלפי מי שהנהיג בקרבם משטר תקין. מעט לאחר אותו מעמד הציב א־שמי כתובת באותיות ערביות על מתקן השתייה.

השמועה אמרה כי בכתובת נאמר "ארור בן ארור הלוקח חבר מאנשי יפו". תושבי יפו לא ידעו להזים אותה, שכן היו אנאלפביתים. רק כמה עשרות שנים אחר כך, כשהקריאה והכתיבה הפכו נפוצות יותר בקרב בני המקום, יכלו צאצאיהם של אותם בני יפו לקרוא את לשון הכתובת האמתית.

וכך קראו בה: "מה שירצה אללה היה יהיה! בשם אללה הרחמן והרחום. מקום־שתייה זה נבנה בימי המלך המנצח כבוד אדוננו הסולטן מחמוד חאן, יתמיד אללה מלכותו בכל הדורות והזמנים. בריאות לכל שותה".

* *

כיפת האבן האדומה של הסביל משכה את עינה של מטילדה, שסבבה סביב המבנה הקטן, משועשעת. היא העבירה אצבעותיה על האבן המסותתת וחלקי השיש המשובצים בה, כאילו מחפשת מי גר בבית הקטן הזה. האנדרית, בקומתה הקצרה, ניסתה להגיע אל כתובת האבן, לפענח אותה באצבעותיה, כמו כתב עיוורים.

דפנה התכוונה לזרו אותה להתקדם משם ולתפוס מוגית. אבל כיוון שפאתי המתחם שעמדו בו היו פחות גלויים לעוברים ברחוב, החליטה לתת לה להשתהות עוד דקה או שתיים, אחרי טראומת ההתנגשות על הכביש.

עבור מתכנני מתחם תל אדיר היה סביל אבו נבוט בתחילה עצם בגרון – הם לא יכלו להרסו או לשנותו מבחון, כיוון שהיה מבנה היסטורי מוכר. אבל חללו הפנימי של המבנה היה כבר סיפור אחר. לפי תקנה 3 סעיף קטן ד' בחוק העזר העירוני הרלוונטי, שנכנסה לתוקף רק שנה קודם לכן, נאסרה כל נגיעה במבנה לשימור, אלא אם מדובר בשינוי בלתי נראה כלפי חוץ או אם הדבר בוצע לשם חיזוקים אחרים של המבנה או שירותים חיוניים.

הסעיף הקטן התקבל לאחר עתירה של תושבים, כמה חודשים לפני כן, באזור אחר של העיר. התושבים ביקשו לתקן את צדו הפנימי של פרופיל בלגי שהותקן בחלונותיו של בניין ישן, ומצאו מקום בחוק שבו מותרת "התקנת מתקנים טכניים

באופן מוצנע". הפרופיל הבלגי אושר בהצבעה במועצה בלי כל בעיות והסעיף הקטן קיבל חיים ותוקף, כדרך למנוע עתירות נוספות בעתיד על זוטות מעין אלה. אי לכך, מתכנני תל אדיר, שקראו את החוק חזור וקרוא, עשו כחפצם בחללו של סביל אבו נבוט, באופן חוקי בעליל – הם השמישו אותו כדרך ירידה אל החניון התת קרקעי. כשעלה העניין לבית המשפט, טענו פרקליטיהם של המתכננים שמדובר בפתח יציאה ולא בפתח כניסה, וכי יציאה מן החניון אל פני הקרקע היא לכלל הדעות שירות חיובי. "לא יעלה על הדעת, ציינו, "שאדם ייכלא על פי חוק בתוך החניון של בית מגוריו". להוכחת דבריהם תלו בתוך המבנה פנימה שלט ברור המורה "יציאה", אך נמנעו במופגן מלהציב בחוץ את השלט "כניסה". כמו כן חתמו על הסכם שלפיו תיבנה בהמשך גם כניסה לחניון, כחמישים מטרים משם, ליד הבניין השלישי של המתחם. התוכניות לבניית הכניסה כבר היו בעיצומן והעבודות היו אמורות להתחיל בתוך כשנתיים מאותו יום שבו נחתם ההסכם המשפטי.

עד אז יכלו להיכנס לחניון רק יודעי דבר, קרי תושבי המתחם. כדי להיכנס היה על יודעי הדבר ללחוץ על כפתור שהותקן בסבכת הברזל הכחולה שבפתח הסביל, ולהשתאות שוב על האופן החלק שבו סובבה הדלת על צירה ואפשרה מעבר של אדם אחד בכל פעם, לפני שנסגרה מחדש. בפנים הייתה ירידה, בזווית ישרה כמעט, אל שאול המדרגות הנעות לחניון.

אלגנטי, עתיק למראה ושמור ל"יודעי ח"ן". כזה היה בדיוק הפתח אליו חמקה מטילדה עכשיו מעיני דפנה, שעמדה בצדו השני של המבנה, והייתה כלא הייתה.

13

”מטי!”

”מטי!”

”מטי-לדה!”

ד”ר דפנה דרוויש הקיפה את המבנה שוב ושוב, קוראת ומקשיבה חליפות, ואז פנתה בכל פעם בחדות לכיוון השני, למקרה ששתיהן רצות זו בעקבה של זו בלי להבחין אחת בשנייה. בייאווה ניסתה אפילו לדחוף את דלת הברזל הכחולה, אך זו לא נענתה לה. סגור פה כבר מאה וחמישים שנה, חשבה. אכן, ההתעקשות הישנה שלה לא להשתיל באנדרית שבב מיקום הייתה קצרת רואי. ”היא לא רכוש שלכם,” חזרה ואמרה לנציגי הממשלה. לולא התעקשותה, ניתן היה כעת לפתור את הבעיה בהתחקות פשוטה אחרי הסימון של מטי. איזו טיפשות.

כאב מסוג חדש פעם בתוך ראשה של דפנה. מעולם לא סבלה ממיגרנות, אבל כעת האמינה שהיא נתונה לתחילתו של המיחוש הזה. לולא הייתה מצויה בכל פרטיו הטכניים של תהליך יצירתה של מטילדה, הייתה מאמינה שהיא נעלמה לתוך אותו חור זמן אפל שממנו באה.

איפה היא יכולה להיות? אולי רצה בחזרה לגינת המתחם. קודם כל צריך לבדוק שם, לחזור את חמישים המטרים האלה ולהיכנס לגינה על מבוך השבילים שלה. לא היה לה מושג שמטי ירדה בתוך הסביל לכל אורכן של המדרגות הנעות בהנאה גדולה. האנדרית העיפה מבט בקומת החניון הראשונה, אבל כנראה לא

התרשמה מהבטון המואר בניאון ששלט בחלל הזה, ולכן עלתה בחזרה במדרגות הנעות, בכיוון הנגדי שלהן. אז ירדה חזרה, לשם השעשוע, ועלתה שוב, וכך ארבע פעמים. כשנמאס לה יצאה החוצה שוב מתוך אותו פתח בסביל, זה שלידי היה כתוב "יציאה". היא הביטה כה וכה, לא ראתה את המטפלת שלה, והחלה ללכת, בקו מבוזבז. לאחר שחלפה על פני הבניין השלישי של מתחם תל אדיר, יצאה אל שוליו והגיעה אל בית העסק "קורנפלד".

כיוון שלא היה לדפנה מושג על כל אלה, רצה כמסוממת בין עצי התפוז הננסי בגינה ואז נואשה גם מהם. היא ניסתה לבדוק אם מטילדה הצליחה להיכנס ללובי הבניין האמצעי, אבל השוער נראה תקיף ורציני מכדי שירשה גחמות כאלה. הוא לא ראה אף אחד הולך שם, אמר, ולא נלהב לשתף פעולה מעבר לזה. אחר כך הביטה דפנה כמה פעמים אל מעבר לכביש הסואן, אל בית הקפה, אולי מטי הולכת שם. לו הייתה האנדרית מנסה לחצות את הכביש, ודאי היו נשמעות צפירות אזהרה של מכוניות, מאלה שחלפו שם בעשרות. אבל מטי לא נראתה שם. גם באזור הבניין הראשון לא הייתה.

גיבורת ילדותה של דפנה הייתה ד"ר סוזאן קלווין, פסיכולוגית הרובוטים מספרי אסימוב, ולפעמים הייתה דפנה נהנית לחשוב על עצמה כממשיכת דרכה. יושבת והקלסר בידה, צופה ביצורים שברא אדם, מנהלת חיים של אחרים ביד רמה, שומרת על קור רוח תחת אש. כעת קרסה ההשוואה הזו – ד"ר קלווין המאופקת ודאי לא הייתה מתרחקת, כמו דפנה, חסרת נשימה, מהמקום שהשוער יכול לראות אותה. היא גם לא הייתה עוצרת מאחורי שיח קליסטמון העומד במלוא פריחתו ואוחזת בראשה, להקל על הלחץ. לא יכול להיות שחטפה מיגרנה.

"אוי, אלוהים," נאנחה דפנה, ברגע נדיר של נסיגה מן האתיאיזם שלה. היא דיברה לעצמה, כמובן. אלוהים לא היה בעסק הזה. ולשיח הקליסטמון לא הייתה כל דעה על אלוהים או על מטי. גם לא על בריאת יצורים דמויי אנוש יש מאין, ולא על החרדה או התאוה או האיוולת שנגרמו לאנושות מיצירי כפיה שלה. האופק של דפנה דרוויש היה גם הוא סתום לחלוטין עכשיו, לגביה כמו גם לשיח הקליסטמון שאליו נצמדה. אולי דווקא משום כך הרגישה דפנה בנוח לעמוד קרוב אליי. נראה שתחושת הנוחות הייתה הדדית: בתגובה לתנועת יד מקרית שלה, הקליסטמון ניער מעצמו תפרחת-מברשת אדומה אחת אל הקרקע, וחזר לעמידה זקופה.

היא לא יכולה להגיע לפרופסור מרום בידיים ריקות, גם לא להתייצב בחזרה מול זינגר. חיסול הסיכויים שמטילדה תוחזר לאוסטרליה הטריד אותה פחות. חשוב יותר היה שמטי מסתובבת איפשהו, חסרת הגנה, בלי הנוכחות המטפלת של דפנה או של מומחה אחר. וחץ מההשלכות המעשיות של ההיעלמות, דפנה פשוט התרגלה לנוכחותה של מטי וכעת חסרונה הכאיב לה. היא קלטה גם, כמו בהילוך אטי, שאם קודם הייתה עלולה לקבל נזיפה ותו לא, כעת הייתה גם בסכנה רצינית של איבוד שמה הטוב. היא לא יכלה לומר אם הצטערה על שיצאו שתייהן מן השמורה מלכתחילה, אבל העדיפה לחשוב שלא.

מה עושים כשרוצים שהכול יחזור לקדמותו, שהדברים ישתפרו בבת אחת ומאליהם? מאז גיל שש טיפחה ד"ר דרוויש טקס סודי שהותאם במיוחד לנסיבות כאלה. הטקס פתח בשלוש רקיעות קלות במקום ברגל ימין. לאחר מכן באו שלוש רקיעות ברגל שמאל, שלוש טפיפות בשתי כפות הרגליים יחד כשהן צמודות זו לזו, כיפוף קל של הברכיים שלוש פעמים, הזזת הישבן ימינה ושמאלה שלוש פעמים, ולסיום קמיצת האגרופים.

כעת חזרה דפנה על הטקס הזה, גם אם בלי אמון רב. אחרי הפעם השלישית שקמצה את אגרופיה תם הטקס, והיא הרשתה לעצמה להוסיף לו נשימה עמוקה אחת בלבד. אז הביטה שוב על סביבותיה וסיכמה לעצמה את המצב.

המצב היה עדיין פשוט ונחרץ: מטי הלכה לאיבוד. דפנה היא שאיבדה אותה. שום דבר מיוחד לא חיכה לדפנה כעת, בשמורה או בביתה. היא לא קיבלה שיחת טלפון אישית מזה שבועיים. ככל הידוע לה איש לא התגעגע אליה או שאל את עצמו איך היא מתמודדת עם קשייה. גם לה עצמה לא היה רצון לחלוק את המתרחש עם איש. אף על פי כן עשתה דפנה כעת את הדבר העיקרי השני שידעה לעשות בזמנים של חוסר מוצא: להודות במעשיה ולקחת אחריות. היא לקחה את הטלפון שלה וביקשה "חייגי נא לנהוראי."

* *

לנהוראי, כך התברר לה עכשיו, היו טקסים סודיים משלו, ואלה נחשפו עכשיו בלי בושה, כשדפנה בישרה לו מה אירע. לקח לה כמה שניות לבשר לו. היא סבבה סביב

העניין כמו במסירה של בשורת מוות, מאריכה בדיבור, מתעכבת על פרטים שוליים. ראשית סיפרה על סוג הרכב שפגע בהן, על בקבוק הסיידר, תיארה את השיטוט מסביב למבנה האבן והשיש. לבסוף אמרה במפורש: ומאז לא ראיתי אותה.

הטקס של נהוראי החל. הוא שתק. הוא צרח. הוא יילל: "אני לא מאמין, אני לא מאמין!" אם כי במקרה הזה ברור שלא היה לאמונתו הפרטית דבר וחצי דבר עם העובדות. לאחר מכן הציג לדפנה כמה שאלות רטוריות נוקבות, שאף אחת מהן לא הובילה לוגית לשום מקום. אז שתק שוב. הטקס שלו חזר על עצמו פעמיים תמימות לפני שנפסק, ודפנה התכווצה מבהלה לנוכח צורת התקשורת הבלתי מוכרת הזו. הציניות, הבדיחות התפלות שהורגלה בהן, נדחקו הצדה. כעסו של נהוראי דמה לרכב הנהוג בידי חולה אפילפסיה: קלאץ', ברקס, מלוא המהירות קדימה, האטה פתאומית ושוב. מתחת לצעקות השתנו גם תגובותיה של דפנה: בתחילה התכווצה, אחר כך התקשחה, לבסוף עצמה עיניים בהשלמה, שימשיך עד שיירגע. אבל אז הוא השתתק. דפנה קיוותה שעכשיו תצליח השיחה לעלות על פסים מעשיים. בעיני רוחה ראתה את אנשי השמורה מצילים את המצב, מרימים שיחות בהולות לרשויות, מזעיקים הליקופטרים החגים מעל מתחם תל אדיר. היא דמיינה את מטילדה הנשלפת באמצעות מנוף מהיכן שהוא, קופצת צוחקת מאיזה עץ שטיפסה עליו, או חוזרת עם ציפור אכולה. משהו.

"ומרום יושב ומחכה לך!" נזכר נהוראי פתאום בסוף ההתקף שלו, כאילו מרום הוא שמסתובב נטוש. "תודיעי לו שאת לא באה!"

"טוב, ואתה תודיע לזינגר בינתיים, אולי יוציאו כוחות חיפוש."
 "מה—" היא יכלה ממש לדמיין את עיניו בולטות החוצה. "אני לא מודיע שלך! את לבר עם העסק הזה! גם לא מוציאים שום משטרה, אוי לך אם תודיעי להם."
 "לא אכפת לך לפחות למצוא אותה?" ניסתה דפנה. זה היה הדבר הקרוב ביותר

לבקשת עזרה שהצליחה לבטא.

"תשלחי לי את המיקום שלך, נראה." אמר וניתק.

דפנה שלחה לו את המיקום.

14

מהבריכה על הגג יכלו דיירי מתחום תל אדיר לראות את הים ואת הערים הגובלות בתל-אביב ממזרחה ומדרומה. כמו כן זכו לחזות ממערב בבית מסחר זעיר, מבנה אבן העשוי טלאי על טלאי, ושורת שלטי עץ מובילה אליו, למניעת טעויות בדרך. בעלי המוסכים ותחנות השירות הטכניות ששכנו כאן בעבר פונו בתהליך שארך חודשים ושנים, עם פיצוי הגון. העסק היחיד שנותר בקצה המתחם, היכן שהרחוב נקרא פעם רחוב היתד, היה בית המסחר של שוק להפצת בסיסי פלדה למכונות כביסה.

הבסיסים היו נחוצים להומו סאפיינס, אותו מין חובב נוחות, כדי שמכונות הכביסה שלו לא ירקדו במקצב הסחיטה של לפחות 600 סיבובים לדקה ויפצעו את רצפות הקרמיקה בחדרי האמבטיה הנחמדים שלו. בית המסחר היה מטויח בלבן מלוכלך, חלונותיו קטנים ומסורגים, וגגו עשוי פח גלי. על שלושת השלטים המאולתרים שהובילו אליו נאמר "לשוק", "לקורנפלד" ו"בסיסים מ. כביסה".

עיניו של שוק היו טובות למראה, פניו מאורכות, שערו כסוף והוא תמיד מסופר היטב. עם כל חמישים וארבע שנותיו עדיין היה תמיר ומוצק. לו נולד במקום ובתקופה אחרים אולי היה נעשה כוכב קולנוע איטלקי. אבל שוק לא שאף לתהילה דווקא, ואת נותניו המרשימים עטף בבגדי עבודה כחולים ישנים, מרובכי אבק ופתיתי קלקר, שמיעט להחליף ולכבס. הוא עשה רושם מרוצה מאוד בממלכת הריבועים הלבנים שלו.

שוקו לא נולד עם שמו זה. הכול סברו שקיבל אותו בגלל השקיות הכהות שהיו תדיר מתחת לעיניו. אבל הכינוי היה פשוט ראשי תיבות של חיבה – שמו המלא היה שאול ויקטור קורנפלד. הוא ישב בבית המסחר שלו מזה עשרים ושמונה שנים, קוץ בישבן של כל מי שראו אותו מהבריכה היוקרתית שעל הגג. כבר אינספור פעמים מאז שקם תל אדיר הגישו הדיירים ונציגיהם תלונות וקובלנות נגד עצם היותו, אבל אי אפשר היה לאלץ אותו להתפנות. למעשה, ממש כרגע היו מונחים על שולחנו מסמכים חדשים שהגיעו מעורך הדין של הצד השני, בהם נטען שבית המסחר "קורנפלד בסיסים למכונות כביסה" גורם לרעש ולכלוך ומזהם את הסביבה. שוקו, שמעולם לא הסכים להיעזר בעורך דין, ישב עכשיו לנסח את מכתב התשובה שלו, שיפתח כנראה במשפט "מן הידועות היא כי מכונות כביסה לא מלכלכות אלא מנקות..."

אשתו הארורה של שוקו הייתה עכשיו ודאי בהרצאה השבועית הארורה שלה, הולכת לשמוע על "שיטות השיבה חדה" ועל "מיומנויות של ספקנות" במרכז ההרצאות האופנתי החדש שפתחו ביפו. פתאום כולם נהיו מדענים מפותחי מוח וחדרי אבחנה, או לפחות רצו להיות כאלה. אתה רואה בנאדם ברחוב, הרהר שוקו, ברור לך שהוא מטומטם, ואז הוא פותח את הפה ויוצאים ממנו דיבורים כמו "כשל לוגי" ו"טיעון לא תקף".

כן, הטרנד של השנים האחרונות היה לעסוק בחשיבה: לרכוש כישורי ספקנות בהרצאות מסובכות ורבות פעלולים, לרכוש תרגילי התעמלות מוח שיפעלו בעורך ישן, להשתתף בשעשועונים שבהם יש ללחוץ על זמזם בכל פעם שהטיעונים מערבים כשל לוגי. כשלים לוגיים כאלה היו למשל התקפה אישית, הפלגה בתיאור רגשות בלתי רלוונטיים או עדות אנקדוטלית המתיימרת להקיש על הכלל. בני ההומו סאפיינס התהלכו גאים בשכלם המנופח, וערכו דיונים בנושאים כמו "שיער מושלם – האם ומתי" או "בעד ונגד עסקים הפתוחים 24 שעות". בשעשועון אחר הציגו למשתתפים משפטים ארוכים ובארוקיים עם טענות מפותלות וביקשו מהם לתמצת אותם לחמש מילים בלבד שיעבירו את המסר. הזוכים היו הולכים הביתה עם אחד מתוך חמישה מכשירים ביתיים לבחירתם. השעשועון נקרא "עד חמש", והתפרסם בעיקר לאחר ששני משתתפים, הזוכה במקום הראשון והשני, התכתשו בו על הזכות לבחור בטוסטר שמטביע על הטוסט את קלסתר פניו של המשתמש בו.

שוקו עדיין העדיף להחזיק בשכלו הבלתי מחודד, שכל של הדור הקודם: עם התכונות של תת המודע, הפנטזיות בהקיץ של שיטת הסוד והמדיטציה המשותפת, רצוי תוך החזקת ידיים של כל הקבוצה. פעם עוד התגעגע לימים שבהם הוא ואשתו היו יוצרים לעצמם את המציאות שלהם. בדרך כלל היו נוסעים ומדמיינים חניה אידיאלית בתוך העיר, מדמיינים אותה קרובה ככל האפשר לבית אחיו שעמד שם, מרווחת כך שתכיל את הטנדר שלו, עד שהיו מוצאים כזו בכוח המחשבה. אבל משהו נפער בינו לבינה לפני שנים מספר, כשאשתו התחילה להתלהב מהמטמום החדש שסחף את האוכלוסייה.

"אתה לא סתם עומד על המקום, אתה הולך אחורה!" טענה בפעם האחרונה שהתווכחו על הנושא. לא די שהתחנתה עם עובד כפיים, קבלה, הוא גם מיושן ומקובע. "בוזזט", ענה לה במרירות, "תפסתי אותך ככשל לוגי." באותו רגע כמעט חייכה, אבל בכל זאת התעקשה ויצאה גם באותו הערב להרצאות שלה. מהן הייתה תמיד חוזרת וקודחת בראשו טיעונים על טיעונים, קורי עכביש של חשיבה מדויקת על נושאים מטופשים להפליא. מעט מעט הלכה ונמאסה עליו.

זו הייתה רק אחת הסיבות ששוקו עזב את אשתו לפני יומיים, והעדיף כעת לישון בבית המסחר שלו. הוא קם והלך מיד לאחר שהצליח סוף-סוף, בשיטת הסוד, לדמיין את עצמו ישן רחוק ממנה. היו לכך סיבות נוספות אבל שוקו לא חשב עליהן עכשיו אלא ישב וכסס ציפורן, מתלבט בניסוח המכתב. כשיגמור ייצא לשתות משהו, יטלפן לחברו. אולי יצאו יחד, לבדוק אם עדיין הולך להם עם בחורות. זה הזמן. הייתה לשוקו עכשיו תחושה פראית של חידוש, חיות חד פעמית, ומניסיונו למד שאם לא מנצלים תחושה כזו מיד היא ממהרת לחלוף. גופו היה גמיש עכשיו, יצריו המתינו. שוקו רצה לטרוף את החיים החדשים שלו.

לכן לא התפלל כלל לראות דמות קטנה, בטרנינג שחור ושיער אדמדם חסר צורה, חולפת על פני פתח בית המסחר שלו. היא הלכה כמה צעדים מול הדלת הפתוחה וחזרה לאחור. שוב עברה וחזרה, תוהה על צעדיה, עד שהבחינה בו עומד בחלל הכהה שבפנים ועצרה. שוקו כיוון את עיניו, להיטיב לראות מי הברייה הכעורה הזו, אולי חסרת בית.

"moon!" אמרה.

שוקו קרב אליה בצעדים מדודים, מברג בידו. ראשו היה מוטה מעט הצידה, כמו מעיין בתמונה שנתלתה במעוקם. ואז חיך.

“הא, זו את.”

אי אפשר היה לטעות בפרצוף הזה, שנמרח על כל המסכים בזמנו. מטילדה חייכה אליו בחמדה.

“את רוצה קפה?”

* *

בחלון המשרד הביתי שלה, בקומה השמינית של הבניין השני של תל אדיר, עמדה רונאל אחלמה והביטה למטה. היא חשבה שתצא ידי חובתה במספר הרכב שרשמה לעצמה, תכננה לאתר את הטיפוסונת ההיא בטרנינג השחור, להחתים אותה על הסכם ולצאת לדרך לעוד עסקה מרנינה. אבל היא לא תיארה לעצמה שפגישתן המחודשת תהיה קרובה כל כך – למטה, מעבר לשולי המתחם, בצדו הלא יפה של הבניין השלישי, ראתה את היצורה עומדת ומשוחחת ארוכות עם הסמרטוטר מבית המסחר.

“מצא מין את מינו”, הרהרה רונאל. מה שחשוב הוא, שהיא עכשיו בלי המשגיחה שלה. לפי הפרסומים היא כנראה מסוגלת לתקשר, אז אין בעיה לגשת אליה. הכול ייפתר בהזמנה לכוס קפה, שתוביל לשיחה ידידותית על היתרונות הרבים שבחתימה עם הסוכנות העצמאית של רונאל. רק צריך שהסמרטוטר ייסוג קודם. העליבות תמיד צרמה לרונאל. היא נהגה להצטמרר כמו מעוול בגלל פגמים קטנים, חוט משתרבב, כתם עקשן, קילוף שכבה בהיסח הדעת. מסיבה זו סירבה לחשוב שתרד להתעמת עם הסמרטוטר בעצמה. היא העדיפה לראות את היצורה מתרחקת ממנו תחילה.

אבל הזמן עובר ועובר, תמהה רונאל, והם עומדים שם, נשענים על הטנדר הישן בחוף. מה יש לו לספר כל כך הרבה? סבלנותה של רונאל עמדה לפקוע סופית, כשראתה את השניים נכנסים אל בית המסחר וסוגרים את הדלת.

15

זינגר אחז את ראשו בשתי ידיו. "אתה מבין שזה מצב חירום לאומי, נכון?" אמר לאט.
"אני מבין," אמר נהוראי.

שניהם ישבו על שני סלעים בצד החיצוני של פתח השמורה, ליד ביתן השומר. הפועלים הסתלקו זה מכבר. הם הותירו במת עץ קטנה וחסרת חן, חיברו מכשירי צילום והקלטה, ונסעו. מעט אחר כך הגיע רכב של המועצה. נהגו הוציא מבעד לחלון קופסת חומוס גדולה, צנצנת מלפפונים חמוצים ושתי שקיות של עשר פיתות, ונסע. זה היה הכיבוד המיוחד שהוזמן לעובדי השמורה לקראת סיום משימתם. הוא נח עכשיו, זנוח, על השולחן שבתוך ביתן השמירה. תיאבון לא היה לאיש משני היושבים, וכבר היה ברור שארוחת צהריים חגיגית לא תיאכל באותו היום, או בכלל. זה היה היום שבו המין האנושי הפקיר את ברואתו, כאל שהסתיר פניו, ולא יאה היה לערוך בו פְּרָה של קטניות מקומיות ומאפים תעשייתיים.

כמובן, נהוראי סיפר לזינגר על היעלמותה של מטי, למרות הצהרתו באוונט דפנה. הוא שם לב שזינגר לא קיבל כל שיחה או הודעה אחרת, כך שהיה ברור שדפנה מעלה באחריותה ולא הודיעה לו בעצמה. אבל הוא דאג למטי, עדיין רצה להישאר קרוב לזינגר, והחליט שחשוב שהסיפור ייעצר לפני שמרום ייפגע ממעורבות כלשהי בו. "איזה מטומטמת," סינן לעצמו שוב ושוב, "פשוט מטומטמת." המנטרה הרגיעה אותו במקצת, כי הנה למד שגם מי שיכולה להגיש דוקטורט מבריק מסוגלת לעשות שטויות. מתחת לכעסו של נהוראי נח גם עלבון קטן: דפנה, שתמיד הייתה

גלויה וחשופה לעיניו עד להביך בקשר לכל מניעה, פעלה שלב אחר שלב מבלי לשתף אותו בדבר.

נהוראי טען באוזני זינגר שכדאי ששניהם יגיעו מיד לאזור שדפנה ומטי נמצאות בו ויחפשו בעצמם. אבל זינגר סירב לצאת לדרך. "אני לא עוזב פה", אמר. "מישהו צריך להישאר. תיסעו אתה ואלקלעי, תמיד עדיף שניים יחד."

"אבל עד שהוא יבוא. אולי ניסע שנינו והוא יחכה פה?"

"בחיך", אמר זינגר. "צריכה להגיע תיכף המשלחת. והכול על הראש שלי." עוד דקות ארוכות ישבו דרוכים ועגומים, ממתינים לאלקלעי. השעה הייתה כבר קרוב לשתיים בצהריים והשמש האביבית הייתה קיצית בעצם, מייבשת. מה שנהוראי רצה מאוד עכשיו, היה לספר לדוד אמנון על ההתפתחויות, ואולי גם לשמוע מפיו אם יש כיוון הימלטות סביר שניאנדרטלית תיטה לבחור במקרה כזה. האם תפנה לאנשים או תחמוק מהם? האם יוליך אותה אפה הרגיש לשטח פתוח או למקום מסתור? אבל לא הייתה לו דקה של אפשרות לשיחה פרטית מאז הטלפון של דפנה. קול מנוע נשמע מעיקול הדרך שלמטה.

"או, הנה הוא בא", קם זינגר, מנער את אחורי מכנסיו.

הרכב שהתקרב ועצר לא היה מוכר להם. מהאוטו יצאו זוג מבקרים קשישים. הגבר העלה את חגורת העור שלו על כרסו, כמתכונן לאירוע חגיגי, והאישה, במצחיית פלסטיק לראשה, משחה את שפתייה בשפתון לחות. הם צעדו נינוחים מהחניה לעבר הבוטקה.

"המקום בשיפוצים", אמר להם נהוראי.

"ואיפה האדם הקדמון?" שאלו, מביטים סביב. לא ניכר שהם ממהרים להסתלק.

"הניאנדרטלית", אמר נהוראי, "היא נסעה להתרענן לכמה ימים."

"מה זה נסעה?" אמר הגבר, "אתם אתר טבע לאומי ולא מודיעים דבר כזה?"

"זה אתר של המועצה האזורית", אמר זינגר.

"זה היה מהיום להיום", אמר נהוראי. מעט־מעט נדלק שוב בבעירה הרגילה שלו:

מוחו ירה צרורות מומצאים של שנינות בלי קשר לזהות העומד מולו. באזור המנטלי הזה, הנקי מרגשות, חש תמיד בנוח.

"היא קיבלה אישור לנופש שנתי," המשיך, "צברה נקודות זיכוי."
"נו טוב," אמרה האישה, "למה לי לא נותנים נקודות זיכוי. חופשה בחינם."
"רוצה לעבוד אצלנו?" שאל נהוראי.
"לא, לא, אני כבר בפנסיה!" היא חייכה. מבטה השתהה על זינגר שעמד קרוב
לביתן השמירה.
"איך זה באמת לעבוד פה?" שאלה.
"מעולה," אמר זינגר. "המועצה דואגת, יש תנאים, יש ארוחות."
"תראה מה זה, שלומי," אמרה האישה.
"אני רואה! יאללה חתמנו!" אמר הבעל. גם הוא עמד כעת, כמחכה למשהו. הוא
הביט על סביבותיו. ואז התיישב על סלע.

* *

זינגר, פוליטיקאי מנוסה, היטיב להסוות או לפחות לעדן את תגובותיו והמהם לעבר
הבעל. אבל בתוכו התגברה החרדה. הצעד הבטיחותי ביותר שנקט בשנים האחרונות
היה גידור השמורה כדי שתאכלס את הניאנדרטלית בבטחה. הוא חשב על שוד, על
פריצה, על טרור אידיאולוגי. מעולם לא חשב שעובדים שלו, ועוד עובדת שהגיעה
עם המלצות אישיות חמות, תהיה פורצת הגדר, תערוק ביוזמתה. גם על נהוראי לא
סמך לגמרי – מי יודע אם בן הטיפוחים הזה אינו גם כן בסוד הקנוניה. עובדה שהוא
שומע מדפנה פרטים ממקור ראשון ומעביר הלאה. אולי כל זה היה מבויס, אולי
קיבלו מימון מהיכן שהוא.

התוכנית האישית שלו הייתה לפרוש מראשות המועצה בתום הקדנציה הזו,
בעוד שנה וחצי, ולעבור לעסקים. אבל קדנציה אחרונה עם שערורייה הקשורה
בניאנדרטלית, משמעה שכל תקופת פעילותו הציבורית תעמוד בצל המאורע הזה.
יטענו שלא ידע לשמור על נכסי המועצה, שגרם למשבר דיפלומטי. בהמשך יגיעו
גם השמצות הקשורות למשפחתו, קיצוץ תקציבים, דלתות נסגרות בפניו בזו אחר
זו. זינגר יכול כמעט להרגיש בטעמם המר של כל אלה.

"איפה יש פה מסעדה טובה וזולה?" שאל הבעל. הוא גירד את הטלפון שלו אבל
לא פרש אותו לגמרי, כאילו אמר: אני מעדיף לשאול אתכם.

נהוראי נחלץ לתת לו הוראות הגעה. רק אחרי עוד התייעצות קצרה נפרדו בני הזוג מנהוראי בבדיחות הדעת, המהמו "שלום" מנומס לעבר זינגר, שלידם היה שומר האתר, ונסעו משם.

רגע אחרי צאתם חזר האוטו של אלקלעי בשעטה ועצר בחניה, באלכסון רחב החוסם שתי חניות.

"הוא לא ילמד אף פעם, זה?" אמר זינגר. "צריך שורות-שורות."

16

"לא ראיתי כלום," קרא אלקלעי כלפי זינגר ונהוראי. הוא עשה את המטרים הספורים עד אליהם, מתנשף כאילו מדד את האזור ברגל. "עשיתי את כל השדות של הקיבוץ," הדגים בידי השטות אנה ואנה. "חרשתי אותם מחדש, אין סימני צמיגים." "עכשיו כבר יש," אמר נהוראי.

דכדוכו של זינגר הלך והעמיק. מה הועיל אלקלעי, עם הפנסיה שלו? גם לשלוח אותו הביתה אי אפשר, כי ברור שהוא לא יסתום את הפה. עדיף להחזיק אותו כאן.

אלקלעי הבחין בפיתות. "זה טרי מהיום?"

"כן, קח תאכל, יש לך יום ארוך היום." אמר נהוראי.

"אני רואה שיש גם חמוצים."

"כן, קח אחד," אמר זינגר, "אבל תאכל בדרך."

"מה זה?!"

"שים בפיתה! גילינו בערך איפה היא. אתה עכשיו יוצא שוב באוטו של נהוראי."

* *

אלקלעי נאנח תחילה. יותר מדי טרטורים, פחות מדי זמן. הממתינים לו בילו, לטעמו, פחות מדי זמן בהערכת המאמץ הממושך שהשלים זה עתה. בסך הכול באמת נסע, וחרש, ושאל טרקטור שעבר בדרך, ואפילו הקיף את כל מושב כרמי יוסף הסמוך, עבר ליד צמודי הקרקע בנסיעה אטית, בחן בקפדנות והתפעל מיפי הווילות.

כמעט חשב לצאת אליהם ולשאול בית בית, אם ראו ניאנדרטלית. בהתחשב בכל הטרחה הזו, נראה לו שזינגר לא היה מספיק נחמד אליו כרגע. אבל במחשבה שנייה, הרעיון של סדר יום לא שגרתי ויציאה למשימות דחופות בוו אחר זו מצא חן בעיני אלקלעי. הדבר נראה לו כחלק מהקידום שקיבל בצהריים. אשתו כבר שמעה ממנו על השדרוג במשרתו, והצטערה לרגע לשמוע שמטילדה עזבה את השמורה.

"טוב, יש להם עוד אטרקציות," פסקה לבסוף, "לפשוט רגל הם לא יפשוט מזה."
 "יאללה, בוא!" נהוראי כבר הוציא את מפתחות הג'יפ שלו מכיסו.
 "תודיעו לי על כל פסיק שקורה," אמר זינגר.
 אלקלעי פתח את דלת הרכב. "אל תדאג, אנחנו נחזור אתה חיה או מתה."

* *

או אז הגיע הזמן לטקס הסודי של זינגר. בניגוד לטקסים של נהוראי או דפנה, שתיאורטית יכלו להתבצע בפומבי, הטקס של זינגר היה באמת סודי. הוא היה גם מביש מאוד בעיניו של מי שהגה אותו, ראש המועצה הנמרץ והדעתן. זינגר התרום ביגיעה מן הסלע, נכנס בחזרה לשמורה ופסע אל המשרד של דפנה ונהוראי. שם בהה בספלי הקפה שנותרו על השולחן חצי מלאים, ופתח את המגירות בוו אחר זו. הוא מצא שם תגים אלקטרוניים, מפיות, מזלגות פלסטיק, שקיות מלח וסוכר ועירות, מטענים מסוגים שונים, ותעודת אחריות של קומקום חשמלי. כשלבסוף מצא את מבוקשו הדליק אחת וישב במופגן בתוך המשרד, עם העשן והכול, להתענג על הזוועה. למען הדייק, זינגר לא לגמרי התענג. ריאותיו הבלתי מורגלות לא זכרו את הרעלן הספציפי, וגופו הביע תמיהה יותר מאשר התנגדות, למרות החומר האגרסיבי. אבל התנועה והקצב והאתנחתות היו כולם אותו הדבר לעין המתבונן. כך גם הבועה הקטנה שנוצרה מסביב זינגר בזמן ובמרחב, אי של רגיעה מעושה בתוך המתח הגדול. גם מוחו זכה לרגע למנוחה קלה, האט את מהלכו עד למינימום, והראיה לכך הייתה, שלא הצליח לחבר זו לזו יותר מאשר שתי מילים רצופות. בשתי המילים הללו דבק, כמנטרה מאולתרת. המילים היו "חרא בלבן".

"חרא בלבן," חשב זינגר. הוא חזר לעשן אחרי הפסקה של עשרים ושתיים שנה.

* *

"נו, יצא לך טוב, מאמא'לה, שהגעת הנה," אמר שוקו.

מטילדה חייכה אליו בפה מלא.

בקפה שלה לא נגעה כמובן, רק חיותה בזרועה על הכוס הלוהטת, שרבות כמוה ראתה בשמורה, ואמרה: "לנוס!" אבל עכשיו לעסה בתיאבון אגס בשל יתר על המידה, שהוציא שוקו מהמקרר הקטן של בית המסחר. ואחר כך פרוסה עם גבינה וזיתים. ואז זיתים לבדם, מתוך הצנצנת. לעסה והמהמה וביקשה עוד.

מתוך רשימת המנות הזו, רק האגס היה עשוי להיכנס לתפריטה של מטילדה לו הייתה נולדת בזמנה, כלומר לפני שלושים אלף שנה. על האחרות היו דפנה ונהוראי, ובעצם כל חוקר שגידל אי פעם אנדרים, ודאי תמהים מאוד. הם לא לקחו בחשבון שתקופת הגדילה של מטילדה תמה זה עתה. היא הייתה בת שש־עשרה וכבר בתוך הבגרות המינית של מינה, וסוגי המזונות שעניינו אותה החלו להשתנות גם הם. זה לא היה מאפיין גנטי, כמובן, אלא סביבתי כנראה, תלוי פיתוח מסוים של המשכל וחשיפה מתמשכת לסביבה שהכילה מזונות כאלה. על פי רוב היו החוקרים זוללים לידה כריכים או מזון מהיר, והפסיקו זה מכבר להציע לה לטעום מהם. ואילו שוקו, שלא היה מצוי במחקר הניאנדר־בילוגי המעודכן, ביצע בלי ידיעתו קפיצה מדעית נחשבונית. למרות זאת, התקדים שנרשם על שמו לא צפוי היה להיכנס לאף אחד מספרי הלימוד בתחום.

שוקו ומטי לא בילו זמן רב בתהייה זה על קנקנו של זה. "ראיתי עליך מיד מאיפה באת," התבדה, וזמזם לה את "אני מצפת". מטילדה רוותה עונג כשהתחיל עם ה"טה־נה־נה־נה" של הפזמון וביקשה, במחוויתה, שימשיך. הוא המשיך. לצערו לא זכר את כל מילות הבית השני, אבל עדיין נשמר במוחו רוב השיר שנהגה אמו לפזם בשעת עבודות הבית. הוא היה גם גאה מאוד בקולו הערב וידע לעלות בסולם הצלילים בקלילות יתרה. השירה זרמה ממנו כעת, מול המאזינה הנלהבת, ושביעות רצונו גאתה. אין ספק, החיים של שוקו היו עכשיו בוסתן עם ציפורי גן עדן. איזה סיפור יהיה לו לספר אחר כך, חשב. אולי גם יהיה מפורסם. לא כל יום נופלת לידיים אחת כזו, פנומן ממש. פתאום נראה היה שהכול במקומו: עזיבתו החפוזה את אשתו, המכתבים לרשויות, חבר שסירב לסדר לו מקום לישון. טוב שלא הלך לישון אצלו, על הספה

בבית המשעמם ההוא. טוב שהוא כאן, חי ונוכח, מרגיש את התענוג שבקיום. מתחבר לשפע של היקום המסדר לבסוף כל דבר במקומו.

כשנכנסו לחלל בית המסחר תמהה מטילדה על ערימות הבסיסים למכונות כביסה שעמדו שם, במגדלים לבנים לא מדויקים. הוא ניסה להסביר לה, ללא הצלחה, מהם ריבועי המתכת הללו, ולבסוף הסתפק בהדגמה היתולית של פעולתה של מכונת כביסה, עם סיבובי כפות ידיים, נקישות לשון ושקשוקי ראש. האנדרית צחקה וצחקה. גם עכשיו ישבה נינוחה, הפחמימות שבקרבה פועלות את פעולתן, ומיששה בהיסח הדעת את המתכת הקרה של אחד מהבסיסים. את מה שניסתה לבטא בהברות, מצביעה אל דבר זה או אחר בתוך חלל העבודה, לא הבין.

תיכף צריך לגמור את החגיגה, חשב שוקו, זאתי מאוד נחמדה אבל אין הרבה מה לעשות אתה. הוא בירר את מספר הטלפון של השמורה וחייג.

“את המנהל בבקשה, פתח ואמר.

“אני המנהל, ענה זינגר, שכרגע כיבה את הסיגריה שלו בתוך ספל קפה קר.

“צהריים טובים.”

“כן?”

“יש פה אדם קדמונית מאוד נחמדה שמחכה לחזור הביתה.”

17

זינגר חייך לעצמו. הסיוט נגמר, המשבר נפתר. כשהאוסטרלים יגיעו, גם אם באיחור קל, ידאג שייקחו אותם לשתות יין באחד היקבים בסביבה והם יחכו יחד עד שהאנדרית תוחזר. תירוץ כלשהו כבר ימצא. אמנם לבו לא היה שקט בנוגע להטלת משימת ההחזרה על נהוראי ואלקלעי, אבל קצת פיקוח הדוק עליהם, קצת פעולה זריזה וזהירה, ולא יישאר כתם וזיכרון מהסיפור של היום הארור הזה.

אבל משום מה שוקו היה חייב לסיים את השיחה שלו עם זינגר במשפט שהטיל בה כתם קטן וחדש. בניגוד לזינגר, שאחרי הסיגריה שלו היה אפוף שיכרון ניקוטין ומעט מוגבל מנטלית, שוקו חש בשעה האחרונה כאילו שאף וינק מלשד העולם כולו. אי לכך ידע לטוות, אילו נצטרך, שלל משפטים מושלמים תחבירית ומורכבים רעיונית. במצבו כעת שוקו היה לפאר הומו סאפיינסי של קוגניציה. כרגע יצר דווקא משפט שגרתי המביע רעיון פשוט:

”רק תזמין אותי לארוחה,“ אמר.

ולמה לא בעצם? שוקו כבר עשה זאת בעבר, ביקש תמורה על דבר שהיה יכול לתת חינם. זה היה תמיד מאנשים שלא חיבב. את המנהל הזה הוא לא מכיר, ולכן לא חייב לו שום דבר. החוש העסקי שלו לא אפשר לו עדיין למסור הלאה את המתנה הזו. בסך הכול ביקש שהעסקה לא תהיה חינם. מי ייפגע מזה?

כרגע ראה בעיני רוחו ארוחה במסעדת שף ביפו או אולי במסעדה כפרית יקרה באזור השמורה. שוקו לא הכיר מסעדה כזו אבל בהחלט היה רוצה להכיר. לא היה לו ספק שהיא קיימת.

* *

זינגר הבין שלא לשווא הוא נוהג לסמוך על האינטואיציה שלו, המבשרת לו רעות בכל פעם.

“חזור שנית?” אמר.

“ארוחה. תזמין אותי לארוחה על חשבונך והיא חוזרת אליך, צ'יק צ'אק.”

“אין לנו פה איזה חשבון הוצאות פתוח,” אמר זינגר.

“אני אמרתי פתוח? ארוחה, שלום ולהתראות.”

“תגידי, היא בכלל אתך? אפשר לדבר אתה?”

“היא לא תגידי לך הרבה,” אמר שוקו, “אבל אני שולח לך תמונה ומתקשר.” הוא שלח, וזינגר ראה על הצג הקטן את היצור חלק השיער עם הלסת הבולטת, יושב בכיסא מוזר. גל של חום גאה בו פתאום, לצד משב של זעם.

זינגר נזכר בימי הראשונים של מטילדה בשמורה. משום מה לא זכר את החיבוק החם שנתן לה, שהופיע בכל אמצעי התקשורת. גם לא את החיבה שהביעה כלפיו באופן מופגן בכל פעם שקפץ לראות מה העניינים בתל גזר. כל מה שזכר כעת ממטילדה היה שבועות האבל שלה על מקל השרטוט בחול שנלקח ממנה. בשבועות ההם החוקרים לא משו ממנה במשמרות של יום ולילה, כדי להשגיח, לתעד, לנסות לסייע. כשלבסוף התגלתה הסיבה, ומישהו הגיע עם מקל תואם, נשמו הכול לרווחה. אבל זינגר זעם – הוא התקומם על ההשקעה, על המסירות, שנתקלו בקיר זמן רב כל כך. ובשביל מה. כשמגדלים ילד, חשב, הוא לבסוף גדל ומטפל בכך בחזרה. כשמגדלים ניאנדרטל, אתה עומד מול מבוי סתום. יום יבוא ואולי הוא יבגוד בכך, יברח, יתנפל. אמנם כל המחקרים הקפידו לציין שאין כל שחר לידיעות על קניבליזם בקרב האנדרים. אבל מציצת דם ודאי הייתה כאן, זליגה של משאבים אנושיים אל מקורות זרים, לא מתגמלים. בשורה התחתונה, אף ניאנדרטל עדיין לא ניסה, ולא הצליח, להציל אף בן אנוש מדכרוך של שבועות בעזרת מקל שרטוט.

לא, זינגר מעולם לא הביין דבר באישיותם של האנדרדים, הגם שהוא היה זה שנתן למטיילדה את החיבוק ההוא. גם ההיסטוריה הרחוקה וגם השתלשלות המאורעות הבאים, הוכיחו שטעה: לא האנדרדים הם שקמו על בני האדם לחסלם.

* *

“מרום יושב ומחכה לי,” חשבה דפנה. זה היה המשפט היחיד שזכרה מהשיחה התוקפנית עם נהוראי. הזיכרון הזה הספיק לה כדי שתרצה להתקשר ראשית דווקא אליו, ולא לזינגר. אבל כשראתה את שמו של מרום ברשימת אנשי הקשר בטלפון שלה צנח לבה.

אולי תתקשר רק בעוד כמה דקות, חשבה. אולי בינתיים, אם תמשיך לחפש עוד מעט, תצליח גם למסור לו בשורות טובות. הרי לא ייתכן שהאנדרית נעלמה לחלל החיצון. זה מתחם מוגבל, ומטי לא הייתה עולה על רכב זר למשל. משהו בדפנה התייצב כעת, נעשה שלן יותר. התחזק בה הרעיון שמושא החיפוש שלה נמצא ממש מעבר לפינה.

היא יצאה כעת ממתחם תל אדיר והלכה לאן שנשאו אותה רגליה. בפאתי המתחם ראתה מבנה קטן שגם אור השמש החזק לא הצליח לייפות אותו. על דלת הברזל הלבנה סוכך גגון קטן. מימין לדלת היה חלון קטן ומסורג, שהיה סגור כעת, ועל הקיר מסביב לו מדבקות פרסומת מקולפות וקווים כהים של דליפות ישנות.

בתוך המבנה עמד באותה שעה שוקו והחליף מסרים כתובים עם זינגר, תוך שהוא מנסה לברר, בלי שיתוף פעולה מצד בן שיחו, איזו רמה של קולינריה עילית תוכל להצדיק את שילוחה של הציפור היקרה שבידו.

נראה נטוש, חשבה דפנה, אבל ככל וזאת הקישה בקלות על הדלת. לא היה מענה. היא ניסתה שוב. לאחר מכן כבר דפקה נמרצות, בלי חשש, שלוש-ארבע דפיקות. מהחלון נראה שדלוק בפנים אור חשמל, חשבה, ואולי עדיין יש סיכוי. אבל לא היה מענה.

כשפנתה ללכת, ועשתה כבר כמה צעדים להרחיק משם, נפתח חריץ צר בדלת הברזל. דפנה הביטה לאחוריה, וראתה ראש מאפיר המציץ אליה.

“אולי ראית פה מישהי, בחורה?” שאלה מרחוק.

שוקו קימט את מצחו כלא מבין.

* *

לאישה שדפקה על הדלת היה שיער חום בהיר שגלש עד כתפיה, שיער חלק מאוד מן הסוג שלא נצרך לסידור, ודי היה לו שייגזר בצורה ישרה כדי שייפול ברוב חן על צווארה וכתפיה. השיער היה אחד המאפיינים המלבכים בהופעתה, לבד מן האף הסולד הנאה שלה. מעבר לזה הייתה קטנת קומה ובעלת גזרה ממוצעת. סבר פניה היה תמיד ענייני עד זועף, ולא הייתה בה די שנינות או ברק או הומור כדי לארוז את זעפה באריזה חיננית.

המתבוננים בדפנה מבחוץ יכלו לראות אישה קטנה ונחפזת, בדרך כלל במעיל הגדול מכפי מידותיה או במכנסיים חסרי צורה. אבל למרות מראה העכברי מעולם לא חששה להיות הראשונה בהמון שתתריע על עוול. וזה בדיוק מה ששוקו ראה מולו כעת – מישהי שבבואה להתלונן, תמלא את כל הטפסים עד הסוף, תשמור לה עותק ותנהל מעקב רשום אחרי הטיפול בתלונה.

“רק זאתי חסרה לי עכשיו,” חשב.

* *

“בחזרה נמוכה כזאת,” המשיכה דפנה.

היא חזרה את הצעדים הספורים ועמדה לא רחוק מהפתח. הגבר שעמד שם עשה רושם מרופט אבל נעים, החליטה, הוא נראה בסדר גמור. לא איש רחוב או משהו. מן הסתם יש לו גרוטאות מתכת שם, חשבה, שהוא מספסר בהן. או אולי סמים. סחורה מוברחת? אבל במקרה כזה לא היו נותנים לו להישאר ליד המתחם היוקרתי הזה. אולי הוא הגנן? איש התחזוקה?

“לא, אף אחד,” אמר בקול נמוך.

“מה?” דפנה התקרבה עוד צעד כדי לשמוע. אבל הוא רק צמצם עוד יותר את

החריץ בדלת.

“לא ראיתי אף אחד,” אמר בשקט.

“אז אולי ראית מישהי עולה למכונית? או נופלת, נפצעת, משהו כזה?”

“לא, גברת, לא.”

“היא נמוכה כזאת, קצת יוצאת דופן.”

"כן, את זה כבר אמרת, לא ראיתי."

"למה אתה לוחש?"

השאלה הגלויה הזו הייתה גסה כמו קללה. שוקו תיעב את האישה התובענית על שאינה מניחה לו. כבר הצטער שפתח את הדלת, אבל כמובן, הוא שם לב שמטילדה כבר החלה לתמוה על עניין הדפיקות. לו היה ממשיך להתעלם מהן הייתה עלולה להשמיע קול, לגלות את עצמה.

"עברתי ניתוח," אמר לבסוף.

"אתה עובד פה?"

"אני שומר פה," אמר. והיה פתאום מאוד בטוח באמירתו זו.

"טוב, תודה בכל אופן."

שוקו חזר בהקלה אל הטלפון וחייג מחדש. מטילדה כלל לא נגעה במכשיר, רק ישבה וצמצמה עיניה מול ערימות הבסיסים למכונות כביסה. "אז מה סגרנו?" שאל שוקו את זינגר.

"תשמע אדוני, אני מתקשר עכשיו למשטרה."

"חבל, תוך חצי שעה היא יכולה להיות אצלך."

זינגר נאנח.

18

הקריירה השנייה של עו"ד רונאל אחלמה כבר הייתה בשיאה, אחרי שני תארים אקדמיים. היא הייתה בת עשרים ותשע. בעלה היה בעל לדוגמה, ומנכ"ל חברת "אחלמה בינוי" המשגשגת. ילדתה כאילו נגזרה מז'ורנל. רשת קשריה הייתה מסועפת והיא טיפסה לגובה כל הזמן. רונאל תמרנה בין כל אלה וביקשה עוד. כשאנשים התבקשו לתאר אותה, המילה הנבחרת הייתה בדרך כלל שמו של תבלין פופולרי חריף: "פלפל" היו אומרים. היא עצמה הייתה מעדיפה משהו יוקרתי יותר אבל עדיין מעקצץ – אולי ג'ינג'ר.

חריפותה של רונאל סייעה לה בדרך כלל להעביר את התך האחרון בדרך לתפירתה של עוד עסקה מוצלחת. היא למדה שרוב האנשים העומדים לפני חתימה מבקשים, לפעמים במילים מפורשות, דחיפה קלה לכיוון הנכון. לכן, רגע לפני שסגרו את התנאים האחרונים, ואף רגע אחרי שהוצג הקוץ שבאליה – דייר שנפטר בנכס, שלושה זוגות שהתגרשו בו, תכנית בנייה בחצר האחורית שתמומש בשנה הקרובה – הייתה מספקת להם את הדחיפה הזו.

המשפט האהוב עליה, זה שבדרך כלל הטה עסקאות לכאן או לכאן, היה מורכב משני חלקים. החלק הראשון היה: "כשרבים עם בן או בת זוג, אפשר לישון על הספה לילה אחד –" אז נהגה רונאל לעצור ולהתבונן היטב במשפחה שזו עתה רכשה דירה, רואה במבטיהם מלאי האשמה והבושה את כל הלילות הללו. הנועזים שבהם אף היו מחייכים במשובה, זוכרים אולי את הפיוס שלאחר מעשה. לאחר רגע סיימה

את חלקו השני של המשפט: "אבל כשמסתכסכים עם שכן – אין לאן ללכת." כאן נמחקו החיכוכים והיה אפשר להוציא את הניירות לחתימה.

הלקוחות של רונאל רחשו אליה רגשות הדומים לאלה שרוחש אדם שעבר השתלת שיניים כואבת כלפי רופא השיניים שלו – סלידה עזה המלווה בתחושה שעשו את הדבר הנכון. חלושים היו יושבים מולה, מעלים עוד ועוד שאלות, לא מעזים לקום ולסיים את הפגישה.

בשלב הרחיפה, רגע לפני החתימה, הייתה רונאל שומעת משפטים כמו: "אני יודע שאני בידיים הנכונות." או את הבדיחה הקבועה: "עכשיו באמת שכנעת אותנו." כמו איכרים בכנסייה, שמחו אנשים להשתתף בחגיגת המשמעות הזו, שסימלה בעבורם יותר מאשר את תוכנה המילולי.

מתבונן מן הצד היה עלול להסיק שבני אדם היו כלי משחק בידיה של רונאל. אבל החיים לגבי רונאל לא היו משחק. הם היו רצף של משימות משמעותיות, וכשהמשימות בוצעו כולן הייתה תרה מיד אחרי המשימה הבאה. אחרי יום של עבודה, חוזים ופגישות, הייתה חוזרת לביתה, פותחת את הדלת ושואלת את עצמה מה צריך להתבצע כעת. הילדה שלה הייתה תמיד מסורקת ומאובזרת, אם כי פרא אדם בזכות עצמה; הכלים תמיד חזרו למקומם מיד אחרי השימוש; החביתות היו תמיד שופעות עשבי תיבול משלושה עציצים על חלון המטבח. את המטבח עיצבה רונאל בעצמה, בשילוב שחור-סגול שהיה באופנה כבר כמה שנים. נקודת הרוך המוצהרת שלה הייתה הקפדה על אסתטיקה. "אני אוהבת יופי! ככה אני," הייתה מכריזה. על עקביה הגבוהים הייתה נעה, מזיזה כרית לכאן ולשם, בוחרת תמונה חדשה בהקרנה על הקיר. על השיער הצבוע פלטינה לא התפשרה. ובתי השחי שלה הסתירו צמד כוכבים קטנים, צורות שיער מושלמות שנמרטו לפי צו האופנה.

כעת ישבה בגיף המהודר שלה מול בניין מגוריה במתחם תל אדיר, צרור מסמכים לפניו והמכשיר האנונימי שלה בידה. זה היה מכשיר חלופי שהחזיקה לנסיבות כאלה. פעמים ספורות השתמשה בו, בדיוק כירורגי, ומעולם לא התגלתה מעורבותה. היא קראה לזה "לירות מהבונקר".

רוע אמתי לא היה ברונאל, רק תרגול יבש של בדיקת כוחות מפעם לפעם. כעת עמדה לעשות תרגיל רטוב שתכננה מזה זמן. כדרכם של בני האדם, שבה והוכיחה

בכל פעם מחדש כמה היא שבויה ברעיונותיה שלה, אנוסה לבצע כל תוכנית שעלתה בדעתה, במקדם או במאוחר, פשוט מפני שהגתה אותה, או שתחרט לעד. צרור המסמכים שלפניה נשא תאריכים מחמש השנים האחרונות והיה פרי התכתבויות מסועפות בין צד א' לצד ב', לעתים ישירות ולעתים בתיווך עורכי דין. במכתבים זעמו הצדדים ורעמו, הטיפו מוסר, איימו וקיימו, פנו לבית המשפט בתחנונים או בחוצפה. רונאל עצמה ניסחה חלק לא מבוטל מהמסמכים הללו, אף שהופצו מטעם כל הדיירים בתל אדיר ובגיבוי של יועציהם המשפטיים, הלוא הם מעסיקיה הקודמים של רונאל בפירמה שבה עבדה.

צד ב' של המכתבים היה ידוע יותר בכינוי "שוקו", למרות התיבות הארוכות של שמו בכל פנייה אליו. מלחמה שררה בינו ובין צד א'. עם זאת, כתובתם של שני הצדדים הייתה זהה.

* *

כששוקו הרים את הטלפון שלו חשש לרגע – האם מנהל השמורה חזר בו, ויודיע עכשיו שהוא לא מגיע לקחת את מטי? אבל המתקשר לא היה מוזהה.

מטילדה הייתה עסוקה באותו רגע בפצפוף בועות על גיליון גדול של ניילון אריזות, ודומה היה ששקעה לגמרי בעולם הזה. בת אנוש שהייתה מפצפת בועות כך הייתה אולי נשטפת בזיכרון קדום של בני מינה על שעות של קילוף אפונים בישיבה בחברותא עם נשות השבט, זמנים נעימים של חילוץ זרעוני שומשום או קשיו מתוך תרמיליהם.

אבל מי יודע על מה חשבה מטי בזמן שפצפצה בועות ניילון. המין שלה מעולם לא התמקד בליקוט ולא ראה בעיניו את עידן החקלאות. היא גם לא שמה את לבה לעובדה ששוקו שומע עכשיו חדשות רעות בשיחה הזו.

הקול בטלפון הציג את עצמו כנציג של משרד עורכי דין העוסק בגביית דוחות חניה. הוא ידע לספר לשוקו דברים שלא כל אחד ידע לספר. למשל, שקיבל הבוקר דוח חניה נוסף, כיוון שהרכב שלו חנה כל הלילה בתוך שטח השייך למתחם תל אדיר, ולכן דינו כדין מסיג גבול.

החנייה במתחם הייתה מותרת רק לבעלי תו חניה של המתחם. רק אלה הורשו להיכנס לחניון התת קרקעי, שעדיין לא הייתה לו יציאה רשמית. הנכנסים לחצו כולם על הכפתור הנסתר בשבך דלת הברזל של סביל אבו נבוט. את דרכם החוצה מצאו תוך שהם משתלכים לתוך התנועה בדרך בן צבי שלידה עמד המתחם, בכביש מזלג קטן שנבנה לצורך העניין. הטנדר של שוקו, לעומת זאת, עמד סתם כך מול בית המסחר שלו. מדי פעם היה דייר נוטר טינה מודיע לאגף החניה בשדרות ירושלים בפעם המאה על הטרף המוכר הממתין להם באותו המקום. שוקו, נאמן למאבקו, סירב להכיר בתקפותם של הדוחות וטען שהרכב הוא חלק מבית המסחר, וכי כל עוד מעמדו של בית המסחר אינו מוגדר, כך גם מעמדו של הטנדר.

בזמן שהשיחה התנהלה שוקו כבר ידע שהרכב שלו צבר מספר נכבד של קנסות. אבל הדוברת הנחיתה עליו את המהלומה האחרונה: "לאחר הדוח הטרי של אתמול, הרכב כבר מוגדר בר עיקול. אם לא תזיז אותו עכשיו," אמרה, "ותוציא אותו מגבולות המתחם אל חניה מוסדרת אחרת, יעוקל עוד היום, יחד עם חשבון הבנק שלך. ואני עושה לך טובה שאני נותנת לך הזדמנות אחרונה לשלם."

המידע החדש הפיל על שוקו מורא גדול. משך כל שנות המאבק שלו בתל אדיר, היה יכול לדמיין את עצמו מתבצר בבית המסחר ומטיל אמצעי לוחמה שונים אל החוץ הסוגר עליו. המראה המדומיין הזה נסך בו אומץ כשניהל את מאבק הטפסים והמכתבים הרשמיים. אבל התבצרות בתוך הטנדר הייתה למעלה מכוח דמיונו. הוא היה בן למין שהצליח לדמיין, וגם לבצע, הקמה לחיים של קרוביו הנשכחים, ולמרות זאת לא הצליחו כנפי הדמיון של ההומו סאפיינס המכונה שוקו להראות לעצמו את עצמו רץ אחרי הרכב המתרחק.

* *

רונאל אחלמה השקתה את העציצים והמתינה. אם הכל ילך חלק, חשבה, הסמרטוט ייצא עכשיו, כמו נחש מהמאורה, להרחיק את הרכב שלו משם. הוא יצטרך לצאת מן המתחם אל דרך בן צבי, לחפש חניה בין שאר המתחמים החדשים הבנויים שם, עד לחניה ביפו או בקרית שלום, ולחזור משם ברגל. כל זה ייקח לו לפחות עשרים וחמש דקות. עם קצת מזל תישאר האורחת שלו בצריף הישן כל הזמן הזה – הרי לא

יִיקַח אֹתָהּ אֲתוֹ לְמִסַּע הַמְטוּפֶשׁ. דְּמִיּוֹנָה הָאֲנוּשִׁי שֶׁל רוֹנָאֵל בְּהַחֲלֵט הַצְּלִיחַ לְהִרְאוֹת לָהּ, בְּעֵינֵי רוּחָהּ, אֵת עֲצֻמָּה מוֹצִיָּאָה אֵת הַנִּיאַנְדֶּרְטָלִית מִן הַצְּרִיף וּמוֹלִיכָה אֹתָהּ אֶל עֵתִיד טוֹב יוֹתֵר. עֵתִיד הַכוֹלֵל חֲתִימָה עַל חוּזָהּ. מִי יוֹדֵעַ, אֲוִלֵי הַסְּמֶרְטוּטֵר בְּכֻלָּל מֵאֲרַח אֹתָהּ בְּתִשְׁלוּם, כְּלוּמֵר עוֹשֶׂה בְּבֵית הַמְּסַחֵר שִׁמּוּשׁ חֲרִיג, וְזֶה יִכוּל לִהְיוֹת סְעִיף נוֹסֵף בְּכֻתָב הָאִישׁוּם נִגְדוּ.

19

שוקו הניח את הטלפון מידו, נסער. הוא עמד ליד השולחן, שעליו נחו צרורות של מעטפות פתוחות מן הרשויות, ודפי המכתב שהחל לנסח הבוקר. ליד הדפים הייתה כוס הקפה הקרה שמטילדה דחתה. הספל היה לבן, גס קווים ודפנות, ועליו הכתובת "חדד את המוח!" ושרטוט של עיפרון. אשתו של שוקו זכתה בסט ספלים כזה לפני שנתיים, באחד השלבים המתקדמים של שעשועון שנערך במקום העבודה שלה. הילדים היו גאים בה אז, זה היה מעט לפני שהחלה להתמכר לגמרי לחידודי המוח ההם, ובמשך שבועות השתמשו בספלים האלה בלבד. כדי שלא יצטרך להביט בהם בבית, לקח שוקו את כל הערכה אליו למחסן. עם הזמן נשברו הספלים, כל אחד בתורו, ונותר מהם רק אחד.

שוקו הביט בספל האחרון ודמו רתח. הוא רצה לנפץ את החפץ הארור, להטיח אותו בקיר, לראות את נחשול הקפה הקר מסתחרר באוויר והופך לשלולית. אבל הוא עצר בעצמו, מפני שהספל היה מלא, והנוזל הכהה שבו היה מכתים את הכתוב על הניירות שלו.

הוא הביט שוב במכתב הבלתי גמור שלו. למעשה היו שם שלוש שורות בלבד: "מן הידועות היא שמכונות כביסה אינן מלכלכות אלא מנקות. להווי ידוע לכם גם כי עיסוקי כלל אינו במכירת מכונות כביסה לכשעצמן. אתם מתבקשים לתקן את הטעות העובדתית הגסה לפני שתמשיכו בתביעה המתנהלת נגדי, ר' גם תיק מס' xxxxx..." פה נעצר המכתב.

לעזאזול, חשב שוקו, וכעס פתאום על עצמו על שעצר בעצמו מלהתפרץ, על שהוא פתאום כבר לא הגבר החד והפעיל שהיה לפני רגע, כאשר עדיין לא ידע שעיקול מרחף על הטנדר שלו. השליטה במרחב נלקחה ממנו ברגע אחד, בשיחת הטלפון המשפילה הזו, ואתה תחושת החיים החריפה. לאותה תהום נשייה נעלמו גם אונותו, חביבותו וחוש התכנון הערמומי שתמיד היה לו. הם נעלמו רק לרגע, אבל איזה רגע מדכא היה זה בעבור שוקו.

במקום להרים את הספל ולנפצו אל הקיר שממול, לקח את הספל והלך אל הכיור הסדוק, לשפוך לשם את הקפה. אחר כך קפא לרגע עם הספל בידו, שוקל מה לעשות בו כעת.

לנפץ את הספל יהיה טיפשי עכשיו, מפני שהמעשה כבר אינו ספונטני. מצד שני, להניח אותו סתם כך חזרה למקום שעמד בו קודם – זה רק יוסיף עוד מידה לזעם ולתסכול. לשכוח מזה ולפנות לפעילות שלישית יהיה כבר מגוחך לגמרי.

לא, מוחו הגדול של בן האדם הזה לא הניח לו לאבד שליטה לגמרי – וגם לא לשכוח את העובדה המביכה שאינו יכול לאבד שליטה לגמרי. גם את ההתפרצות הספונטנית, גם את היתרון שבפעולה מושכלת, לא העניק לו עכשיו. כמו רוב בני מינו נדחק שוקו בכל רגע ורגע, מיוזע, במבוך של אינספור אפשרויות שכולן מגוחכות באותה מידה, והרגיש שכל מה שיבחר עלול להגדיר אותו, אולי לנצח.

זו הייתה כמובן שטות – לאיש לא היה אכפת אם שוקו ינפץ את הספל אל הקיר, או אם יאבד המכתב או אם לא. וגם מי שהיה לו אכפת היה שוכח מהעניין מיד או משכנע את שוקו לשכוח ממנו. כל ההתעכבות על בירור הפעולה הטיפשית הרצויה ביותר באותו רגע הייתה גם היא טיפשית, כמנהג ההומו סאפיינס המתעקש לחלץ משמעות מחוסר המשמעות. גם אם מדובר היה באקזמפלר נאה ופיקח יחסית של המין הזה, כמו שוקו.

בסופו של דבר הניח את הספל, גבר מובס אך עדיין זועם, על שולחן העץ הכבד. עדיין היה מכווץ וחסר נשימה. את שתי ידיו הניח אל הקיר הסמוך, מאוגרפות, ודפק בהן בקצב, שתייהן יחד: די. די. די. די. די. די. די.

זה היה כבר טוב יותר – הזעם מצא לו נתיבות. מדפיקה לדפיקה התגבר בכל הכוח, שריריו היו קפוצים וכואבים, כתפיו נוקשות, ראשו עמום וקהה.

ושוב, די. הוא חבט בקיר עוד פעם אחת. די ודי.
הוא עמד כעת בחלל שלו, הממלכה שלו, ביתו כעת, מקום של מתכת וקלקר,
עם ריח השמן התעשייתי שנותר שם מחלטורה של העסק השכן, שלא צלחה. המון
פירורים נחו על הרצפה, חלקם גושים ממש. באור השמש שנכנס מהחלון הקטן זהרו
רסיסי אבק. היה חם בתוך המבנה, והטיח בקירות האבן היה סדוק, משווע לאיטום
כבר שנים.

שוקו נשען על הקיר רגע ארוך, גבו אל החדר ועיניו עצומות. כל אותו הזמן שכה
לגמרי מקיומה של הנוכחות הלא אנושית שבחדר. ליתר דיוק, פינה אותה זמנית
מתוך מוחו, כדי לתת מקום לסערה שרחשה בו.
מטילדה קמה מערימת בסיסי מכונות הכביסה שישבה עליה והביטה במחזה
הקטטוני שלפניה. דקה או שתיים עמדה קפואה כמוהו, ואז קרבה אליו.
הוא נבעת רק לרגע, ומיד התעשת, כשיד הונחה על גבו וגוף נצמד אליו בחיבוק
מאחור.

מטי חיבקה אותו.

שוקו נפנה אליה, עדיין חצי מופתע, וקיבל את החיבוק מקדימה.

ריח בוצ' וסוכר היה לה, למטילדה, וגיפוף מגושם.

"מולב," המהמה מטילדה.

לרגע הייתה בכל זאת נשימה. ולבו של שוקו נפתח לרווחה.

"זו אישה. בכל זאת יש פה אישה." חשב.

כעת כבר לא היה האיש השפוף והזועם, גם לא הגבר הרברבן הקודם. ובפשטו
את שתי הדמויות האלה מעליו נזכר, שאם לא ייקח את האוטו שלו עכשיו, מישוהו
אחר ייקח לו אותו.

ולכן, עדיין צמוד אל האנדרית, מישש להרגיש שמפתחותיו בכיסו וגחן מעל
השולחן לקחת את הטרנינג של מטילדה.

"בואי בובה," אמר, "נוסעים לים."

20

הדקות חלפו ועל דפנה היה לפעול במהירות. היא עמדה רגע על המדרכה המקיפה את המתחם, הביטה כה וכה, בחרה אקראית והחלה ללכת ימינה. היא חלפה על פני מתחם תל אדיר כולו, עברה את תחנת הדלק הקטנה, ששכנה בה פעם מסעדת דגים, ונזכרה שהיא רעבה.

החום היה כעת מעט אחרי שיאו אבל עדיין יבש ומעיק, ודפנה לא שתתה ולא אכלה מאז ארוחת הבוקר שלה בשמורה. אבל היא לא יכלה להרשות לעצמה לאכול דבר כעת, ודאי לא לאחר שנגלה מולה פארק תל אדיר, לשעבר פארק החורשות. לא היו הולכי רגל באזור, רק מכוניות ואוטובוסים של קו 3, ומעבר לכביש נפתח פתח רחב אל הפארק. אולי נמשכה האנדרית לירוק הקורץ לה משם? חשבה. היא חצתה את הכביש והחלה לעלות בשביל אל הפארק. העלייה בשביל הלבן היצוק בטון הייתה מתונה אבל קשה לה, וכשהגיעה אל הספסלים שליד מתקני המשחק נאלצה לשבת לנוח.

בפעם היחידה שביקרה בפארק הזה, לפני כשלוש שנים, חגגו שם יום הולדת לאחיינה הבכור. כעת ישבה, מיובשת, והביטה בשתי הדמויות היחידות בגינה: פעוטה אחת עם המטפלת שלה. אולי היא תשאל אותן אם ראו את מטילדה? אבל הן נראו שלוות מדי ביחס למי שזה עתה ראו אנדרית מסתובבת חופשי. ומלבד זאת, לא היה בדפנה די כוח לקום.

במעומעם זכרה שיש בפארק חורשת עצים, נוף טבעי שאולי היה יכול למשוך אליו את מטי. היא קמה אחוזת סחרחורת ופנתה לחורשה. ראשה היה פתאום האויב שלה, וטיפח מין ורטיגו מאיים בכל פעם שהביטה הצדה.

בחורשת העצים חיכו לה כמה עשרות אורני ענק ומאחוריהם עצי הדר. משהו באורנים נראה מוזר: הגזעים היו גבוהים ועקרים, והצמרות מתרחכות בפתאומיות מעל הבסיס הרוז, ענפות מדי. בכל זאת לא הצליחו להסתיר את השמש הקופחת. עצים מעוותים, חשבה, משהו הנדס אותם לא בסדר. שוב נמלאה רוגז על כך שתמיד קורות שגיאות בהנדסה, בחישוב, בניהול העניינים.

לרגליה צמחו פרחי בר, פרגים וחרציות, אבל היא לא התעכבה עליהם. שביל הבטון הרחב מאחורי העצים הוביל אותה הלאה, בעלייה מתישה. כעת עמדה שוב אין אונים, כמעט מעולפת. אין טעם בחיפוש הזה. הפיקדון היקר שלה הלך לאיבוד. עשיתי כל מה שיכולתי, אמרה לעצמה ללא תוחלת.

זו גם הייתה הבעיה. דפנה דרוויש הייתה בת אנוש. מרגע שנבט בה הרעיון לא להשיב את הניאנדרטלית לארצה, לא הסתפקה בחלומות או בתקוות אלא בדקה את יכולותיה בפועל. ההצהרה המצטדקת שלה הייתה, אם כן, כתב הגנה וגם כתב אישום. שניהם לא היו לעזר מעשי אבל השקיטו מעט את נפשה.

איך ייתכן שכן רגע הייתה מטילדה ואיננה? השנים בשמורה, הסכסוכים הקטנים עם נהוראי, השיחה האחרונה עם זינגר, הנסיעה מתל גזר – כל אלה נדמו לדפנה עכשיו כמין הזיית עבר. ראשה נדמה כבד מאוד ורגליה נחלשו. היא רצתה לשבת, הייתה חייבת לשבת, אבל לא על שביל הבטון החם, שהיה ארוך וחשוף. לאורכו של השביל ניצב קיר אבן גבוה, הצופן דלת נעולה אחרי דלת נעולה ועליהן סימני צלב מוזרים, לא סימטריים. שלט קטן הכריז: "הכניסה בעוד 90 מ'".

הכניסה לאן? לא ידעה. היא המשיכה על השביל, שואבת כוח מקרירות האבן, שצבעה היה צבע קפה בחלב. בתוך הקיר היו חלונות קשת מוזרים, בהירים ונקיים אך מוגפים. אלוהים הלך לישון, חשבה.

השלט הבא סימן "הכניסה בעוד 30 מ'". דפנה נכנעה לו, מובלת בעקבות השלטים ואינה מבינה לאן. לבסוף עמדה מול שער ברזל ירוק מתקלף. "טביתא החסידה" נכתב עליו. אולי כאן ראו משהו.

דפנה לחצה על כפתור הפעמון.
אני לא יכולה יותר, חשבה. היא התיישרה על הארץ.
אבל הצניחה הפתאומית הרעה את המצב: בן רגע יבש כל דמה. עיניה נאבקו,
מבוהלות, לשמור על תפקודן בקריסת המערכות של ההכרה, אבל נעצמו כמעט.
אישה גדולה, שעונה על קב, פתחה לה את הדלת.
דפנה המעולפת פתחה את פיה.
"בואי, בתי," אמרה האישה.

21

”האל הוביל אותך אלינו,“ אמרה הנזירה אחרי שהגישה לרפנה כוס תה קר. שמה היה אוולין פרנץ’ והיא ישבה כעת על שרפרף עץ גדול ליד הספה שרפנה נחה עליה. לאוולין היו פנים גדולות וגוף גדול, שיער שחור מוחלק ומשקפיים עבים. זוג קביים אדומים נחו על הרצפה לידה.

דפנה לגמה מהתה, הרגישה את הנוזלים מרוויים את הגוף שהיה מיובש ולוהט. כיוון שהייתה כל כך מורגלת בחסרון תענוגות גופניים, לא ידעה אפילו אם ההרגשה נעימה או לא. הוקל לה כשציוו עליה לשתות בדממה ולא להתאמץ. היא בכתה קודם, בנוף האבנים האדמדמות של רחבת הכניסה, כמעט על כתפה של אוולין. אוולין הייתה האדם היחיד שראה את דפנה בוכה בשנות בגרותה.

* *

כנסיית טאביתה הקדושה, שאוולין ישבה בה עשרים שנה ודפנה חצי שעה, נבנתה על קרקע שממשלת רוסיה רכשה במאה ה-19. הרכישה גובתה בטענה ששם נמצא קבר טאביתה הקדושה. בקרקע היא אמנם שכן קבר אלמוני, אבל עם בניית הכנסייה קיבל שם, זהות, מצבה ומבנה נאה שצלב אבן מושת עליו. הכנסייה שהוקמה הייתה פרבוסלבית, ארמון יפהפה ספוג קטורת, עם איקונות זהב נהדרות על רקע תכלכל. למעשה הייתה מובלעת על גבעה, שחלשה על כל מתחמי האזור, ופרנסה עשר נזירות ושלוש אנשי תחזוקה.

מתפללים הורשו להיכנס לכנסייה רק בסופי השבוע, והם מילאו אותה עד אפס מקום, התגודדו ליד תאי הווידוי, וביציאה מן התפילה עמדו והוקירו את מראה הנוף הנהדר מן החצר – גגות גגות עד הים כמעט. בגן הנאה שהקיף את הכנסייה פסעו טווסים ואווזים, ובמרכז המדשאה הגדולה עמדו פסל של עופר צעיר, ומין קנקן תה ענקי שהשקה מזרובכיתו ערוגה מטופחת. בחלקת הגן שמול האגף השמאלי, שם היו מגורי הנזירות, עצים קטנים של ברוש לימוני נגזמו בצורות כמו ספירלה או כדור. טאביתה עצמה, גבירה רבת חסד שפטרס הקדוש החייה במילותיו בלבד, הייתה העתק חסר ייחוד של טליתא, הנערה שישו הקים מן המתים. זו קמה ביפו וזו בירושלים, ושתיהן, שקיבלו שמות דומים, המשיכו כנראה לחיות עוד שנים עם הנשמה המחודשת שקיבלו. אם כי בשום מקום בכתבי הקודש לא נאמר לאיזה נתיב פנו חייהן לאחר שקמו לתחייה.

אוולין פרנץ' לא הייתה צרפתייה כלל, למרות שמה, אלא מדור חמישי אחורה: אבותיה היגרו לארצות הברית מקנדה הצרפתית. היא גדלה בדרום דקוטה במשפחה פרוטסטנטית אדוקה. מגיל צעיר מאסה בנוכחות הסטרילית בכנסייה של יום א', במכירות הצדקה העונתיות של עוגות וחפצי אמנות, ותמיד שאפה לעבוד את האל בכל מאודה, בבשר וברוח. לשם כך לא הצטרחה להחליף אל, אלא זרם בלבד, וכבר בגיל ארבע-עשרה הצטרפה לכנסייה הקתולית.

לישראל הגיעה בגיל ארבעים כמעט, אחרי שנים של פעילות בכנסייה המקומית בדרום דקוטה ושיעורי תנ"ך לילדי הקהילה. שם בעצם לא הייתה נזירה עדיין, אלא מאמינה אדוקה שהפכה את אמונתה לתחביב והתפרנסה מעבודה בחנות מסגרות. היא לא נישאה מעולם, וגרה עם הוריה המזדקנים. לאחר שאביה מת, המשיכה לגור עם אמה תשושת הנפש. חייה היו מוכרים ונסבלים מספיק כדי לא להמיר אותם באחרים. יום אחד, אחרי חג המולד הראשון בלי אמה שנפטרה באותה שנה, מצאה בעיתון פרסומת למסע צליינות לארץ הקודש. הפרסומת הבטיחה ביקורים במקומות קדושים ויום של מנוחה בים המלח. בהחלטה של רגע נכנסה לסוכנות נסיעות וקנתה את חבילת התיור. אחרי שבועיים כבר נחתה אוולין בשדה התעופה בן-גוריון בכיסא הגלגלים הישן שלה. כל הדרך היה שמור בכיס המעיל שלה גזיר העיתון עם הפרסומת והצילומים מאתרי הקודש.

כיוון שההחלטה כבר נעשתה, היה לה מרווח זמן, כדרך ההומו סאפיינס, לנמק לעצמה מחדש את הסיבות לקניית הכרטיס. בני אדם עשו זאת כל הזמן: נימקו בדיעבד, הפכו והפכו במניעים ובמטרות הסמויים והגלויים, עד שהנימוקים שבדיעבד כלל לא הזכירו את הקודמים להם, ואף השכיחו אותם. לאוולין היו נימוקים רבים שבדיעבד. "אני צריכה שינוי," אמרה אז לעצמה. "אני צריכה השראה, רוח חדשה." נימוקים רבים כאלה היו לאוולין פרנץ' להפוך את חייה מן היסוד, עד שלא זכרה מה היה הנימוק המקורי ואם היה כזה. בינתיים, הנחישות שגייסה מן הנימוקים החדשים הלכה וגברה. גם ההצטננות שפקדה אותה כמה ימים לפני הטיסה לא נחשבה בעיניה. עם גזיר העיתון בכיסה ועם רוב חסכוניותה בפאוץ' קטן, הייתה מוכנה לכל שיידרש. אבל כשהגיעה לנמל התעופה לא המתין לה איש. בדלפק של לשכת התיירות, באולם הנכנסים, ניסו שוב ושוב להתקשר למספר שעל המודעה, טלפון של ארגון עלום כלשהו, ולא קיבלו מענה. גזיר העיתון שבידה היה חסר תועלת: לא נאמר בו בשום מקום היכן יוכל להתאכסן מי שקנה את חבילת התיור. בין שורות התאריכים הצפופות שנרשמו שם גם לא נמצא, למרבית המבוכה, התאריך של אותו היום, למרות שאוולין יכלה להישבע שהתאריך הופיע שם. איש בנמל התעופה לא ידע מה לעשות באישה הגדולה, המתנידדת בקושי, באחת-עשרה בלילה של סוף חודש ינואר. אחת מפקידות לשכת התיירות נטלה יוזמה וחיפשה זמן ממושך בית מלון עם נגישות לנכים, שתוכל לבלות בו את הלילה עד שיימצא פתרון. אוולין צפתה בפקידה, בציפורניה הנאות ובאיפור העשוי, בזמן שהתקשרה למקום זה ולמקום אחר, שואלת ומבררת. מדי פעם הייתה שולחת חיוך מרגיע אל אוולין. כל אותה עת ישבה אוולין מול הדלפק, גופה הגדול מבויש, כאורה לא קרוא. השיעול גאה בה פעם ופעמיים, והיא השקיטה את עצמה: כאן ארץ הקודש, כאן יימצא פתרון. הפתרון נמצא בדמות הזמנת מלון בירושלים ומונית לנסיעה אליו, תשלום שהוציאה בלב כבד מן הפאוץ' שלה – לתומה חשבה שכל ההוצאות כלולות. הפקידה קראה לנער-סבל שעבד באולם הטיסות הנכנסות ונידבה אותו לגלגל את אוולין משם אל תחנת המוניות שבחוץ. הנער, מבוהל כנראה מדמותה הגדולה, עשה את מלאכתו במאמץ לא קטן. כשהגיעו אל המונית ראתה שהוא מבין שיצטרך גם לסייע לה להיכנס אל הרכב מתוך כיסא הגלגלים. אוולין ראתה אותו נרתע וחוזר, נרתע וחוזר,

בתנועות מיליטטריות כמעט, עד שגמר בדעתו. הוא הרים רגל גדולה ועוד רגל גדולה, מחבק את הגו הענקי, מתאמץ לדחוס את משקלה של אוולין לתוך המושב בלי לדחוף בגסות גדולה מדי.

בקומה שלה בכית המלון הירושלמי פגשה, לרווחתה, קבוצת כמרים. היא נכנסה אתם בשיחה ואלה המליצו שתיצור קשר עם ארגון של נזירות מתנדבות. את ליל המחרת כבר בילתה בכנסיית טאביתה. במקום האחד הזה נותרה שנים ארוכות וידעה להפיק ממנו את מרב הקדושה שביקשה להפיק. את חבילת הנופש האבודה לא מימשה מעולם. כך קרה שהמקום הקדוש היחיד כמעט שראתה אוולין פרנץ' בארץ הקודש הייתה הכנסייה באבו כביר. המקום היחיד לבד מכנסיית הקבר, שהנזירות נסעו אליה פעם לביקור קצר.

על הנער הסבל שדחף ומשך עוד חשבה אוולין מדי פעם. האם ייתכן שזה היה מלאך אלוהים, להיאבק בו ולהיות יכולה לו? התלבטה. אם כך, מי הייתה פקידת הקבלה? מי היו מארגני המסע האומלל שלא התממש? את גזיר העיתון עם הפרסומת שמרה זמן מה, אחר כך זרקה ברגשות מעורבים. בכל פעם שסיפרה על הבלבול וביטאה את שם המארגנים, Gezer Tours, חייכו בני שיחה חיוך נבוך. אוולין נותרה מבולבלת. אמונתה לא הותירה לה ספקות רבים, אבל היא ידעה כל השנים שנתר עדיין סימן שאלה אחד בחייה.

* *

כעת הייתה האישה הישראלית, אפרוח מוטרד שנפל מקנו, שרועה על הספה לידה, באגף המגורים של הכנסייה, ואוולין משרתת אותה. דפנה נראתה לה רכה ופגיעה, והיא לא פקפקה לרגע בסיפור על הניאנדרטלית שהלכה לאיבוד. רק נורה של שאלה נדלקה מעל ראשה, כמו חלק אלקטרוני נוסף בגופה: ואולי זה כאן ועכשיו? אולי זו השליחות האמתית?

הניאנדרטלים, על פי גרסת הכנסייה של אוולין, היו וגם נבראו והם יצירי אלוהים. הם לא סתרו כלל וכלל את האמונה בתכנון אלוהי של היקום כולו. נהפוך הוא, יש רגליים לסברה כי התקיימו בימיו של פלג בן עבר, זה ש"בימיו נפלגה הארץ" ונתפרדו אירופה וצפון אפריקה. לאחר המבול נפרדו,

כמו כל בני הארץ, לשבטים ומשפחות. אבל תמיד נותרו בני האל וגם הם שיוועו לגאולה בלי דעת.

דפנה גמרה את כוס התה שלה, ואוולין סיפרה לה בקצרה על הפרידה מכיסא הגלגלים שלה, לפני כמה שנים.

עשרים שנה חיה בארץ הקודש ועדיין לא ידעה לחבר משפט שלם בעברית. בתוך הכנסייה הנינוחה, בקרב הנזירות האחרות שהיו רוסיות, לא היה צורך בשפה המקומית דווקא. גם כיסא הגלגלים שליווה אותה מגיל צעיר, אחרי תאונת דרכים, נעשה מיותר: בשנותיה בישראל כבר נכנס לסל הרפואי ניתוח השתלת סיבי תנועה. בתוך רגליה היו מוטות מתכת דקים שנעו לפי פקודה מהמוח, ונכנסו לפעולה לפרק זמן קצוב רק כאשר לחצה על הכפתור המתאים בשלט שלה. אלא שהשלט של אוולין הלך תמיד לאיבוד, תחוב בין דפיו של ספר תפילה, מוכנס בטעות לתוך שקית עם פיסות לחם הקודש. תמיד חלפו שעות עד שהצליחה למצוא אותו, לנקות מפירורים ולהפעיל את רגליה מחדש. לכן נהגה להסתובב ביומיום עם הקביים שלה, ורק לאירועים מיוחדים הייתה הופכת שוב ביונית למחצה.

* *

דפנה שקעה במיטתה והקשיבה לאוולין. סיפוריו הארוכים של אלקלעי הרגילו אותה להקשבה סבלנית. בחצי השעה האחרונה הערו נוזלים קרים ומתוקים אל תוכה, והוורטיגו הקודם שלה הלך והתחלף ברמות סוכר גבוהות ומערפלות חושים. "אז את לא צריכה כיסא גלגלים עכשיו, החוותה בידה אל הקביים של הנזירה,

בניסיון להיות חביבה, "אפשר לומר שזה ממש נס."

"אה, את זה המדע עשה," אמרה אוולין.

הטלפון של דפנה צלצל כעת, בפעם הראשונה, כך נדמה לה. אבל כשבדקה אותו הבינה שהמכשיר הארוך צלצל כבר לא פחות משש פעמים. גופה של דפנה התקשה. כבת אחת היכו בה החיים האמתיים בתוך בועת המנזר, התסבוכת האיזומה שהשאירה מאחוריה, והיא ענתה.

"איפה את?! צעקו נהוראי ואלקלעי פה אחד.

22

אילו רק ידעה דפנה שהתמונה שעלתה במוחה קודם לכן, תמונת הניאנדרטלית היושבת על סלע אנדרומדה, הייתה קרובה כל כך למציאות. במציאות ישבה מטילדה במכוניתו של שוקו והביטה בגלים של יפו, וגם בסלע הגדול הניצב מול החוף. שום דרקון ימי לא תבע אותה כקורבן. שוקו הביט בה והביט בגלים. הייתה להם שעה נהדרת יחד, של צחקוקים קטנים, של שירים ששר לה. שיחה מילולית במובנה הרגיל לא הייתה שם, אבל כן היו איתותים חיוביים לרוב, ושוקו חש משוחרר ושמח כפי שלא היה כבר זמן רב. "זאתי נכס!" אמר לעצמו, "היא תמיד תומכת, גם בלי להבין." זה לא היה דבר של מה בכך בעבור שוקו, שמעולם לא הצליח לגייס תמיכה בלתי מעוררת של אישה לפעולותיו. אשתו מזה עשרים שנה תמיד הייתה נרגנת, וכחנית, משכללת את טיעוניה שוב ושוב עד שלא יכול היה להם ופרש ממנה, זועף כאריה שנשללה ממנו מלכותו. גם חברותיו שלפני הנישואין עיקמו את האף, גם אם בהסתר, לגבי מקור פרנסתו. לא היה להן נאה לנסוע בטנדר, להמתין שיצחצח את ציפורניו השחורות שעה ארוכה לפני שיוצאים בערב. מטי הייתה אחרת. היא חייכה, היא רצתה להביט בו מדבר ותמיד הסכימה לדבריו, ויצרה רושם שהבינה. והיא גם חיבקה אותו. אמנם מי יכול לדעת מה צופן חיבוק של אנדרית. אי אפשר לקבוע אם חיבוקה של האנדרית אכן היה חיבוק ניאנדרטלי או שהתערבב כבר בחיבוקיהם של בני האדם

ונעכר מהם. ייתכן שחיקתה בני אדם שראתה איך התחבקו. ואולי באמת חילצה מתוכה טבע נסתר ואפשרה לו לבוא לידי ביטוי בגיפוף שהעניקה לשוקו. שוקו עצמו לא היה מוטרד בשאלה, והוא חגג את הרגע.

כעת הביט באנדרית היושבת לצדו ברגליים משוכלות ובעיניים מעוגלות כילדה בשעת סיפור, וחש חשק עז לקנות לה משהו. בדרכם חזרה עצר לרגע את הסנדר ליד קיוסק אחד וחזר עם שני גביעי גלידה בידו – טילוני וניל ענקיים מעוטרים בפסי שוקולד. מטי, שקודם לכן נגסה בתיאבון בכריך שהגיש לה, סירבה לטעום מן הגלידה. ייתכן שהתחושה הקרירה של החזקת נייר העטיפה בידה הפריעה לה. ושמא נזכרה שבעידן שבו היא אמורה לחיות לא היה מעדן כזה ואת חומרי הגלם שלו. חלב, קקאו, וניל וסוכר לא היו מוכרים לבני מינה. לכן נשאר שוקו עם שני גביעים בידו, האחד אכול למחצה והשני מתחיל לנזול. אבל בן האדם הזה היה מתמרן מיומן ברכב שלו, והצליח לחנות במגרש החניה הקטן שברחוב התקומה, עשר דקות הליכה ממתחם תל אדיר, עם שני הגביעים בידו וללא אף טפטוף.

כך קרה ששני הומינידים ממינים שונים חזרו יחד ברגל לאורך דרך בן צבי המתרוקנת, מחויכים ואפופי שמש. שני טילונים אכולים למחצה היו אחוזים בידו של אחד מהם, והוא ליקק מזה ומזה לסירוגין. ואז הבחין שוקו בנהוראי ואלקלעי היושבים מול בית המסחר, מוטרדים מאוד למראה.

ליתר דיוק, מה ששוקו ראה מולו היה אפרוח צעיר בעל נוצות מהודרות, אחד כזה ששואף תמיד לעשות מהומות בלול, ועוד איש קטן ופעלתן במדי שומר, שנראה לו מחפש צרות. הגיע הזמן לגזור את הקופון, חשב. הוא אחז בכף ידה של מטילדה, ובידו השנייה המשיך ללקק מגביעי הטילון.

השעה הייתה כבר אחרי ארבע. בית המסחר עמד מתחת לבנייני תל אדיר, במקום שצולם הארוך לא הוטל בשעה זו של היום. השפעתם הורגשה בדרך אחרת, בנשיבה הפראית והאקראית של מנהרת הרוח שיצרו.

* *

כשראו השניים את שוקו ומטילדה מיהרו לעמוד. לקח עוד רגע עד ששני הזוגות זיהו סופית זה את זה.

הייתה זו מטי שהגיבה ראשונה, מתוך שמחתה לראות שוב את נהוראי.
"בוא!"

"מאמי! איך דאגתי לך!" צהל נהוראי. "יאללה, בואי הביתה!"

הוא רצה לחבק אותה, ולו היה עושה זאת היה כבר בן האנוש השלישי בעולם שזכה לקבל חיבוק מאנדרית בוגרת. אבל לבסוף רק קרב אליה מסויג, נרתע מן הקרבה כי ידה הייתה אחוזה בידו של שוקו. האנדרית מצדה חבטה קלות את ראשה הנמוך בלחיו, במה שהיה מכוון כנראה להיות נשיקה מצלצלת. נהוראי זרח. אם כך, כל זה היה נענוע קטן של הסירה ותו לא. זינגר דאג לחינם. הפאניקה של השעות האחרונות יכולה להסתיים עכשיו, חשב נהוראי. אפשר לתת תיכף צפירת ארגעה לדוד אמנון, למהר לחזור אל זינגר שוודאי כבר פגש את האוסטרלים, לפייס אותם ולגמור עם כל הסיפור. דפנה חמקה מזיכרונו באותו הרגע, אולי דווקא מפני שהיא הייתה האחראית לכל זה, ואתה כבר יתחשבן אחר כך. אולי אפילו עדיין לא מאוחר לצקת תוכן אל סופו של היום המתיש הזה ולברר אם הבחורה היא עדיין פנויה לדייט.

* *

למראה של האנדרית השמחה שוקו הרגיש בן רגע שהוא שונא את נהוראי שנאת מוות. לרגש הזה קראו קנאה, וככל הנראה הוא לא היה מיוחד להומו סאפיינס. אבל הוא פעפע בשוקו עכשיו, ירקרק. את הנשיקה הזו, חשב, הייתה מטי אמורה לתת לו עצמו, אלא שהוא היה עדין מאוד לידה בחוף הים, רק פינק אותה ללא הרף. כעת, הנעימות השמחה שהצטברה בה התנקזה אל האפרוח המטופש הזה.
"רגע, היא עוד לא הולכת," אמר שוקו.

"בו כן, שמענו עליך," אמר נהוראי, "אתה זה שרצה לקבל ארוחת ערב רומנטית לאור נרות, לא?"

"לא!"

"לא?"

"אני רוצה עשר אלף," אמר שוקו.

את המשפט הזה חשב לראשונה כרגע, בינו לבין עצמו, אבל העז לומר אותו בקול צלול. הוא קלט כמה יהיה עצוב לוותר על הנכנסת החדשה לחייו, וארוחת שף

נראתה לו פתאום כתמורה עלובה. הוא אחז עדיין שני גביעים ההולכים וקטנים, אך לא ראה לנכון להמשיך ללקק בנסיבות הללו, ולכן כבר החלו שבילי גלידה לנזול על ידו השמאלית.

”מה זה?!“

”עשר אלף שקל,“ אמר שוקו.

”בו, באמת, היא שייכת לשמורה וצריכה לחזור עכשיו, תודה רבה. בואי, מטי, זנו.“

23

רצונם החופשי של האנדרים היה תמיד בגדר תעלומה עבור ההומו סאפיינס. אף על פי כן פסקה הוועדה הביוראית על מתן מעמד של אוטונומיה לאנדרים. הנאמנות למושג "הסכמה פאסיבית" הייתה העיקרון הראשון שעליו התחייבו לשמור החוקרים שלהם. בגלל צייתנותם היחסית של האנדרים, הנושא לא נבדק כמעט. ואילו בפעמים הנדירות שבהן אנדרי סירב למשהו, עמדו חוקריו חסרי אונים, מתלבטים עד איזה גבול הם אמורים לשכנע.

מסיבה זו לא יכול נהוראי להחליט בעבור מטילדה לאן תלך. הוא גם לא היה יכול להכחיש בפני עצמו שלמרות שמחת הפגישה בו, היא נראתה מרוצה מאוד לצד שוקו. כל הפצרותיו שתצטרף אליו לא עזרו.

מטי עמדה מול שני הפנים המוכרים לה – בין ילד הזהב, שיצא תמיד בשלום מכל צרה, לגבר המבוגר שמולו, שועל אשפתות שידע דבר או שניים על משא וממכר ממולח. נושאה הגלוי של המריבה, כסף, היה מושג שלא הרשו לה להכיר, ומי יודע אם חשה בנושא הסמוי שלה. ידה הייתה עדיין אחוזה בידו הגדולה והמרובעת של שוקו, ונהוראי ביקש להרפות את האחיזה הזו. אלא שבשוקו לא העז לגעת.

"יפה שאחרי חצי שעה אתה יודע מה היא רוצה," אמר נהוראי. "אני המטפל שלה."
"היא לא צריכה מטפל."

"תתפלא," אמר נהוראי. "בואי, מטי." אבל רעידה קלה בנימי הקול שלו הייתה בעוכריו, שכן הפנייה החוזרת לאנדרית נשמעה כתחינה ולא כהוראה.

שוקו, שאחז בידה השנייה של האנדרית, שמע היטב את הרעידה. הוא זרק את שאריות הטילון מידו, על המרצפות המטופחות של מתחם תל אדיר, וניגב את ידו במכנסיו, שלא ראו בפעולה הזו שום דבר חדש. על החצץ, מטרים ספורים ממשטח הבטון והשיש הנקי של המתחם, נחו מבוישים הוופל האכול למחצה והגלידה המומסת.

כעת ציין שוקו, בלי עדינות יתרה, שאותו אי אפשר להפחיד עם משטרה וכיזא באלה. עוד הוסיף כי למיטב הבנתו השניים העומדים מולו הם אלה שנתנו למטילדה לברוח, ולכן אחריותם עליה מוטלת בספק. הצגת הדברים הזו הייתה קלה מאוד בשבילו, הרבה יותר קלה מאשר התכתבות עם רשויות הבנייה. "גם כן מטפל", סיכם שוקו, "נרדמתם בשמירה כנראה."

כל אותה עת עמד אלקלעי והקשיב לשני הגברים הרועמים זה אל זה, כל אחד מהם אוחז ביד הנערה המבולבלת. הוא זכר שעליו לפעול, אבל משהו בו השתתק. בלבו פנימה ניסה להבין מה קרה לתחושת החשיבות שלאחר קבלת הקידום שלו, לעבודה המשותפת עם זינגר, למשימה הבלשית שהוטלה עליו. כל אלה נמחצו תחת הדיון הסוער שהתקיים עכשיו, שבו הוא כלל לא התבקש להשתתף. הוא חייב להצדיק את הקידום, לספק את הסחורה. אבל איך?

הזלזול ששוקו הביע בדבריו האחרונים – עשה את העבודה. על הרמיזה כאילו שומריה של מטילדה אשמים בהיעלמותה, אלקלעי לא יכול לשתוק. כאן הרים לראשונה את תרומתו לשיחה, במילים שהופנו ישירות אל שוקו: "בוא'נה, אתה, יא חתיכת דגנרט!"

אמירתו של אלקלעי הגביהה את הסטנדרט שנקבע בתחילת הדיון בכמה וכמה דציבלים, וגם לוותה בשפת גוף תואמת. לאחר שצעק, עמד על פי כל הסימנים להתנפל על שוקו. את כוונתו זו הדגיש בתנועה שכמוה ניתן לראות לא פעם אצל זכרי הומו סאפיינס. התנועה שילבה את הטיית פלג הגוף העליון קדימה כאשר התחתון נשאר נטוע במקומו, באופן המעורר רושם של השתלחות שאם לא תרוסן – תתפרץ מיד. הידיים, בסיטואציה כזו, מונפות להשתולל חופשי בחלל האוויר, כאילו מחפשות לתקוף דבר מה.

שוקו זיהה נכונה את מגמת הדיון והגיב בתנועה דומה. המילים שליוו אותה לא נפלו במידת הגסות שלהן מאלה שבחר שותפו לדרמה. כדי שידיו ישתפו פעולה עם התנוחה המאיימת, שחרר את אחיזת ידו השנייה מידה של מטי.

לו רק היה תופס בידה של מטילדה באותו הרגע, נהוראי חזר ואמר לעצמו לאחר מעשה, כי אז הייתה אולי נעתרת לבוא אתו. אבל נהוראי, שמעולם לא הצטיין במאבקים פיזיים, עשה לבושתו את המעשה שעושים זכרים נחותים – הוא צעד צעד אחורה. הצעד היה בלתי רצוני. הוא עמד לכאורה בסתירה לרצונו של נהוראי להגן על מטילדה, אך בכל זאת עלה בקנה אחד עם אינטרס חשוב אחר של נהוראי – לשמור על שלמות פניו הנאות.

ועם הצעד הזה אחורה, למגינת לבו, שחרר גם נהוראי את ידה של האנדרית מידו.

“אתה לא תגיד לי!”

“באמת!”

“מה אתה אומר!”

“זה מה שאני אומר!”

האמירות המטא־דיבוריות שפלטו בשלב זה שני הזכרים המתקוטטים, נאמרו מבלי לשים דגש על התוכן המילולי, אך בכוונה גדולה. באוויר עמד ריחה הסמיך של אלימות קרובה.

אמנם מעט ורעים היו ימי שנות הניאנדרטלים המקוריים, אבל מטי עצמה לא חזתה במראות אלימים מעולם. גם בסרטים אלימים החביבים על ההומו סאפיינס לא הורשתה לצפות. חילוקי הדעות המאופקים בין החוקרים שגידלו אותה, אפילו ההתכתשויות המילוליות החמוצות בין שני מטפליה, היו דבש ונופת לעומת הדיאלוג הקולני, שופע הנפות הידיים וניפוחי החזה, שהתנהל מולה כעת. מצד שני, יש רגליים להשערה שחושיה הקדמוניים החדים של האנדרית, מחודדת הראייה והאינסטינקטים, היו רגישים לזרמי העומק של המתרחש יותר מחושיה של נהוראי.

אין מה להתפלא, אם כך, שמטי נראתה מוטרדת מאוד.

“סמג!” אמרה.

אלקלעי ושוקו הביטו בה מתוך מחול הקרב שלהם.

“את תזווי הצדה, שלא תיפגעו!” הטעים אלקלעי. כעת פנה אל האנדרית, מנסה להדוף אותה מתוך לב הסערה.
מטי לא הסכימה בשום אופן שיהדפו אותה.

* *

“את לא יכולה ללכת לבר,” התעקשה אוולין חוזר והתעקש, למרות אמירותיה הרפות של דפנה. לד”ר דפנה דרוויש לא התאים לצרף את הנזירה, שראתה אותה בחולשתה הגדולה, בוכה ומדמדמת, לפגישה עם נהוראי ואלקלעי. היא גם לא רצתה שהנזירה תהיה עדה לעימות עם ההאשמות המוצדקות שטיחו בה בוודאי, לסרקאזם של נהוראי, לטרונות של אלקלעי. ובעיקר לא רצתה דפנה לאפשר לשניים לדעת שעוד אנשים שותפים בסוד היעלמותה של האנדרית. יכולתה המקצועית הייתה מוטלת גם כך על בלימה.

אבל אוולין התעקשה, ודפנה עדיין לא הרגישה חזקה מספיק כדי להתנגד. וכך הזדחלו השתיים, זו הולכת לאטה מחשש שהמיגרנה שלה תחזור, וזו מזיזה בכוח המחשבה את גפיה, ודואגת לבדוק אם השלט שלה במקומו בכל רגע נתון. הן חצו את הצומת והלכו את מאתיים המטרים אל תוך מתחם תל אדיר, שם הוזן המיקום של אנשי השמורה הממתינים.

נהוראי ואלקלעי לא קיבלו אותן בהאשמות, גם לא בסרקוזם, אלא בניד ראש של אבלים. הם ישבו בגינת המתחם המרכזי, לא רחוק מהשיח שלידו ערכה דפנה את הטקס הפרטי שלה כשעתיים וחצי קודם לכן.

“מה קרה?”

“היא לא רצתה לבוא אתנו,” אמר נהוראי בארסיות. הוא הביט ישר אל תוך עיניה של דפנה.

“ראיתם אותה?”

“ועוד איך ראינו, כוכבים ראינו!” יילל אלקלעי. רק כעת הבחינה דפנה שהוא מחזיק ומשפשף את כתפו.

“נו, אז מה קרה?!”

“היא החטיפה לו וברחה,” אמר נהוראי. “ואני מאוד מקווה, דרוויש, שהיא חשבה עליך בזמן שעשתה את זה.”

24

דלת הלוּבִי של מתחם תל אדיר הייתה עשויה זכוכית משוריינת. על המשטח לא יכלו להצטבר רטיבות ואבק. גם אורחים לא; את הדלת אי אפשר היה לפתוח בלי אישור של השוער, אישור שניתן לדיירים קבועים בלבד ולמבקרים שהודיעו על בואם מראש. כמו כן, לא היה אפשר לבקע את הדלת אלא במכונת ירייה. מטי הגיעה עד לדלת הזו במנוסתה הנסערת, ושם עמדה.

הדלת נפתחה. פתחה לה אותה רונאל אחלמה, שעמדה בלובי. בידה המטופחת סימנה אל האנדרית את התנועה המובנת לכל המינים – "בואי".

מי יודע אם מטי זכרה אותה מההתנגשות לפני שלוש שעות או אם הייתה אסירת תודה על ההזמנה הבלתי צפויה. האם הייתה פשוט צייתנית מאוד או הלכה שולל אחר הפאר הנוצץ של הבניין? אין לדעת אם לב של אנדרית שומר אמונים או בוגדני – אלה תכונות שאי אפשר למצוא במיפוי של המוח או בקידוד גנטי. בכל אופן, מטילדה נעתרה והלכה אחרי רונאל. שתיהן עמדו ליד המעלית הגדולה של הבניין השלישי, שעצרה עכשיו בקומת הלוּבִי.

"מטי, מטי!" קרא אחריה מישהו.

מטי סבבה אליו בפנים מעוננות. לא ניכר שרצתה להיעתר לקריאתו. ולפני שהספיק לקרוא שוב, כבר עמדה בתוך המעלית, והדלת נסגרה.

ידה של רונאל אחלמה, היד הפותחת, הייתה גם היד הסוגרת שלחצה על הכפתור המתאים בתוך המעלית. משם שיגרה חיוך מלאכותי קצר אל האיש הקורא,

הלוא הוא שוקו, שעמד בחוץ. אחת-אפס, אמר חיזכה.
שוקו, שהעז לרוץ אחרי מטי, היה היחיד שהצליח לראות לאן הגיעה. כעת
התדפק על דלת הלובי, ניסה לפתוח אותה ולא הצליח. השוער קם אליו מיד
ממקום מושבו שמאחורי הדלפק, והורה לו בתנועות ידיים אילמות להסתלק משם.
הוא העיף מבט אחרון, רק כדי לראות באיזו קומה נעצרה המעלית. המספר הזוכה
היה שמונה.

* *

”זה עוד לא הסוף איתה,“ חשב שוקו. היקום לא עובד ככה, לא ייתכן שאנשים
שנכנסים לחייך ומטלטלים אותם כך ייצאו מהם כל כך מהר. בגופו של שוקו הלכה
ונוצרה תחושה ישנה. שוקו כבר חווה אותה בעבר. לקח לו זמן להיזכר בה, ומרגע
שנזכר לא היה לו קשה לתת לה שם.

זה היה היה כאב לב. שוקו רצה את מטילדה בחזרה.

הוא לא ידע אפילו אם הוא רוצה אותה עצמה, שכן כמעט לא הספיק להכיר אותה
ממש. אבל הוא רצה להיות שם: במחוז של המתיקות התומכת, של החיבוק בדיוק
ברגע הנכון, של ההרמוניה החמימה על חוף הים. בכל כוחו סירב לאמץ את הרעיון
שמטילדה לא רצתה לחזור אליו עכשיו.

מה אפשר לעשות? להתפרץ למתחם, להתנפל על הדיירת הפוסטמה ההיא, לא
בא בחשבון. כל שופט שטיפל אי פעם בסכסוך המתמשך בין צד א' לצד ב' בתיק
מתחם תל אדיר נ' בית המסחר של שוקו, חזר והדגיש שאסור לו, לשוקו, להפר את
מה שכונה ”יחסי שכנות תקינים“. גם התכתובת המסועפת של קורנפלד מול עורכי
הדין של צד א' התבססה כל הזמן על הדגשת הרעיון שבית המסחר הקטן שלו הוא
מובלעת ירידותית המבקשת לדור בשלום עם תושבי המתחם. ובמילים אחרות, כל
מהומה קטנה שיחולל תעלה לשוקו בהפסד משפטי, בשלילת זכותו לשבת בתל אדיר,
ואולי אף בתיעוץ נוספות וחדשות.

בלית ברירה יצא וסבב אל צדו השני של הבניין, שחלונותיו פנו אל חזית בית
המסחר שלו, ועמד שם, כמו במארב.

* *

“את מכירה מישהו שגר פה?” חזר נהוראי ושאל.

“אף אחד, אני אומרת לך, טענה דפנה.

”אז מה יש לה לחפש בפנים?”

דפנה משכה בכתפיה. מאז נפלה למשכב בכנסייה של אוולין הצטברה בה מין אדישות, מעין תקווה שכל הדברים בעולם ייפתרו באחת ובלי מאמץ. בד בבד קיננה בה גם החרדה שעוררו החדשות על מטי המשתוללת. התוצאה של התנגשות שני אלה בתוך דפנה הייתה שיתוק עצבי חלקי. עוד נדמה היה לה, שאחרי הווידי שהתוודתה על חולשתה בפני הנזירה, היא יכולה לשוב ולחטוא.

על מטילדה עצמה חמלה עכשיו – מי יודע מה למדה אצל השרכרב שהוא שגרם לה להיות אלימה כל כך.

“היינו צריכים לקחת אותה בכוח, התלונן אלקלעי, ממשש את כתפו הכואבת.

איש לא ענה לו.

* *

נהוראי נשך את שפתיו. העיקר עכשיו הוא לגלות התנהגות אחראית. לא להיחשב עריק, חשב. מהאלימות שגילתה מטי דווקא לא הופתע. “היצר הקדמון מתעורר סוף־סוף, אמר לעצמו. “אולי זה אפילו טוב לה.” אבל הוא הוטרד מהקלות שבה נפרדה ממטפליה ועברה לידיים אלה ואחרות. ברור שתידרש כעת דרגה חדשה של הסכמה כדי לגרום לכך שמטי תבוא אתם. הסכמה אקטיבית. אבל דרך להביא אותה לכך לא הצליח להעלות בדעתו.

רגש שלא הכיר מעולם החל לפעפעע בו כלפי דפנה. שלא כמו שוקו, נהוראי עדיין לא איתר את מקורו המדויק אלא רק הפך בו והחליט שהוא משרת את צרכיו כרגע. שמו של הרגש הזה היה מרירות. ונהוראי לא זיהה אותו כיוון שמעולם לא חש את בן הלווייה הקבוע שלו: נחיתות. אבל כעת בהחלט היה מריר. הוא לא הבין איך דפנה מתנהלת בשלווה כזו, בזמן שכולם סביבה סוערים וחסרי אונים.

הוא הרים את הטלפון שלו. “זינגר!” אמר.

הטלפון חייג ללא תלונות.

* *

זינגר ישב משך כל השעה האחרונה עם שניים מאורחיו, מזיע, במסעדה קטנה במושב הסמוך לתל גור. שוב ושוב משך את הזמן בתירוצים על הצורך להמתין לניאנדרטלית המתכוננת לעזיבה, כאילו הייתה עזיבתה של מטילדה כרוכה באריות סט מזוודות ותיק כובעים וברתימת הסוסים לכרכרה. מדי פעם מישש את הטלפון שלו, מתחנן בלבו לבשורה, אבל שלט בעצמו והצליח לא לבדוק את השעון. למזלו גם האוסטרלים המתינו למישהו – החבר השלישי במשלחת, שטרטר כעת את כל נמל התעופה בחיפוש אחר תיק שהלך לאיבוד.

האוסטרלים הנהנו, שוחחו על הא ועל דא, הצליחו להסוות את אי שביעות הרצון שלהם בדיפלומטיות יתרה. אחד מהם פתח במונולוג ארוך על חשיבות השחייה כספורט. רק כשהגיע המלצר גילו חשדנות מסוימת, הבטיחו שאולי יזמינו משהו מאוחר יותר והסתפקו בשתיית מיץ.

זינגר, שרצה להפגין נדיבות והזמין ראשון, ישב כעת מולם עם צלחת מיותרת של קציצות ואורז, שהכילה על פי הניחוח כמות גדולה של אבקת מרק. הוא לא העז לגעת באוכל.

יד מהירה טפחה על כתפו. הוא נפנה בתקווה, אבל אלה היו רק צמד המטיילים, שלומי ואשתו, שקמו מארוחתם שלהם.

"נו?" שאל שלומי. "שחררו אותך מהשמירה, זה אומר שהיא חזרה כבר?"

"עדיין לא, עדיין לא," אמר זינגר.

"מתי אפשר להגיע?" שאלה האישה. כובע המצחייה היה עדיין על ראשה.

"בקרוב, בקרוב מאוד, נפרסם הודעה," אמר זינגר. הוא נפנה אל הצלחת שלו והחל לאכול במופגן.

"הנה אחת שיכולה לתפוס מרחק ולא עושה חשבון לאף אחד," אמר הבעל.

"אם אני הייתי נוסע אפילו ליום, איזה בלגן היית עושה לי."

"להפך, אני הייתי אומרת לך תודה רבה!" אמרה האישה.

זינגר חיך חלושות. בפיו הייתה כעת נגיסה גדולה מקציצה תעשייתית איזמה.

שלומי ואשתו עשו את דרכם החוצה משם.

כשנשמע הצלצול של נהוראי בלע זינגר את העיסה המלוחה בבהלה מסוימת, וענה בגרון צורב. אבל ככל שנתמשכו הדברים התאמץ שלא לחייך בהקלה. כשהניח את הטלפון פנה לאורחיו.

"יש לנו מצב חירום," אמר להם, "באמצע ההכנות היא הכתה את אחד המטפלים שלה וברחה. הוא צריך טיפול רפואי עכשיו. אני רוצה להזהיר אתכם, במיוחד שאתם תהיו אתה במטוס: מדובר באנדריית מסוכנת. זו לא הפעם הראשונה שזה קורה." האוסטרלים הביטו זה בזה. אחד מהם סידר מחדש את קיסמי השיניים בכלי הקטן שעל השולחן.

היא מעולם לא התנהגה כך, אמר הצעיר יותר.

"אולי זה משהו בגנים," אמר זינגר, ומיד התחרט על טיפשיות האמירה. "ואיפה אנשי המקצוע שלכם?" שאל השני. על שרוול חולצתו ניתז כתם שמנוני מתבשיל הקציצות. זינגר ניסה לא למקד את מבטו בכתם.

"אנחנו צריכים את עזרתכם," אמר זינגר. "אתם מכירים אותה הכי טוב." כמובן, איש מהם לא הכיר את מטילדה כלל – הם לא היו בין המטפלים המקוריים שלה. אחד מהם היה דוקטור לפילוסופיה בתארו והשני דיפלומט זוטר. אבל זינגר הרגיש שמבין כל סוגי החוצפה האפשריים, זו תהיה החוצפה הקטנה ביותר.

25

על שיבוטה של מטילדה נרשמו עד עתה 58 פטנטים עולמיים. 15 פטנטים נוספים המתינו לאישור. חמישה ניסיונות סרק נעשו בדנ"א שממנו הופקה, עד שהצליחו להפרות ביצית אנושית ולהשתרש ברחם אנושי. היא נולדה ב־28 בפברואר, בדיוק שבועיים לפני התאריך המשוער ללידתה. אישה אחת נשאה אותה ברחמה, שלוש נשים תרמו לה חלב, ארבעה חוקרים גידלו אותה, בשתי ארצות ביקרה במשך ימי חייה. שלושה ספרי מחקר נכתבו עליה, ועוד שניים הסתמכו באופן מסיבי על נתוני הגידול שלה מאז ילדותה. השגרה שלה כללה בדיקות דם, מבחני קוגניציה, סריקות ממוחשבות, רישום זמני אכילה ושינה וכן שיטוט חופשי בשטחים לא מעובדים.

כל הנתונים הללו גם יחד לא יכלו להסביר איך קרה שהאנדריית בת השש־עשרה חבטה בכתפו של בן אנוש, זכר כעוס בשנות החמישים לחייו, ונמלטה.

כמובן, על כל הנתונים הללו, כמו גם על החבטה עצמה, לא ידעה רונאל אחלמה. אחרת ודאי לא הייתה מכניסה את מטי אליה הביתה. אבל היא הכניסה אותה בכל זאת. אין פירוש הדבר שהתחרטה על כך. אלא שלו ידעה הייתה אמורה להבין הרבה יותר מהר, שכל תכנית שתרקום סביב נוכחותה של האנדריית עתידה להיות נתונה בסימן שאלה.

“אמא, מי זה?” שאלה בתה של רונאל. שמה היה פיזאנג אחלמה והיא הייתה בת שלוש וחצי. למשמע הקולות שנכנסו הביתה רצה החוצה מחדר הילדים, שם ישבה עם המטפלת שאספה אותה מן הגן.

”זו חברה של אמא, חמודה. היא באה לבקר.”
פיזאנג עמדה, לוטשת במטי עיניים. ”והיא תשחק אתי?”
”מה פתאום,” אמרה רונאל, ”יש לאמא המון דברים חשובים לדבר אתה.”
”אבל בא לי! אני רוצה להתחפש כמו שהיא.”
”היא לא מחופשת, ככה היא. עכשיו לכי לשחק, חמודה.”
”ניטנה!” אמרה מטילדה. היא נשענה על שולחן זכוכית עצום שנשא כד ובו צבעונים שחורים.

”אל תגעו שם,” מיהרה רונאל לומר, ואז קלטה שעדיף להעסיק את הבחורה הזו כמה שיותר. היא אישרה לפיזאנג להציג בפני מטי את אוסף התחפושות שלה. בינתיים מזגה לעצמה כוס קפה מעוצבת במטבח וחישבה את צעדיה מחדש. המצב היה טעון תיקון. מסתבר שהטיפוסית הזו לא מתקשרת בעברית כמו שצריך. אי אפשר להחתיים אותה על שום חוזה, ולו מפני שלא הבינה מה פירושה של חתימה. רונאל ידעה שהצעד הבא הוא לחפש את הנהלת השמורה של הניאנדרטלית ולשכנע את כל האזור להצטרף. קסמה לה המחשבה על הפנים האנדריות שיופיעו על שלט חוצות ענקי בפרסומת למיזם הנדל”ן הבא של בעלה. האפשרות השנייה היא לוותר. לא חסרים פרצופים בעולם.

על פי רוב, רונאל אהבה למצוא לה את האפשרות השלישית. המטפלת קראה מחדר המשחקים, מזכירה לילדה שעוד מעט מגיע זמן האמבטיה היומית שלה. פיזאנג נאנחה וצעדה לשם, ומטי החלה לסקור שוב את החדר הנאה על חפציו. ”צריך להזדרז,” הרהרה רונאל. המחשבה שמטילדה תישאר לישון, ולו על הספה, הייתה מאוסה בעיניה.

היא הביטה מחלון המטבח המעוצב אל קצה גינת המתחם, ואל בית המסחר שעמד בשוליה. הסמרטוטר עדיין עמד שם, ממתין, שולח מדי פעם מבטים כלפי מעלה ואל הכניסה לבניין. ומזור היה שהשאיר את בית המסחר שלו סגור. לפחות מהטנדר שלו נפטרנו. מה מצא בטיפוסית הזאת?

שיקבל עכשיו את הגור שלו, החליטה. על המקל נדבר אחר כך.
”שמעי נא,” אמרה לאנדרית. ”עומד שם בחוץ משהו, את מכירה אותו, כן? הוא מחכה לך. מאוד מאוד מחכה לך.”

* *

"אתה הסתרת אותה ושיקרת! ובכלל, מה עשית לה? היא אף פעם לא התנהגה כך." דפנה ושוקו עמדו מול בית המסחר. למעשה עמדו בדיוק על המקום שבו נהג שוקו להחנות את הטנדר שלו, ולכן ניכרו מתחת לרגליהם שני פסים מקבילים, סימני כבישה של אבני הכורכר. דפנה, שזיהתה את שוקו מפגישתם החטופה, מצאה כעת דרך לא רעה להעביר את האשמה למישהו אחר.

"זה החמום מוח ההוא שהתחיל," אמר שוקו. "תחשבו טוב טוב איך אתם מתייחסים אליה שככה היא התנהגה. אני תמיד אומר, הכול מתחיל מהבית." "אתה חתיכת חוצפן, אתה יודע?"

"גברת!" התרה שוקו, אבל דפנה לא נסוגה לאחור כפי שציפה. "אני לא מכיר אותך," אמר, "ואת מאשימה אותי בהאשמות מאוד חמורות. אם את ממש רוצה לדעת, האמת היא שזו עילה לתביעה." כאן המשיך שוקו ופירט שלל סעיפים ותתי סעיפים שלדעתו עברה עליהם דפנה באותו הרגע ממש. דפנה השתוממה. היא לא התרשמה מהמונחים עצמם, רק מהקשרם – היא לא ציפתה מהאיש באוברול המזוהם לשאת מונולוג משפטי רהוט כזה. כמו כן שמה לב ששוקו מביט, תוך כדי המונולוג שלו, שוב ושוב אל עבר הבניין הקיצוני. "כל זה טוב ויפה –", החלה. אלא שפתאום נדרך שוקו ונפנף בידו לאותו הכיוון. דמות בהירת שיער עמדה בחלון של אחת הקומות הגבוהות וקראה אליו דבר מה לא ברור.

"אני בא!" זעק שוקו בחזרה, והחל להתרחק במהירות אל עבר הכניסה לבניין. "אתה מביא אותה?" חקרה דפנה. "מה זה מביא?" אמר שוקו. "היא הולכת לאן שהיא רוצה."

* *

כמה דקות אחרי כן, כשיצאו שוקו ומטי מן הלובי המפואר של מתחם תל אדיר, שוקו בסרבול שלו, מטי בגופייה ובג'ינס שלה, כבר היה להם קהל. השעה הייתה שש בערב. מול בית המסחר, במרחק בטוח, נקבצה קבוצה קטנה ומוזרה למראה של בני אנוש שלא הסכימו ביניהם על דבר, מלבד הצורך הבעור להחזיק במטילדה. מבחון נראו

מתוחים, ומבפנים געשה רוחם על חוסר האונים הפתאומי שלהם. אי אפשר היה לגרור אותה בכוח. ואיש מהם לא מצא נימוק מספיק טוב שיוכל לשכנע את מטי להצטרף אליהם. לא היה מנוס אלא להמתין.

מטילדה הביטה אל כולם, מקמטת את מצחה. בזמן ששוקו הוציא את מפתחותיו מכיסו, עלה על דעתה של האנדרית להרים את ידה לשלום ולנפנף, כאילו עדיין הייתה בשמורה מול מבקרים. היא נכנסה בעקבות שוקו אל בית המסחר. הדלת נסגרה. "אני מקווה שהוא לא הולך לרמות אותה בטאקי," אמר נהוראי. אבל פניו היו חמוצות.

דפנה שקלה בדעתה אם להמהם משהו – הלוא היא הייתה הנמענת הראשית של הכדיחה. אבל בכל זאת שתקה. היא עדיין שמרה טינה לנהוראי שטרח להזכיר לה שוב ושוב, חמש פעמים בחצי השעה האחרונה, מי אשם במצב הנוכחי.

"לפחות אנחנו יודעים איפה היא," אמר אלקלעי. "אם צריך נכתר אותם."
"אנחנו מכתרים אותם כבר עכשיו," אמר נהוראי. "אם תראה שזה עוזר במשהו אל תשכח להגיד לי."

"הוא מתכוון שהם יהיו חייבים לצאת בסוף," נחלצה דפנה להגנתו של השומר. "אני יודע למה הוא מתכוון, דרוויש, אני בטוח שהסי.איי.איי היו מתכוונים לאותו הדבר בדיוק."

"צחוק צחוק, אבל תן לי הוראה ואני מביא לך אותה," אמר אלקלעי. "אני לא מבין למה אתם עומדים ומסתכלים ככה. כשהייתי ברענון נהלים ב'עין צופייה' היינו עושים תרגילים כאלה, זה נשאר לי טרי בזיכרון."

"אסור לנו להעמיד אותה בסכנה," הסבירה לו דפנה את המובן מאליו. "כן, אסור," אמר נהוראי. מנוע השנינויות הקטן שלו החל להתחמם. "למשל, יש לנו חובת דיווח אם נגלה שהוא לא מזכיר לה לצחצח שיניים."

"יפה," אמר מישוהו מאחוריהם. "אני מבין שמצאתם את הגביע הקדוש."
השלושה סבו לאחור בבת אחת.

נהוראי התעשת ראשון: "דו... פרופסור מרום! מה אתה עושה כאן?"
"לקחתי את המיקום שלך מהטלפון," אמר מרום ביובש. הסוודר האפור שלו היה מקומט מתמיד. חזותו לא העידה כלל על שמחה בשל הפגישה המשפחתית.

26

אלקלעי נשלח להביא קצת אוכל לכולם מבית הקפה שממול, והם ישבו כעת על ספסלים מחוץ לגינת הנוי שבמתחם. נהוראי לא ידע מה לחשוב על כך שדפנה ופרופסור מרום התמקמו על הספסל השני, מרחק עשרה מטרים. מצד אחד, ראה עצמו פטור מן הדין וחשבון שעמד להתרחש בין שני אלה, ומצד שני רצה להאזין לכל פרטיו ודקדוקיו. בינתיים רק הסתתר מאחורי משקפי השמש שלו והמתין. ליד נהוראי ישבה אוולין בבגדי הנזירה שלה. כבר מוזמן תהתה אם עליה ללכת משם, אבל הסוללות בשלט שלה הלכו ונגמרו. לא היה אפשר לטעון סולארית: השמש הלכה וירדה עכשיו, מסנוורת אותם מצד מערב. הסינוור אילץ את אוולין לפנות כמעט חזיתית אל נהוראי, שחבש משקפי שמש, והיא הייתה נבוכה מעט. האם הניאנדרטלית בכלל תצא אליהם שוב? תהתה אוולין. היא הייתה מוקסמת מהאנושיות המתפרצת שנגלתה ממנה בדקות הקצרות שבהן חזתה בה. דווקא מה ששמעה על האלימות שגילתה האנדרית גם לאוולין לחשוב איזו עוצמה תהיה לאנושיות הזו אם תוצק לכלי רוחני יותר. לא היה לה ספק שיש לקבל את האנדרים לחברת בני האדם. בראשה חלף שוב ושוב הציווי: "מה שאלוהים הכשיר אתה לא תטמא". הנוכחים, שדיברו ביניהם עברית, נראו טרודים מכדי לענות לשאלותיה. כולל הבחור הצעיר לידה. אבל מעט-מעט הרגישה אוולין שהאי-נעימות החברתית הקלה נעשית בלתי נסבלת.

“אז אתם גידלתם את האישה הניאנדרטלית?” פתחה באנגלית.

"כן," אמר נהוראי. "אנחנו לימדנו אותה כל מה שהיא יודעת."

"מה באמת היא יודעת?"

"לצוד גוויות."

אוולין לא הבינה.

"היא אוהבת בשר ציד, אבל לא יודעת לצוד אותו. אנחנו הורגים את הציפורים

בשבילה."

"הממ..." אוולין כיווצה שפתיים.

נהוראי מתח שוב את צווארו לכיוון הספסל השכן.

"היא יודעת לקרוא ולכתוב? להקשיב לסיפורים?" שאלה אוולין. היא חשבה

כמובן על כתבי הקודש.

"היא מכירה את Good Night Moon," אמר נהוראי.

עכשיו התחילה אוולין לקלוט את חוש ההומור של הצעיר הנחמד הזה. "הבנתי,

ואתם מקריאים לה אותו כל ערב לפני השינה," המשיכה.

"ובכן, אפשר לומר שהיא מבינה את הטקסט. עובדה שהיא נרדמת." הוא הסיר

את משקפי השמש שלו, נדרך.

אוולין חייכה: "והיא אפילו לא זקוקה להערות שוליים."

"טוב, לא צריך הערות, כי שלא כמו כתבי הקודש, לסיפור הזה יש גרסה אחת

בלבד, ולא ארבע," המשיך נהוראי. אבל אז חשב פתאום שאולי הוא הרחיק לכת יתר

על המידה, "אני מצטער," אמר, "לא התכוונתי לפגוע בך, זו הייתה בדיחה כללית."

"זה בסדר," אמרה אוולין, "אתה מצחיק."

"מאיפה את בעצם?"

"אני ממש מפה, המנזר שלנו מעבר לכביש פחות או יותר," החוותה בראשה.

"אני מתכוון, איפה נולדת?"

"די רחוק," חייכה בעייפות, זמן רב כל כך עבר מאז ענתה על שאלה כזו, "דרום

דקוטה. היית שם? זה מקום יפה מאוד."

"כל מקום שנולדים בו אנשים עם תשוקה לדבר אחד הוא מקום יפה," אמר

נהוראי ברצינות.

אוולין החסירה פעימה. פתאום נדמה לה שתוכל לספר לבחור הצעיר הזה המון דברים. "אתה צודק, אמרה לאט, נולדתי עם תשוקה לדבר אחד."
"אני בטוח."

"התשוקה שלי תמיד הייתה להתקרב אל האל מהזווית האישית שלי. אתה מבין?"
"ודאי שאני מבין." פניו היו רציניות, כאילו ויתר על רעיון יקר. "הזווית האישית שלנו היא זו שמגדירה אותנו כבני אדם."
"בדיוק כך," התלהטה אוולין.

"לא הרבה בני מזל זוכים לחיות את החיים מזווית האישית שלהם."
"לא! וזה עצוב."

"הממ. לפעמים זה עצוב ולפעמים שמח."
"אני יודעת למה," אמרה אוולין.
"אז תגידי."

"כי זה עדיין משאיר פתח לתקווה, למשמעות. בני האדם הם יצורים שעשויים ממשמעות."
"בדיוק מה שרציתי לומר," מיהר נהוראי.

לו היה מנהל רישום על האנשים שנפלו בקסמיו, הייתה אוולין מספר עשרת אלפים בערך ברשימה הזו. הוא לא ניהל רישום כי לא היה לו צורך בכל האנשים האלה. אבל עדיין, התחושה הייתה מוכרת וחמה לו, והוא נאחז בה ביום המתיש הזה. אוולין חייכה.

* *

"אז על זה רצית להתייעץ אתי," אמר פרופסור מרום. ראשו נח על כף ידו. בישיבתו על הספסל נראה פתאום צמוק מעט, שונה מאוד מהרושם שעשה בספרייה הביתית שלו או באולם ההרצאות.
"כן," נאנחה דפנה.

"חביבתך," אמר, "בינתיים דיברתי עם כמה גורמים בסידני, ואני חייב לומר שכל ששמעתי מהם, כך עלה בי הרושם שהם צודקים."
דפנה התחלחלה.

"מי שמך להחליט שהיא צריכה להישאר כאן?" שאל מרום.
"אתה זה שלימדת אותי על החשיבות של שמירת רצון אוטונומי לאנדרים."
"עקרון האוטונומיה ודאי תקף עדיין," אמר בנחת, "אבל כך גם עקרון ההסכמה הפאסיבית. ובלי כל קשר, היא ודאי תרצה לחזור לסביבה המוכרת לה."
"לא ראיתי ששאלו אותה. והיא ודאי לא רוצה שיעשו בה ניסויים."
"ניסויים?" מרום נראה תמה. "מה הבסיס לאמירה הזו? את שוכחת שאוסטרליה חתמה על הפסקת ניסויים."
"אני כבר לא כל כך מאמינה למה שהם חתומים עליו. הם פשוט מנחיתים עלינו, שמת לב, נכון? לא ממש אכפת להם ממנה."
מרום נאנח. "אהיה כן אתך. ככל שחולף הזמן אני מתחיל לחשוב שההשערה של נהוראי נכונה. הם לא נולדו כפי שהיו צריכים להיוולד. יש בהם פגם, דפנה, אולי הוא קוגניטיבי או אורגני או שנכנס לפעולה כתוצאה מגורם מסוים בסביבה שלנו. אבל לבי אומר לי שהניאנדרטלים במקור – כגזע – היו תבוניים יותר."
דפנה קמה, כעיוורת, ועמדה שם.
"דפנה, הלכת עד הסוף, אני מבין אותך, במידה מסוימת אני מצדיע לך. אבל תני לה עכשיו חוויה טובה של פרידה ממך. הם בדרך הנה וייקחו אותה אתם."
"איך ייקחו אותה? היא מצאה לה חבר מהעולם התחתון," התערב אלקלעי, שחזר עם שתי שקיות גדולות בידו. "אין להם אוכל אמתי שם," אמר, "רק סנדוויצ'ים, אבל לפעמים צריך, איך אומרים, להסתפק במועט."
הוא הנחית שקית אחת על הספסל ממש ליד מרום, שנרתע רק סמלית. מתוכה טרה והוציא אריוזות עטופות בנייר מרשרש, וסידר אותן זו על גבי זו.
"כבודו רוצה אחד? זה הכול עם ירקות בפנים. בריא."
"תודה," אמר מרום, "כבר אכלתי."
"מי יודע כמה זמן נהיה כאן," הנמיך אלקלעי את קולו. "אוכל זה דלק, אני תמיד אומר. כשהיינו בטריקים בהרים בדרום אמריקה למדנו שלא מסרבים לארוחה. ולמה? כי לך תדע מתי תהיה הארוחה הבאה."
מרום המהם בנימוס.

הם המתינו עד שאלקלעי לקח את השקית השנייה אל נהוראי ואולין. שם, בגינונים מופגנים, שלף כריך אחד מאריותו והציע לנזירה הנבוכה, תוך שהוא מנסה לפרט באנגלית את רכיביו.

“עם מי דיברת שם?” העזה דפנה. שרירי גבה כאבו פתאום מההתנגשות בצהריים.
“אספר לך בהודמנות,” אמר מרום.

“ובכל מקרה, איך יחזירו אותה? אפילו אלינו היא לא רוצה לצאת.”
“את זה נשאיר להם, אני מבקש ממך.” מרום הזדקף והציץ בטלפון שלו.
“כלומר, למטפלים שלה כבר אין מילה בעניין הזה.”

“להפך, את דמות מאוד חשובה כאן. התרשמתי שהיא מאוד קשורה אליך, וכנראה שאת יודעת עליה היום הרבה יותר מאשר המטפלים שלה מלפני שלוש שנים. אבל זו לא האקדמיה, כאן יש שיקולים שונים של ניהול מערכות שצריך להתחשב בהם.”
“ואיך כל זה משרת את המטרות של—”

אבל אז קמו פתאום כולם על רגליהם, למעט אוולין, כי זינגר ואורחיו הגיעו סוף־סוף.

27

אחרי שזינגר השחיל את גופו הארוך אל מחוץ לרכב, גילה שחנה קרוב לניסאן המעוכה של דפנה. הוא עמד שם לרגע ועיווה את פניו, ספק בהתפעלות ספק בהשתתפות בצער על הנזק הגדול שנגרם לה.

“אני לא רוצה לשמוע שהגשת על זה תאונת עבודה,” אמר לדפנה מרחוק.

היא הנהנה בראש חפוי.

הכול עצמדו זקופים והנהנו זה לזה. זינגר היה שמח להציג את האוסטרלים רשמית, אלא שלא זכר את שמותיהם המלאים, ולכן הסתפק בתיאור “נציגי הממשלה הרשמיים”. את אוולין, שלא הכיר, פטר בנענוע ראש.

“אז איפה היא עכשיו?” שאל האורח הצעיר יותר. שיערו היה מסורק עם שביל בצד. דפנה המתינה שמישהו יפתח ויענה לו, אבל איש לא דיבר. נהוראי התולעת הצניע את עצמו פתאום. מרום ניער את ידיו מן העניין. זו היא, זו ד”ר דפנה דרוויש, המטפלת הראשית של האנדריית החמקמקה, שצריכה לענות עכשיו.

“היא במקום בטוח, מאוד קרוב לכאן,” אמרה.

“ולמה לא תוציאו אותה משם אם כך,” אמר. היה בקולו טון של מנהל הממתין למעידה של תלמידו.

“היא רוצה להישאר שם,” אמרה דפנה, “ואנחנו מכבדים את זה.”

“שמעתי שהיא הפעילה אלימות על אחד מכם,” אמר האיש.

זינגר התערב: "זה היה מקרה חמור מאוד. האיש קיבל טיפול רפואי. אנחנו מנסים למנוע אירועים נוספים מהסוג הזה."
הוא יעמוד לצדם על חשבוננו, הבינה דפנה. אחר כך העיפה מבט באלקלעי, שכבר שכח לגמרי מכתפו הכואבת.
"הכול בסדר עכשיו", אמרה. "זו הייתה בסך הכול תאונה, מטילדה לא אלימה מטבעה."

"ואיך את יודעת?" שאל האוסטרלי. עמיתו עמד מאחוריו, כתומך צללים.
"אני מכירה אותה. היה בטח משהו מאוד חריג שגרם לה—"
"תראו, אני לא הכתובת להשערות", אמר, "יש לנו טיסה חזרה מחר בצהריים והיא צריכה להיות על המטוס."

"היא לא רוצה לבוא אתכם", חזרה דפנה והדגישה. פתאום הרגישה כמנצחת.
"הרצון שלה לא משחק פה תפקיד", אמר. "האם את מבינה שלפי החוק הבינלאומי היא בגדר מאובן חי? כשאתם מחזיקים אותה פה אתם בעצם מונעים מממשלת אוסטרליה את הבעלות על האנדרים, שהיא שלה על פי חוק. וכמובן, מיהר, את הטיפול וההגנה הנאותים שהם צריכים."

דפנה רתחה. מעולם לא שמעה נציגי רשויות רשמיות מדברים כך על אנדרים. כמו על חפץ! כמעט פתחה את פיה לתת לו כגמולו. אבל זינגר מיהר להתערב באנגלית העצית שלו: "תסלחו לי בבקשה, אני חייב לציין, וגם הוכחנו ברישומים, שהיא קיבלה את הטיפול הטוב ביותר אצלנו בגזר."
אוולין הזדקפה פתאום, ממושבה על הספסל, והקשיבה רוב קשב.

* *

האורח נאנח. "אני חושש שהבעיה חמורה יותר מזה," פתח, "לגארי יש סוכרת נעורים. האנדרים בסינגפור, כן? הם כנראה הגזימו עם הפחמימות שנתנו לו, לא עמדו בתפריט שסוכם עליו. לפי השמועות הוא גם התמכר שם למשחקי מחשב, אבל הם מכחישים. בכל אופן יש לו עכשיו גם עששת שיניים וגם סוכרת. ואנחנו צריכים את מטילדה כדי לגדל תאי לבלב עבורו."

“עששת שיניים זה דבר נפוץ אצל אנדרים. ויש לכם ודאי בנק תאי לבלב?”
הקשתה דפנה.

“אבל הרי אי אפשר להשתמש בבלבב אנושי,” אמר האוסטרלי, “האנדרים הבוגר
האחר נמצא גם כן באיזו קבוצת סיכון, אני לא אכנס לפרטים עכשיו, אבל שלכם
ככל הנראה הכי בריאה. וכמובן, היא אחות ביולוגית.”

“אז בגלל שאנחנו גידלנו אותה היטב, זה מה שהיא מקבלת?”
האורח נראה תמה. “האם זה עונש? היא צריכה לחזור ולסייע לו להגיע לאיכות
חיים ראוייה.”

דפנה השתתקה. “ממתי אכפת פה למישהו מאיכות החיים של אנדרים,” חשבה.
חימה עלתה בה, על המטפלים הסינגפורים, שקיבלו אוצר יקר כזה לידיהם וגידלו
אותו בתנאים של הזנחה.

פרופסור מרום הניח את ידו על זרועה.

* *

הם התרחקו סוף-סוף, ציין שוקו לעצמו. אמנם עדיין יושבים ומדברים בחוץ אבל
ממרחק בטוח. הוא היה נרגש מן הפרידה הפתאומית ממטילדה, ועכשיו מן הקרבה
המחודשת אליה, ודופק החיים שלו פעם ביתר שאת. האנדרית כמו החזירה אותו
להרפתקאות הכמוסות של ימי נעוריו. והידיעה שבחוץ יושבים שומריה של הנערה
ואורבים לה, רק הגבירה את הריגוש.

היה לי צורך בהתחלה חדשה, והנה היא באה, שום דבר לא מקרי בעולם הזה, חשב.
הם ישבו כעת זה לצד זה על ריבועי מכונות הכביסה. תחילה שתקו. אבל משהו
פעפע מתחת לשתיקה. אותו חוזה סמוי הנכרת מעט מעט בין שניים. מטי, רגועה
עכשיו אחרי ההתפרצות שלה, שבה לחייך אליו את חיוכה הלבבי. והרעיון צף ועלה,
ברור מתמיד.

הרעיון רחש בדמיונם של בני האדם מאז שהתוודעו אל המין ההומיניני הנוסף:
בני אנוש ואנדרים מתחברים זה לזה בחדוות הגוף. גם כעת, בסיבוב ההיכרות השני
של המינים, הסקרנות לגבי אותו מעשה גופני משותף עם הקרובים הרחוקים תמיד

צף ועלה. זיכרונות קדומים שלו היו ממוקמים בגופם של רוב הגזעים האנושיים, בדמות שאריות של גנים ניאנדרטלים מהזדווגויות עבר.

איש לא העז להוציא את הרעיון אל הפועל. תמיד היו הדיבורים הפרועים, הבדיחות הגסות, האפשרות הקלה להתנכל, לחמוס. למרות זאת, בני האדם לא לקחו להם נשים מכל אשר בחרו. הרעיון עבר אינספור פעמים במוחם הזומם. מן הידועות שבעובדות היא, שרעיון הנובט במוחם של ההומו סאפיינס מתגשם לבסוף ולו בגלל שהגו בו. כך נקבעים תקדימים, וזו גם הסיבה שרוב התקדימים בעולם האנושי לא היו בעצם אמורים להפתיע כל כך – בראשם של הכול זמזם הרעיון עוד קודם.

הרעיון בדיוק עלה על דעתו של שוקו כעת. ליתר דיוק, נבנה כבר זמן מה, במשך השעות שחלפו, ואולי בעצם במשך שלושים אלף השנים האחרונות. לכן כעת היה זה רק עניין של זמן עד שיבוא לכדי מימוש.

נותר רק הביצוע. האם יעלה על הדעת שבן אנוש, ועוד בן אנוש נאה כמו שוקו, יחפון בידי את הסנטר הבולט הזה, יעביר אצבעות על הצוואר הקצר הזה, על המותניים הישרים, ישתוקק לטעום בשפתיו את הפה הזה, שאינו מפיק משפטי כמיהה? ובכן, כן.

מעשה ההתעלסות של ההומו סאפיינס ממין זכר וההומו ניאנדרטלנסיס ממין נקבה היה קצר למדי ולא לגמרי מספק מבחינת הדפוס הביולוגי הקלאסי. הוא התרחש על המזרן המסריח בבית המסחר "קורנפלד". אותו מזרן ששוקו ישן עליו שני לילות מאז הפרידה מאשתו. סדין לא היה לו, והיא לא ביקשה.

כצעד מעורר אמון, ראשית כל עמד שוקו ופשט מולה בגד אחר בגד, עד שנשאר חשוף לפניה. שתעשה מה שהיא רוצה, חשב.

המקומות המוצנעים בגופו של שוקו היו אולי מביכים את מטילדה, מצחיקים אותה או מאיימים עליה, לו הייתה בתולה בת אנוש. אבל כבתולה אנדרית, ניגשה לנושא ברצינות מופלגת וחקרה וחקרה, בלי שמץ חיוך ובלי מיזמנות של מוטוריקה עדינה. חוסר הניסיון שלה לא הפריע לשוקו – כיוון שהעסיק עצמו בלימוד הגוף החדש, התמקד פחות בעינוג עצמו ואפשר למטי להתענג בעצמה לאורך זמן. מעט־מעט הפכה ההתענגות הודית, משולהבת לפעמים, גם אם לא מתואמת לגמרי.

כשהגיע תורו גילה שוקו שהוא עוצר את עצמו מלצעוק, בגלל המטפלים היושבים בחוץ. הצורך בשקט לא המעיט מחריפות ההנאה.

אחרי שעה קצרה היו כבר המוציאים לפועל של הרעיון הבוטה והמענג של האנושות, שרועים על המזרן הכחול כהה, והם שבויים במתיקות המעשה, מלבכים זה את זה, מתרפקים ומצחקקים.

“רוג, המהמה מטי פעם ופעמיים בשביעות רצון.

קול יצא גם מגרונו של שוקו. הוא ביטא כמה מילים, שהיו מובחנות וניתנות לאיות, גם אם לא שלמות מבחינת משלב השפה. חקירה לעומק נפשו של הדובר הייתה אולי מגלה שמילותיו לא היו מבוססות לגמרי. ובכל זאת הביעו מילותיו דבר דומה מאוד לזה שביקשה מטי להגיד.

המילים שבחר שוקו לרגע ההוא היו: “אה, מותק, אני אוהב אותך.”

28

שני האוסטרלים סירבו לשבת על הספסל למרות ההזמנות. "תודה," אמרו, "ישבנו מספיק במטוס." היה ברור שלא יוכלו לפעול לפני שיגיע עמיתם הנוסף, שהתעכב בנמל התעופה. התיק שאבד לו כבר נמצא, כך דיווח להם בינתיים, כל הרשויות הרלוונטיות התערבו לשם מציאתו, והוא כבר בדרכו למיקום שקיבל. עד שיגיע, כך הדגיש, לא הייתה לאיש מהם גושפנקה לפעול.

זינגר עמד לידם, מפטפט על הא ועל דא. אחר כך שם לב שמרום מצליח לנווט את השיחה, ופרש ממנה.

אוולין השתעשעה בנייר האריזה הממותג של הכריכים. מאז ששמעה את השם "גזר" יוצא מפי האדם הגבוה, לא היה לה מנוח. שנים חיפשה את המילה Gezer במדריך הטלפונים, ללא הועיל. היו אזור גיאוגרפי קטן במרכז הארץ, וישוב בן כמה מאות חברים, אבל לא נמצאה שום חברה מסחרית בשם הזה. הדמדומים ירדו על תל אדיר, שעת תפילת הערב התקרבה, והיא לא יכלה להיעדר זמן רב מדי.

"אולי תוכל לומר לי מה הקשר שלך לגזר, אדוני?" שאלה אוולין.

"אני ראש מועצת גזר, גבירתי," אמר זינגר.

שוב אותו מבוי סתום, חשבה אוולין. ואז ניסתה שוב בכל זאת: "האם ארגנתם פעם טיולים לארץ הקודש?"

זינגר צחק. ואז השתתק. במוחו האנושי עלו זיכרונות רעים מסוכנות התור הצלייני שפתח פעם, מעט לפני שהחליט לרוץ לראשות המועצה.

ההתחלה הייתה נהדרת: בתחילה עוד קיימו כמה סיורים כמובטח והוא אף הצטרף אל חלקם ונהנה מאוד. בהמשך העביר את החברה בע"מ על שם אחיו, בהמלצת יועץ המס. אבל העסקנות הפוליטית לא הותירה לו זמן או חשק לשווק חבילות תיור, ואחיו היה טרוד מדי בעסקיו שלו. משם הדרך לפשיטת רגל מתוכננת, כינוס נכסים ודחיית כל הנושים – הייתה קצרה. הנושים היו שניים: ספק הציוד המשרדי ויצרן מערכת הכריזה לאוטובוס, ועם שניהם הגיע להסדר משיביע רצון שגם תרם למועצה. מאז לא חשב רבות על הימים ההם, היו מספיק צרות אחרות.

"אני לא יודע," אמר, "כן, ארגנו פעם טיולים לארץ הקודש."

זו הייתה התשובה הכנה ביותר שזינגר נתן למישהו בשעות האחרונות, ובאופן מוזר היא גרמה לו להקלה. כמעט חייך אל הניזרה ברגע הזה. "Gezer Tours"? שאלה אוולין. בטנה השמיעה בחשאי כמה קולות, לא של רעב, אולי של התרגשות.

"גזר טורס, כן."

"אני רוצה לספר לך משהו," אמרה, "הגעתי לארץ הקודש דרך מודעה שפרסמתם. לא מצאתי שום סיור, אבל נשארתי כאן מאז. אם כי לא ראיתי—" "אני מאוד מצטער, גבירתי," מיהר זינגר לומר, "זה גורם לי צער גדול, לדעת שנרשמת ולא קיבלת את מה שהובטח לך. זו לא הייתה הכוונה." "זה בסדר," אמרה אוולין.

"נקלענו בזמנו לקשיים בלתי צפויים," המשיך זינגר. "אני רואה את עצמי אחראי לעניין באופן אישי. נחזיר לך כמובן כל תמורה שתידרש—" "לא, לא!" אמרה אוולין. "אתה חייב להבין."

על האישה צנועת המראה נחה רוח חדשה. היא לא יכלה להתרומם ממקומה, אבל שלחה שתי ידיים חמות ללחוץ את ידיו של ראש המועצה.

"אני זאת שחייבת לך," אמרה. "אני חייבת לך כל כך הרבה, אתה הסיבה שאני פה. אתה הסיבה שאני היכן שאני היום, מצאתי את הדרך, הצלחתי לחיות את חיי מהזווית האישית שלי. לו הסיור המקורי היה מתקיים שום דבר מזה לא היה קורה. תודה לך." זינגר עמד מול אוולין, גבוה ועצי מאוד, ידיו בידיה. הוא לא העז להביט לצדדים ולחפש מושיע. לו היה מביט שמאלה, למשל, היה רואה את נהוראי, שהקשיב לשיחה

בעיניים קרועות. נהוראי מעולם לא ראה מקרוב כל כך את השלכותיהן של תובנות שהתפתחו בשיחה סתמית אתו. כל חייו ידע להקסים, אבל לרוב היו המוקסמים ממנו הופכים כרוכים אחריו. הוא ספג את ההשלכות בדמות עיניים לחות של מאזינים או אנשים שזכרו אותו הרבה יותר מאשר זכר אותם. זו הפעם הראשונה שהבין שרושם שהותיר יכול לפעול גם הלאה, בדרכים פתלתלות שאין בהן קשר אליו או לכוונתו המקורית. למרות זאת, תובנה זו לא סייעה לנהוראי להתקדם בכיוון חדש דווקא, אלא נתנה צידוק סמוי נוסף להתנהגותו הקודמת.

אבל זינגר לא הביט שמאלה. מעייניו היו נתונים כעת לכיסו הימני דווקא, ולסיגריה גנובה שהסתתרה בו. בכל מאוודו רצה למצוא לו פינה שקטה ולהדליק אותה.
"אני שמח לשמוע," אמר לאוולין.

* *

ליד בית המסחר עצרה מונית והורידה אישה בשנות הארבעים שלה, בשמלה שחורה צמודה ועקבים גבוהים. שמלה קצת צמודה מדי, חשב נהוראי. שערה היה אסוף לפקעת. האישה התאמצה לשמור את תיק הערב שלה על כתפה, וכידה המייצבת אותו אחזה בו בזמן כתם בהיר. אנשי הקבוצה הקטנה שליד הספסלים, כחמישים מטרים ממנה, לטשו בה עיניים, מתאמצים להבחין בפרטים. לאחר רגע הוברר שהכתם הבהיר הוא זר חבצלות מאורך.

"באו להלוויה שלך, דרוויש," אמר נהוראי.

דפנה הביטה בו. "התחלנו?"

הוא הבין, באיחור, שהאוסטרלים עומדים קרוב מאוד אליו. בדיחות פרטיות בעברית היו חוסר נימוס מול האורחים הזרים.

"אמרתי שאני מקווה שהפרחים בשבילנו," אמר להם באנגלית.

האוסטרלים שתקו.

אבל האישה, כמסתבר, כלל לא התכוונה להגיע להלוויה.

היא ניגשה בהחלטיות לדלת בית המסחר, הביטה דרך חרך שבדלת, אולי כדי

לבדוק אם דולק בפנים אור, ונקשה.

משהו אילם סער פתאום בקבוצת הממתינים הקטנה. כמו מאליה עלתה ההבנה הקולקטיבית הפתאומית שהאישה באה לצריף בית המסחר בחיפוש אחר דבר מה; חיפוש שעלול לאיים בדרך כלשהי על האנדרית הנמצאת בפנים.

"צריך לעצור אותה," חשב נהוראי. הוא קם על רגליו: "אני אטפל בזה."

"תן לי," אמר אלקלעי בעברית.

"בשביל מה, גבר, חכה פה."

"זה העבודה שלי."

"אתה תחפה עלי, בסדר? ביי."

"הוא לא נותן לעבוד," אמר אלקלעי לדפנה. "התפקיד שלי זה להחזיר אותה

לזינגר, והוא לא נותן לעבוד."

"אנחנו צריכים את הנוכחות שלך כאן," אמרה דפנה, "למקרה חירום."

האישה קראה: "שואל, זאת אני!" מקרוב הייתה נאה עוד יותר, אבל גילה בהחלט

ניכר בה.

נהוראי התקדם כמה צעדים, והמתין רגע לראות אם הדלת תיפתח. היא לא

נפתחה. הוא התקרב עוד אל האישה.

"מותק שלי, נו תפתח," אמרה. "נתחיל מחדש."

"סליחה," אמר נהוראי, "את מי את מחפשת?"

"ומי אתה?! נדמה שלא השגיחה כלל בקבוצה הקטנה שישבה כמה עשרות

מטרים ממנה, בחושך היורד.

"רגע," אמר נהוראי, "יש שם בפנים – תשמעי שנייה."

"מה? קרה לשאול משהו?"

"אני – יש שם בפנים מישהו, מישהי שאנחנו –"

"אתה לקוח שלו?" שאלה. היא נקשה שוב.

"חכי! הוא לא לבד."

עיניה התרחבו. היא הצמידה ראשה אל הדלת: "תפתח כבר! מה קורה שם?"

29

הדלת נפתחה. בפתח עמד שוקו, במכנסיו בלבד. אפילו נהוראי התפעל מהטורסו המוצק של הגבר המבוגר.

”מה קרה?” שאל שוקו. מבטו היה קפוא.

”מאמי, מה קורה לנו? באתי להתפייס,“ אמרה מוכנית. הזר היה בידה אבל היא לא הושיטה אותו לנמען.

”עכשיו זה לא טוב,“ אמר שוקו. ואז שם לב לנהוראי העומד מעט מאחוריה. ”מה זה פה, תרגיל עוקץ?”

”רק תגיד לנו שהיא בסדר,“ אמר נהוראי.

”שאול, על מה הוא מדבר?” חזרה האישה.

מטילדה הופיעה מאחורי כתפו של שוקו.

”נוא!“ אמרה.

”מה—“

מטי עקפה את שוקו העומד בפתח ורצה אל נהוראי, מחייכת. ככל הנראה התלבשה בחיפזון, שכן גופייתה האדומה עלתה על כתף אחת בלבד, והכתף השנייה הייתה גלויה.

”שאול!“ השתנקה האישה. ”מה זה הדבר הזה?”

”כלום,“ אמר.

”מה זה הקרקס הזה?”

"אל תדברי ככה."

האישה פנתה בפתאומיות אל עבר מטי ונהוראי. "מי זאת?"
נהוראי זכה עכשיו להזדמנות לתקן את הצעד המחליש לאחור שעשה קודם. הוא
פסע קדימה כך שמטילדה תישאר מאחוריו. "הכל בסדר, אמר, היא פשוט הלכה
לאיבוד והוא נתן לה מחסה."

"מה זה מחסה, אתה עושה צחוק? מה היצורה הזאת עושה אצל בעלי?"
"בעלך בנפרד," אמר שוקו. בלבולו הקודם נעלם כמדומה. "את חושבת שאת
תבואי הנה בלי להודיע?"

האישה עמדה קפואה, בין שוקו לנהוראי ומטי. "זהו? אז התחלת לבגוד?"
"אין לנו עתיד, אגם," אמר שוקו.
"זאת נבואה שמגשימה את עצמה!"
"אבל ככה זה."

היא הטיחה בו את החבצלות. הזר נתקל בו ונפל לארץ.
שוקו עמד בלי תנועה, סימנים של אבקת הפרח הצהובה על חזהו.
אבל אז פסעה מטי הלאה ממנו, תפסה בקצה שמלתה של האישה, למשוך את
תשומת לבה, וניסתה להתקרב אליה לחיבוק.
"איכס! תגידי לה שתעזוב אותי!"

"מטי, מטי די," ניסה נהוראי. רק עכשיו קלט מדוע יצא אליהם שוקו בלי חולצה.
הוא ניסה בכוח לחלץ את שמלתה של האישה מידה של האנדרית המבקשת לנחם
אותה. הלייקרה השחורה נמתחה הנה והנה.

"שלא תגעי בי, הבנת! שלא תגעי בי!" צעקה האישה.

"אגם, תעזבי אותה," אמר שוקו.

"מאיפה הבאת את הדבר הזה?!"

נהוראי עדיין לא הצליח לחלץ את השמלה. "אנחנו לוקחים אותה עכשיו," אמר
לאגם.

דפנה התקרבה אליהם וניסתה לדבר אל מטילדה בקול נמוך.

האנדרית פנתה אליה: "סמג!"

"היא רעבה," פסקה דפנה, מביטה אל שוקו. "לא נתת לה שום דבר לאכול?"

"מה?" התבלבל שוקו. "היא אכלה פה סנדוויץ', וקצת גלידה."
"גלידה?!" אמרה דפנה.

"מה זה גלידה, נהיית גננת?" אמרה אגם. שמלתה הייתה שוב שלה כעת. היא הזדקפה וחישבה להחליק על לבושה המהודר. אבל אז כאילו נזכרה שטומא בידי האנדרית, וידיה נותרו מרוחקות מן השמלה. לבסוף הברישה את הכר שעל ירכיה בקלות, פעם ופעמיים.

"את לא מסוגלת להבין שנגמר בינינו?" אמר שוקו.

"די, די, אנחנו זזים," אמר נהוראי.

"רגע! אני רוצה הסבר לזה, מה הבאתם לו אותה," אמרה אגם. פניה היו סמוקים.

"תתפלאי, היא באה לכר," אמרה דפנה.

"גבירתי," זינגר עמד לידם פתאום, מתנשא מעל נהוראי בראש וחצי. "סליחה

על ההפרעה, יש לנו פה נכס לאומי תיירותי, היא עוד מעט עוזבת את הארץ, אתם

שניכם יכולים להמשיך בעניינים שלכם."

"היא לא עוזבת שום דבר," אמר שוקו. "היא בהיריון ממני."

כולם דממו לרגע.

"אתה לא רציני," אמרה דפנה.

תשאלי אותה.

"אין לך בושעה? זה שפל המדרגה, איפה שהגעת!" צעקה אגם. "כמה זמן זה

נמשך הדבר הזה?"

"בזמן שהלכת לחידונים שלך, ככה זה נמשך," אמר שוקו כמנצח.

אגם נראתה כמי שחושבת להתנפל עליו, אבל נמלכה בדעתה ודחפה בכוח את

מטילדה. זו נפלה על אחוריה על אדמת הכורכר שליד בית המסחר. אגם ניצרה,

סמלית, את כפות ידיה באוויר.

"תעזבי אותה!" קראה דפנה.

האוסטרלים נזעקו למקום. "למה אתם נותנים לזה להימשך?" שאל אחד מהם.

"אנחנו מנהלים את זה לגמרי בשליטה," אמר זינגר, מתבלבל באנגלית שלו.

"זה לא נראה כך." אמר האוסטרלי.

מטי קמה והתייצבה. נראה שאינה בטוחה מה לעשות עכשיו, אם להמשיך בעימות. איזה מזג מתוק יש לה, חשבה דפנה. היא נחלצה ואחזה באנדריית בזהירות, מוליכה אותה לעבר הספסלים. "בואי אתי," אמרה, "אני רוצה להכיר לך מישהי. את יודעת שחיפשתי אותך המון זמן? תראי את מי מצאתי בדרך." רכב שרד ארוך התקרב ועצר ליד המתחם. כולם התעלמו ממנו. "מטי, חכי!" קרא שוקו.

"קורא לגן חיות שלו," אמרה אגם, "איזה עלוב אתה. אתה עוד תשמע ממני!" היא פנתה ללכת.

מטילדה אמרה לשוקו, מרחוק, דבר מה לא ברור.

שוקו עמד נבוך, בין השתיים המתרחקות.

"היא לא רוצה אותך," אמרה לו דפנה. לבה הלם.

אוולין פרשה את ידיה לקראת דפנה והאנדריית, במאור פנים. מטי ניאותה והשיבה לה חיוך. דפנה התיישבה סוף־סוף על הספסל עם האנדריית.

רק כעת התפנתה להביט בנהוראי. התולעת זרח מרוב אושר, כאילו בלע נורה.

30

הלימוזינה שחנתה בסמוך הייתה של האורח השלישי, זה שסוף־סוף הגיע משדה התעופה. האוסטרלים, וכולם אתם, ניגשו אליה. אוולין ומטי נשארו לשבת על הספסל. ידה של אוולין הייתה מונחת, תומכת, על מותניה של מטי.

”מה קורה איתה זאת?” שאל זינגר, שסב לאחוריו והבחין בהן. ”לא באה?”
”נהוראי, אתה אוסף אותה?” שאל מרום.

”כבר,” אמר נהוראי. אבל הלך בצעדים אטיים מאוד. דפנה הלכה אחריו. הוא נעצר ליד שיח נמוך שהצמיח פרחים משונים, דמויי כרובית סגולה.
”מה קפץ עליך?” שאלה.

”סוף־סוף היא כבר לא ילדה, דפנה.” נהוראי דיבר בקול נמוך, ”המתוקה שלנו גילתה את הפרפרים והדבורים.”

”אוף אתך, אין לך בדיחות אחרות?”

”את לא קולטת, הא? הם עשו שם סקס. היא למדה את הפרינציפ! צריך להרחיק אותה בזמן הקרוב מהגברים בסביבה. אין לדעת למה היא מסוגלת, המתוקה שלנו.”
דפנה עצרה. האם באמת חשבה שהיום הזה לעולם לא יגיע? כל השנים האלה, נזכרה, בכל פעם שמטי נגעה בעצמה היו מטפליה, כבר ללא מבוכה, מבקשים ממנה לסור למקום אחר או זזים משם בעצמם. תמיד השתדלו לנקות ממנה כל שבב מיניות גלויה, אבל חינוך מיני של ממש לא הצליחו לתת לה; גם לא הבנה לגבי מקומו המוזר של המעשה המיני בקרב ההומו סאפיינס. כעת נראה שסברה שהגיעה לארץ שבה

הכול מותר. או שמא אחרי מפגש הגופים שלה עם שוקו התפרצה החוצה המיניות המקורית שלה והיא גלויה וקרקסית.

תחושה חדשה עלתה בד"ר דפנה דרוויש: היא נגעלה ממטי.

היא הביטה בשפתיים העבות, בלסת הבולטת. הגופייה האדומה כבר חבקה גם את כתפה השנייה – נלבשה כמו שצריך, כנראה בסיועה של אוולין. רגליה היו משולכות זו על זו. היא פתחה אותן רק לפני שעה קלה. הגוף הנינוח היה מטעה: היא שכבה עם הגבר מהמחסן. יש בה עקבות של זרע. יש עליה זיעה שלו. כולה מכוסה בחומר הזה. עד שמישהו ישכנע אותה להתקלח. ואחר כך תחזור אליו, תרצה להתפלש אתו שוב. היא אוהבת את זה.

האם נהוראי דיבר ברצינות כשאמר שיש להרחיק אותה מגברים בקרוב? מי יודע איך תנהג בהם. או אולי מישו מהם עלול לנצל אותה. האשמה תיפול, כמובן, על המטפלים הקודמים שלה, שייחדו בהזנחה.

צמרמורת עברה בדפנה. נדמה היה לה שכל האזור מדיף ריח חריף של הורמוני מין, שהאוויר סמיך וגועש. פתאום קיוותה לעוד מיגרנה או התייבשות שתסייע לה להתמוטט.

ממרחק כמה מטרים קראה לאוולין, שתוביל את האנדרית אליהם. "מצטערת, אני לא יכולה לקום," אמרה אוולין באנגלית. "זה גמור סופית כנראה.

אם רק תעזרו לי להזמין מונית, לא אטריח אתכם יותר."

"מה הבעיה?" שאל אחד האורחים.

"השלט שלה הפסיק לעבוד," אמרה דפנה.

"שלט?"

"לרגליים."

"זו בעיה של סוללה?" שאל האוסטרלי.

זו בעיית חומרה, אמרה אוולין. "החיווט כנראה נפגע."

"הגברת הזו היא חלק מהצוות? אנחנו צריכים רק את האנדרית," אמר האורח. אוולין התכווצה.

"כן, בהחלט," אמרה דפנה, "אנחנו חייבים את הגברת הזו, רק היא יכולה לתקשר

אתה עכשיו."

* *

בחושך נראתה גינת תל אדיר כמעט מאיימת: התאורה המלאכותית גרמה לחלק מהעצים לזהור באור כחלחל, ולחלק מהם לעמוד בשחור מוחלט, כמו צלליות של יצורים אגדיים.

כולם עמדו כעת במרחק מה מן היושבות על הספסל, עמידה עצבנית המבקשת לזוז ולהתקדם משם. שומר המתחם עדיין עמד בחוץ, חשדני. דפנה הודתה בלבה שאוולין נשארה אתם, גם אם לא היה ברור מדוע, ופרשה את חסותה על האנדרית. "אתם לא מדברים אתם על התפריט שלה, כן?" התרה זינגר. "אני לא צריך שיאשימו אותנו בהזנחה כמו את הצוות הסינגפורי."

"אני לא חושב שזו תהיה בעיה," אמר מרום.

דלת הלימוזינה נפתחה והנהג יצא אליהם. "מחכים לכם בפנים," אמר בעברית. דפנה הסבירה לו את עניין השלט.

"נביא לה שלט חדש, אוניברסלי," אמר. "שלא תדאג." הוא נפנה ללכת. "אבל בואו אתם, כולכם, בינתיים, מחכים לכם."

31

פנים הלימוזינה היה לבן. על מושב העור הקיצוני ביותר ישב אדם בהיר שיער, כוס מים בידו. הוא המתין בלי סקרנות עד שהכול נכנסו פנימה. זינגר נדחק ראשון. לראשונה מצא לו רכב שמקבל את כל אורך גופו אל תוכו בלי שיצטרך לערוך חישובים הנדסיים קודם לכן. מרום, שנכנס אחריו, לחץ בחום את ידו של היושב בפנים, לעיני דפנה התמהה. הם התיישבו מולו, ודפנה ונהוראי אתם, בשורה ארוכה. "היא שוב אתנו," אמר פרופסור מרום באנגלית.

"אני מבין שאיבדתם שליטה," אמר האיש.

רק כשדיבר דפנה ידעה שהיא מכירה אותו. לא היו לו זיפים כעת, גם לא אחרי שטיפסה הארוכה שלו הנה. אבל כל השאר היה מוכר לה עד בחילה.

היא שמה לב לדופק המאיץ, לגל החום הפתאומי שעבר בה, שכנראה לא היו סימפטומים של גיל המעבר אלא תגובה עצבית שלילית לפגישה באישיות המסוימת הזו. זה היה צ'ארלס אי. דויל, סגן שר הבריאות של אוסטרליה, האורח השלישי שמוזודתו נמצאה בנמל התעופה. לשעבר צ'ארלי דויל, ראש ANCO, ארגון מתנגדי השיבוט. פעם צעיר חתרני שחשב שצריך להשמיד אנדרים, והיום ספון בלימוזינה שלו, מחשב איך להיפטר מהם בדרך השקטה ביותר.

"צריך להגיד לו שהיא מאוד נסערת, היה לה יום קשה," אמרה למרום בעברית.

"דפנה, אני מבקש." אמר מרום באנגלית.

דפנה השתקתה. אכן, דעתה כבר לא נחשבה.

ההכרח שרדף אותה כל אותו היום, הרצון לשמור את מטי לצדה, כבר נראה שונה כעת. בשעות האחרונות הגיחה מטי חדשה מתוך הקליפה המוכרת. הצייתנות שלה פינתה את מקומה לרצונות חדשים, ולעקרון ההסכמה הפאסיבית לא היה עוד מקום. מטי החדשה הייתה יצור פראי שדפנה גילתה שהיא סולדת ממנו. מצד שני, האם תיתן לה להמשיך ולהיסחף אל התהום החייתית הזו? אין ספק שהאנדרית הייתה זקוקה כעת להשגחה אוהבת, ולא לזו של דויל.

"מה מעכב אותה עכשיו?" שאל דויל. הוא התעלם מהשיחות הפנימיות של דוברי העברית.

"יש כמה סידורים טכניים של הליווי שלה," אמר זינגר, "הנהג שלך הסכים לעזור בזה. אנחנו מעריכים שתוך כמה דקות נוכל לנסוע."

דויל הציץ במכשיר שלו, לבדוק מה השעה. "איפה היא תבלה את הלילה?" ניכר היה שאיש לא חשב על השאלה הזו. משום מה הניחו שהיא תיסע עם דויל. אבל בהסתמך על ארשת פניו האדישה היה ברור שהוא לא מתנדב להכניס את האנדרית לרכב השרד שלו.

"יש אצלך עדיין מקום עד מחר?" פנה מרום אל זינגר באנגלית.

זינגר נראה כמי שעומד להסכים, אך נמלך בו.

"זו נסיעה ארוכה," אמר, "יכול להיות שיהיה לה קשה, היא לא תבין, תחשוב שהיא חוזרת לגור שם."

"אני לא שרינק של אנדרים," אמר דויל, "תנסו לסדר את זה." הוא בתן את כוס המים שלו, כאילו הכילה נוזל יקר. אלכוהול? ניחשה דפנה. אבל אי אפשר היה לדעת ממרחק כזה.

"האם אפשר לקבל עדכונים על תרומת הלב לב שהיא תיתן לאנדרים השני?" שאל זינגר. "אנחנו נשמח לתת לזה פרסום נרחב."

דויל כיוון את שפתיו.

משהו נבקע בדפנה. תגלית פתאומית. "אבל רגע," אמרה. "גארי נבדק, לא? כשרק נולד."

כל העיניים פנו אליה.

עכשיו לא יוכלו להשתיק אותה. זה היה נושא הדוקטורט שלה: שיבושים גנטיים מולדים בקרב אנדרים. אמנם היא חקרה רק סוג מסוים של שיבושים כאלה,

אבל בדרך לשם קראה הררי חומר. בכל אופן היא לא שכחה שכל האנדרים נבדקו גנטית עם לידתם לרוב התסמונות האפשריות. אצל חלק מהם, הראשונים בעיקר, נמצאו גנים ואללים העשויים לנבא סוכרת בשלב כלשהו של החיים.

גארי לא היה ביניהם. להפך, נמצאה בו מוטציה בגן הרלוונטי המסוגלת למנוע התפתחות סוכרת. השינוי המולד הקטן הזה, שאצל בני אדם ולנים היה משאת נפש, היה נתון אצל גארי מאז ומתמיד. הוא הבטיח לגארי שגופו ייצר כמות מספקת של אינסולין וישמור על רמות גלוקוז נמוכות בדם לכל ימי חייו, ללא כל קשר לתזונה.

"לגארי לא יכולה להיות סוכרת," אמרה דפנה, "עששת – אולי. אבל לסוכרת יש לו ניבוי גנטי נוגד, גם אם יחיה רק על ממתקים. הסיכוי שהוא יקבל סוכרת הוא אחד למיליון."

"אה, נתנו לך את הגרסה הרשמית," גיחך דויל אל דפנה, "האמת היא שאין לו סוכרת. הוא סתם חולה. אנחנו עדיין לא יודעים במה. ייתכן שנולד כשהוא נגוע בוורוס קדמון, או שהוא מגיב אחרת לוורוסים אנושיים."
 "גם הוא אנושי," אמרה דפנה.

"תסלחי לי," אמר דויל, "הניסוי הזה כשל, צריך להודות בזה. האנדרים שנולדו הם לא האנדרים שבנו תרבות אז, בזמנו. הם פשוט יצאו פגומים, איזשהו ליקוי שכלי, אנחנו לא יודעים למה. אבל החבר'ה האלה," הוא החווה בידו, "לא יקדמו אותנו הרבה במחקר של ממש."

"ליקוי שכלי? אתה אומר שהם מפגרים? היכרתם אותם וטיפלתם בהם וזה מה שאתם חושבים עליהם? זה מעיד עליכם יותר מאשר עליהם, אדוני הנכבד." דפנה רעדה בכל גופה.

"רגע, בואו נירגע כולנו, הכי חשוב עכשיו להחליט מה עושים," אמר מרום. דפנה הביטה במרום – הוא ידע כל הזמן. כבר סגר אתם את הכול. ודאי אישר באוזניהם את הטענה שהאנדרים לוקים במנת המשכל שלהם. אבל שיתף פעולה, כאילו חשב גם הוא שלגארי יש סוכרת. זה אומר שהוא שיקר לה, ויותר מפעם אחת. "אז אתם לא באמת צריכים את מטילדה כדי לרפא אותו," אמרה דפנה, שלווח פתאום. האור הסגלגל שדלק בתוך המיני-בר משך את עינה שוב ושוב.

"בוודאי שאנחנו צריכים," אמר דויל. "היא מאותו שגר של גארי, כל מה שהופיע אצלו עלול להתפרץ גם אצלה."

"או שהיא עלולה להידבק ממנו," אמרה דפנה, כמו לעצמה.

"אני חייב לומר זאת כעת," אמר זינגר. "משהו צץ – מוקדם יותר העלו בפנינו את האפשרות שיש סיכוי כלשהו שהיא בהיריון."

דויל רכן קדימה. "אתם אפשרתם לה לקיים יחסי מין?"

זינגר נראה נזוף. "זה קרה בלי אישור מוקדם שלנו."

"ואיך היא הגיבה?"

"לא בדיוק ישבנו והסתכלנו עליה," אמרה דפנה.

"נתתם לה להתנסות ולא תיעדתם?"

המייגרנה, ידידה חדשה ובלתי מאכזבת, החלה לפעום בראשה של דפנה. היא התחילה: "האם אתה יושב ומסתכל באנשים שמקיימים –"

"דפנה," אמר נהוראי בעברית. "תני להם, היא כבר לא שלנו."

"היא הגיבה בסדר גמור," אמר מרום באנגלית. "זה אמנם מתבסס על עדות שמיעה בלבד, אבל היא תפקדה מצוין." הוא שלח מבט מרגיע אל דפנה.

"מנוול," חשבה.

"טוב," נאנח דויל, "נמשיך לעקוב אצלנו."

"בבידוד?! אמרה דפנה.

"לא ייתכן שהם יסכנו את בריאות הציבור, בנוסף לכול."

"היא בת שש־עשרה."

"כן," אמר דויל, "הזמן רץ."

"זה אומר שהיא תחיה עוד עשרות שנים בלי מגע עם העולם."

"אלה החיים," אמר דויל. הוא מזג לעצמו עוד מים והציע גם למרום. מרום הנהן לאות תודה.

"האנשים שטיפלו בה כשנולדה כבר לא נמצאים במרכז המחקר שלכם," המשיכה דפנה.

"כן," התמתח דויל. "זו שאלה אחרת. דווקא היו עוזרים בני אדם שהיו בקשר אתה. כולם הנהנו."

"וזה מזכיר לי, "המשיך דויל, "אם תרצו- החווה לעברה ולעבר נהוראי - "אפשר לדבר על שליחות זמנית שלכם. תסעו אתנו ותהיו אתה קצת, לשלבי המעקב הראשוני. "כמובן, זה רק זמני, " ציין מרום.

הוא ודויל הביטו כעת בנהוראי. רק בנהוראי.

"אפשר - לדבר על זה, " אמר נהוראי בזהירות.

דפנה לא ידעה את נפשה. עכשיו משחדים אותם במשרות באוסטרליה? והתולעת

מסכים? ומרום סידר לו ג'וב? ממתי שני אלה בכלל נמצאים בקשר?

"אתה מוכן לדבר הזה?" שאלה את נהוראי בחדות, בעברית. "תיתן להם אותה

לבידוד ועוד תקבל על זה כסף?"

"יותר טוב שתישארי פה ותעבירי ביקורת?"

היא קמה והחלה לצאת מהלימוזינה. "אני באמת לא אשאר פה!"

"דפנה, " אמר מרום, "זה לא משחק."

"זאת הבעיה, " אמרה והביטה בעיניו. הוא הביט הצידה.

כדי לצאת הייתה צריכה להתעלם ממופגן ממבטו התמה של דויל, ולעבור על פני

רגליו הארוכות של זינגר. כוס מים אחת, ריקה, נפלה בדרך על רצפת הרכב המכוסה

בשטיח. דפנה לא התנצלה. איש לא דיבר.

היא יצאה וטרקה את הדלת. ראשה חישב להתפוצץ. רגע עמדה שם, רועדת

מחמה, ואז הלכה אל השתיים שהמתינו שם.

אבל בחוץ המתינו שלוש.

* *

רונאל אחלמה עמדה ליד אוולין. כשראתה אותה במדי הנזירה וקביים לצדה הוקסמה

במבט ראשון. אוולין ישבה עת ארוכה ופוררה את שאריות הלחם מן הכריכים

לפירורים רבים, שי לדרורים של מתחם תל אדיר. אבל במבט שני חשבה רונאל:

הקהל שלי שמרני מדי בשביל דברים כאלה. מלבד זאת, כבר הייתה לרונאל מלוהקת

הרבה יותר מעניינת, שישבה גם היא על הספסל עכשיו.

כששמעה את הירייה הציצה רונאל מחלונה ואז ירדה מיד למטה. ילדתה, שכבר

ישנה, הופקדה בחסות המטפלת לשעה נוספת. היא הרגיעה את שומר הלובי ופיקחה

על הדברים מרחוק. זו הזדמנות פז שלישית היום, אמרה לעצמה, אם זה לא הולך עכשיו, יותר אני לא מתעסקת בזה.

במכשיר שלה איתרה בינתיים את נוסח החוזה הסטנדרטי שנהגה לעבוד אתו. הכול היה מוכן לרגע של משיכת הפיתיון חזרה, בחכה עמוסה. ולרגע הזה, סוף־סוף, הייתה דפנה מוכנה גם היא. לא היה לה כל צורך בנאום משפטי מקדים של רונאל, והוא גם לא הגיע.

זה היה הרגע שבו חתמה ד"ר דפנה דרוויש, כאחת האפוטרופסים הרשמיים של מטילדה, על החוזה המגייס את האנדרית, למשך חצי שנה, למשימה חדשה. משימתה של מטי הייתה לעמוד לרשותה של סוכנות ליהוק הנדל"ן RA בכל משימה שיווקית שהיא, לפרסומו של כל פרויקט מגורים שיוגדר בהמשך.

* *

אפילו בימי הזוהר שלהם הניאנדרטלים הצליחו להתארגן חברתית רק במידה שהספיקה, לכל היותר, לניהול צלייה משותפת של בשר על המדורה. זו הייתה אחת הסיבות המשוערות לכך שלא שרדו עד לעידן החקלאי. מנגד, הבריתות האקראיות שהצליחו בני ההומו סאפיינס לכרות בינם לבין עצמם, לא מתוך חיבה אלא מתוך שותפות אינטרסים, הן שהביאו אותם למקומם היום.

אין פלא שמגדל בבל, למשל, פרויקט ששילב שפה, ניהול ומטרה משותפת, היה פרויקט אנושי ולא אנדרי. ואם כך אין גם פלא שרונאל ודפנה, שהתנגשו זו בזו אך בצהריים, הסכימו ביניהן הסכמים מהסכמים שונים בשמונה בערב.

הערב ירד סופית. פנסי המעוצבים של בית הקפה ממול האירו כעת, בצהוב ובאדום. המבלים בו נראו, לפחות למביטים בהם מעבר לכביש, עליונים מאוד.

* *

"שם פרטי?" שאלה רונאל.

"מטילדה."

שם משפחה?

דפנה היססה. "אסימוב."

32

רק כיוון שדוד אמנון ביקש ממנו, במבט רב משמעי, התנצל נהוראי ויצא מן הלימוזינה, לפקוח עין על דפנה. זמן ההמתנה הארוך במתחם כבר לא הטריד אותו אחרי השיחה עם צ'ארלס דויל. כפר סבא נראתה לו פתאום רחוקה כל כך, וסידני קרובה כל כך. גם הוא הופתע מן ההצעה לעבור לאוסטרליה, וסיכם בינו ובין עצמו שאין לו בעצם שום סיבה לסרב.

הגברתן ההוא, החבר של מטי, לא נראה באופק. לפחות זה.

אבל אז בישרה לו דפנה, כמנצחת, על החוזה שנחתם.

"טוב," אמר בשקט. "תגידי לי עכשיו, דרוויש, מישהו שלח אותך או שהכול על

דעת עצמך?"

"לא הבנתי."

"למה את נכנסת עם הראש בקיר? היא לא תהיה לבר באוסטרליה, וזו הצעה

מצוינת בשבילנו לנסוע אתה, גם מרום אומר שזה בסדר בשבילה, מה הבעיה שלך?"

"כן, ממש הצעה מצוינת, בשבילך," אמרה דפנה. "רק חסר שתעבוד בשביל צ'ארלי

דויל. אתה ומרום. עשיתם יד אחת. אני לא כמוכם, אני לא אמכור את נשמתו."

"לא ביקשו את נשמתך. כשירצו חתיכת שעווה סטרילית יפנו אליך מיד."

"אופורטוניסט עלוב אתה."

"רגע, את חושבת שאני לא הייתי מתגעגע אליה?" נהוראי קירב את פניו לפניה

של דפנה. "אני פשוט יותר אחראי ממך, זה הכול. את חושבת רק על עצמך פה."

"אני חושבת על הרצון שלה! בשום שלב לא שאלו אותה על הנקודה השולית הזאת." דפנה אחזה את רקותיה בכפות ידיה. "לידיעתך, שאלנו אותה אם היא רוצה להצטלם והיא אמרה כן."

"ומה, מה היא תעשה בכסף, תקני לה דירה במודיעיין?"
"ולחיות בבידוד זה יותר טוב? היא עלולה להשתגע להם בשבי."
נהוראי נאנח, "זה הרי לא באמת בידוד, נטפל בה, נדבר אתה, ייתנו לה לטייל בחוץ כל עוד לא התגלה אצלה משהו משמעותי. זה פשוט יהיה – בלי הקונספירציות שלך."
"קונספירציות? אתה ידעת על התיאוריה שלהם שכל האנדרים יצאו בעצם פגומים? מפגרים?"

"אני לא מאשים אותם. הם רצו פרטנרים וקיבלו יצורים כאלה."
דפנה נענעה בראשה, לא רוצה לשמוע.
נהוראי פנה אל רונאל. "זה קשקוש," אמר. "אנחנו נבטל את החוזה הזה בשנייה, יש לנו עורכי דין."
"אני עורכת דין," אמרה רונאל. היא שלחה אליו את חיוכה המתוק ביותר.

* *

"הנה נחש," חשב נהוראי. הוא זיהה מולו מתחרה. מומחית בהקסמת בני אדם והולכתם עד למחוז חפץ שהוגדר מראש. בנסיבות אחרות היה מעדיף לא לבדוק מי מבין שניהם טוב יותר. כעת ניסה לחשוב מה יכול להתיר את החוזה הנצלני הזה. לטעון שדפנה לא שפויה? תחת השפעת סמים או אלכוהול? לא, זה מגוחך. מצד שני, באהבה ובמלחמה הכול מותר. שלא לדבר על זה שדוד אמנון יהרוג אותו – רגע השאירו את מטי בלעדיהם וכבר היא שוב מסתבכת בהרפתקה לא לה.
"את יודעת שהעובדת החדשה שלך בהיריון?" אמר לרונאל.
"הופה," אמרה רונאל, "שובבה. היריון זה לא מחלה, אתה יודע? חוץ מזה, אם ככה אסור לי בכלל לפטר אותה עכשיו."
"היא בכלל לא ישות תעסוקתית! היא לא יכולה לעבוד. היא נכס לשימור."
"מאובן חי," אמרה דפנה.
"מאובן חי!"

"חיה ובועטת", אמרה רונאל.

"את רוצה תביעה של מיליונים? את יודעת שאת מסתבכת עם גורמים בינלאומיים?"

"כל טוב לך, מר בחור". רונאל עמדה והתעסקה בטלפון שלה, מסמנת שמכחינתה השיחה הסתיימה ברגע זה.

"אתם צריכים עזרה?" התערב אלקלעי. עד אז שוטט אנה ואנה, בצעדים כבדים, ידו האחת על מותננו. מדי פעם התקרב אליהם להאזין לשיחה. כולם הנידו בראשם לשלילה.

* *

"ירדת מהפסים", אמרה דפנה לנהוראי. היא הזכירה לו שניאנדרטלית כלל לא יכולה להיכנס להיריון מגבר הומו סאפיינס, רק ההפך. זה היה נכון – כל שרידי הגנים הניאנדרטלים שנמצאו אצל גזעי הומו סאפיינס היו ממקור גברי, לא נשי. ההומו סאפיינס כבר זיווג בעבר זכרות עם נקבות סוסים ואריות עם נקבות טיגריס. תוצאת הזיווג הראשון הייתה זורס, זן כעור שלא יצלח לרכיבה. תוצאת הזיווג השני הייתה לייגר, יצור חתולי עצום ממדים כל כך, שלא יכול לרדוף אחרי טרף. גם את עצמו הצליח הסוג אדם לזווג עם מיני אדם אחרים – שפע של גנים אנדרים ממקור גברי הסתובבו כל השנים אצל ההומו סאפיינס. שיעורם בתוך הגנום היה מועט אבל הם התקבעו שם כמזכרת נצח. ועם זאת, זכרים של הומו סאפיינס לא הצליחו מעולם להותיר את חותמם על נקבות ניאנדרטליות. ההשפעה הייתה מאז ומתמיד חד כיוונית. אבל ככל הנראה, בשביל נהוראי, במקרה הזה היו העובדות המדעיות רק קלף מיקוח. הוא הנהן בביטול.

הם צפו ברונאל המתקרבת אל הספסל של מטי ואוולין. מעשית היא הייתה עכשיו הבוסית של מטי. שארית הכריכים מבית הקפה כבר חוסלה, ועל משטח הבטון נחה שכבת פירורים שאוולין פוררה. אבל היונים, הדרורים והמיינות של תל אדיר, שכבר נמו את שנתם בשעה הזו, לא הגיעו להשתתף בזלילה.

"בואי, חמודה", אמרה רונאל מרחוק אל האנדרית. מטי קמה להצטרף אליה.

"מתוקה שלי, אל תלכי אתה", אמר נהוראי.

"המטפל המסור, " אמרה הפנה.

"תסתמי. אמא תרזה."

"נו, מה קורה? אתה רוצה שאני אביא אותה?" שאל אלקלעי, שכמדומה רק כעת

קלט את המצב החדש.

"תעשה לי טובה, אחינו," אמר נהוראי, "תן לנו לגמור את העסק הזה בשקט."

נהוראי מעולם לא דיבר כך אל שומר תל גזר, אבל המתח שהצטבר בו לא אפשר

לו כעת להוציא אנרגיה על שימור היחסים הטובים אתו. "ברגע שזינגר ייצא,"

אמר לעצמו, "כדאי לדבר אתו שישחרר את כולם מנוכחותו המעיקה של אלקלעי."

"אני לא מקבל פקודות ממך, רק מזינגר," אמר אלקלעי.

"זינגר עסוק ואני ממלא מקום, או קיי?"

"ממתי? יש לך את זה בכתב?"

"יש לי את זה בכל פונט שאתה רוצה." נהוראי עמד, גמיש ודרוך וחושב על סידני,

מול השומר המבוגר ממנו. לא היה ספק כעת מי זכר האלפא.

פניו של אלקלעי התכרכמו. הוא התרחק מהם, ממלמל לעצמו בזעף.

33

מן הלימוזינה יצאו עכשיו מרום, זינגר ושלושת האוסטרלים. רק זינגר בלט מבין כולם בחשכה, בגלל גובהו. הפנסים של תל אדיר לא דלקו באזור השוליים שבו שהו. מדפסת החומר של הנהג עדיין עבדה על יצירת השלט החדש לאוולין. אבל היה ברור שמקבלי ההחלטות כבר רוצים לפזר את ההתקהלות הקטנה.

"אנחנו זזים," אמר זינגר. "קחו איזה מלון, הם יכסו. ואתם מביאים אותה דבר ראשון על הבוקר, כן?"

"לא מביאים," אמרה לו רונאל, "היא עובדת בשבילי עכשיו."

היא הראתה לו ולמרום את החוזה. מרום הביט אל השמיים כמחפש שם מענה. זינגר שאל את רונאל שאלה או שתיים. אחר כך עמד מתוח מאוד. "את – את תגידי לו את זה," אמר לרונאל. הוא ביקש מדויל שעמד בסמוך, ממתין לפרידה רשמית, להתקרב אליהם.

רונאל אמרה את זה לדויל, באנגלית מהוקצעת.

"אה, זה בסדר גמור," אמר דויל בחצי פה, "אנחנו נפצה אותך." הוא נע מרגל לרגל בעצבנות קלה.

"היא הפיזיו," אמרה רונאל. "בואי, מאמי," עברה לעברית.

מטי, פירוורי כריך בהירים על גופייתה האדומה, כלל לא נראתה כפיזיו עכשיו. על פניה הייתה ארשת נסערת. "לוצה!" אמרה לרונאל.

דפנה קימטה את מצחה. את צירוף ההברות הזה לא שמעה מעולם יוצא מפה של האנדרית.

"את רוצה שהתמונה שלך תהיה על השלטים הגדולים כמו שדיברנו, נכון?" אמרה רונאל. "בואי אתי."
"לוצה."

"אנחנו יכולים לזוז?" שאל דויל. הוא בטש ברגליו בעצבנות בקרקע. מטי קרבה אל דויל במהירות. פרצופה התקמט, כאילו עמדה לבכות או לזעוק.
"לוצה!"

דויל עצם את עיניו בסלידה. הוא חזר ושפשף, בעצבנות, את נעלו בקרקע. בשנייה הזו, שבה התכנס רגע אל עולמו הפנימי, להתייחד עם שנאת האנדרים שלו, שלחה מטי יד, בתנועה תוקפנית, וחבטה בבטנו התחתונה של סגן שר הבריאות של אוסטרליה.

"אה!" נתע, וכיסה בידו על אזור חלציו. התנועה המהירה עוררה עוד יותר את מטילדה, והיא ניסתה לתקוף שנית. אבל פניה לא נראו משועשעות כלל.
"ג'יזס! אתה בסדר?" קרא האוסטרלי השני.

דויל נראה חולה. מטי עמדה מולו, דרוכה כקפיץ. הוא שלח מבט אל מרום. כולם עמדו שתולים במקומותיהם.
"אין לכם מילת קוד להרגיע אותה?" שאל דויל.

"היא תיכף תירגע", אמר מרום.
"ובכן, אנחנו לא נשב ונחכה שזה יעבור, נכון?" אמר דויל. "תעשו את זה עכשיו, סימן בידו לאנשיו.

"עכשיו?" שאל האוסטרלי הצעיר.
"כן, עכשיו, למען השם."

בזמן שדיבר מטי מיקמה את עצמה למהלומה נוספת. ואז קרו שני דברים כמעט בבת אחת. קול ירייה נשמע במתחם תל אדיר. ושבריר שנייה לפני כן או אחרי כן, תלוי מי שמע, פלטה האנדרית קול צעקה מבהיל. משהו היה תקוע בחלק האחורי של מותנה. מטי השתוללה וניסתה לשלוף את הדבר מתוך גופה.
"מספיק!" צעקה מטילדה. "לא צריך!"

קולה היה בלתי מורגל בהברות אנוש ולכן הרי"ש יצאה מגרונה שטוחה מדי, הקו"ף גרונית יתר על המידה, והצד"י דומה לשי"ן שמאלית. האוויר לא נפלט מקנה הנשימה בצורה שווה. בכל זאת היה ניתן להבין אותה בקלות. בשקט היחסי ששרר כעת בשכונת השינה תל אדיר נשמעה הצעקה איומה, פותחת שערים.
"מה קורה פה?!" קרא זינגר.

כולם עמדו קפואים. דומה היה שמטי נרגעה לרגע, אבל אז חרחרה שוב משוהו, צנחנה לארץ. היא שכבה בלי נוע על אבני המדרכה.
"מה עשיתם לה? היא מדברת!" צעקה הפנה. "היא מדברת! אתם הרגתם אותה!"

* *

הם כמוכּן לא הרגו אותה. דרוש יותר מחץ הרדמה כדי להרוג אנדרית צעירה ובריאה. אם כי אפשר שבאותו הרגע נזרע הזרע, ואולי כבר נבט הנבט, באופן המוכר מפעולות רבות אחרות של ההומו סאפיינס – רעיון מעורפל, חזון, תכנון וביצוע. אנדרית מתה, זה היה הרעיון. ולאור הנסיבות העגומות שאליהן נקלע גארי, על חשבון משלם המסים האוסטרלי, כבר היה ברור שאנדרית מתה כנראה עדיפה, מכמה וכמה בחינות, על אנדרית חיה.

היא בהחלט לא מתה, אבל עבורה הייתה זו תחילת הסוף. ואכן, מטילדה הגתה משפט. מדוע זה נשמע מופרך כל כך? בשש־עשרה השנים האחרונות אף אחד מהאנדרים לא ביטא צירוף מלים שנשמע הגיוני, למעט גארי שידע להצביע על שמות מותגים שנחשף אליהם. החוקרים לא ידעו לומר מה הסיבה לכך והסתפקו בממצאים חיוביים לגבי הפוטנציאל, שאולי ימומש פעם. מטי מימשה אותו.

למרבת הצער, היא מימשה אותו רק לאחר שחץ הרדמה של פקיד ממשלתי אוסטרלי פגע בגופה. דויל התכוון לשמור את האמצעי הזה לטיסה, כדי להבטיח שיתוף פעולה מלא של המאובן החי הנוסע אתם. אבל בלחץ המאורעות החליט שעדיף לשתק את האנדרית לפני שתפגין תעלולים חדשים נוספים.

מה הייתה הסיבה להתפרצות האלימה שלה כלפי סגן שר הבריאות? אף חוקר לא היה עתיד להפוך את הסוגייה הזו לשאלת המחקר שלו, אבל היושבים במתחם תל אדיר

תהו על השאלה הזו שוב ושוב. "ככל הנראה," קבע פרופסור מרום, "ההתנפלות הייתה דרך לשחרר את הלחץ המתמשך של מאורעות היום." להסבר זה צירף נימוקים מנימוקים שונים. נהוראי לעומתו טען שהאנדרית פשוט תיעבה את דויל, תיעוב פשוט ובריא, וניסתה להכות אותו בחזהו, אלא שהייתה נמוכה מדי לשם כך. ואילו זינגר הצדיק לעצמו בחשאי את הדעה הקדומה שלו על טבעם של האנדרים כולם. רק אחרי שנהוראי ומרום מיהרו אל האנדרית הקורסת, לאחוזו בה, הבחינה דפנה בשכבת פירורי הכריכים שעל משטח הבטון. בחושך דפנה התקשתה להבחין בצורות המדויקות שנתרו שם, אבל הן היו מן הסתם חידתיות בכל מקרה, כמו שאר שרבוטיה של מטי.

על הפירורים ההם עמד צ'ארלי דויל לפני הירייה ובטש ובטש, מטשטש בלא יודעין את הסימנים שהאנדרית התוותה בהם. כן, שחזרה דפנה לעצמה, ההתקפה התחילה מיד כשמטי ראתה מה עלה בגורל המתווים הסודיים שלה.

34

אבל הייתה גם ירייה אמתית, רועשת. הירייה הזו באה מאקדחו של אלקלעי, שנייה לפני או שנייה אחרי שנורה חץ ההרדמה. איש לא נפגע ממנה, למרות החרדה הגדולה שעוררה. היא נורתה לאוויר, עם הרעד הפיזיולוגי והכול. מאוחר יותר טען היורה בפני זינגר שירה על מנת להזהיר את מטי שלא תפגע בדויל. זינגר עמל להסביר לו שמשימתו הייתה להגן על מטי דווקא.

אלקלעי לא התפנה להקשיב. "יותר מדי בלגן", טען כלפי זינגר. יותר מדי דרכו לו על הראש. "נהוראי תפס תחת וחושב שהוא הבוס. לא נותן לעשות את העבודה. מה זאת עבודה של שומר? שמירה, הגנה." בשביל זה לקחו אותו. וכן, בכל מחיר. שמירה. ברור שמישהו היה צריך לעשות את זה. וזה התפקיד שלו. ככה זה עובד. מעבר לזה, היום כבר נגמר לפני שעתיים וחצי, הכל זה שעות נוספות עכשיו.

* *

מיד כשנשמעה הירייה, שוער הבניין רץ אליהם מתוך הלובי. ידו הייתה על אקדחו. "מה קורה פה?" שאל.

"תודה רבה לך", אמר זינגר, "הייתה פה קצת התרגשות, אי הסכמה, סידרנו את זה."

"אין התרגשויות פה", אמר השוער, "מי אתם כולכם? זה לא מקום ציבורי."

"אנחנו עובדי מדינה." אמר אלקלעי.

"אפשר לראות מסמכים? רישיון נשק?"

"זה באוטו."

"אני מבקש שכולכם תצאו מהמתחם," אמר השוער.

"אני אומר לך שאנחנו עובדי מדינה," חזר אלקלעי.

"ואני אומר לך שאתם תבלו את הלילה בבית מעצר פה עוד מעט."

"אין בעיה, אדוני," אמר פרופסור מרום, "אנחנו כבר יוצאים."

זינגר תרגם לאוסטרלים: "הוא גומר עוד מעט את המשמרת שלו ומבקש לסגור פה."

הקבוצה הקטנה התנהלה בחופזה אל עבר שפת הכביש שבו חנו המכוניות. דפנה

הביטה בעוגמה אל הניסאן המעוכה שלה.

"לא נורא, אני נותן לך טרמפ," אמר זינגר, "את העונש שלך כבר קיבלת."

"ואתה," אמר זינגר לאלקלעי, "מחר על הבוקר אתה מתייצב ב'עין צופייה'."

תת-רעד פסיכולוגי יש לך, הא? אלוהים שישמור איזה ברדק עשית."

"פיזיולוגי," אמר אלקלעי.

העבודה הזאת כבר לא לגילו, חשב. וכבר מאוחר. אשתו לא שמעה ממנו שעות.

* *

חץ ההרדמה ננעץ במותנה של מטילדה ושם נשאר עד ששלפו אותו, בשנתה.

כמוהו, גם כדור האקדח לא תעה באוויר סתם כך, אלא מצא לו יעד בדמות

הכתובת בצדו המערבי של סביל אבו נבוט.

מנת העופרת בלוח השיש הרסה את רוב מילות הכתובת ופגמה בחלק מהן. רק

מילים ספורות שעמדו בתחילתה נותרו במצב שלם. כעת יכלו קוראי ערבית, לו היו

כאלה בקרב הקבוצה הקטנה, להיווכח שכתוב שם "מה שירצה אללה היה יהיה! בכל

הדורות והזמנים..." כאן נעצר הטקסט. על כיוור השתייה של הסביל נערמו שבבי שיש.

כעת שוב לא היה ברור מה רצה לומר מוחמד אגא א-שמי, מושל יפו שחקק את

הכתובת. האם רצה לקלל או לברך את אנשי יפו, האם אישר או פסל את השמירה

הקפדנית ששמרו על הכללים שהוא עצמו יצר.

בחושך לא היה אפשר לאמוד את הנוק. גם לא היה טעם להתעכב; שוער הלובי

שיצא אליהם שוב כבר מצא את הלימוזינה בדרכה להסתלק, ואת זינגר ונהוראי

המעמיסים גוף אנדרי מורדם לתוך רכבו של ראש המועצה.

מישהו קרא אליהם מכיוון הלימוזינה – השלט של אוולין היה מוכן וטעון. כולם רצו כבר לנסוע הביתה.

“אני רק מסדר פה משהו שנייה וחוזר, ” אמר זינגר במפתיע. הוא חמק משם אל בין צמחיית הנוי.

כבר מזמן לא חשה אוולין התרוממות רוח כזו. כפי שהשתאתה לראות את האנושיות המתפרצת של הניאנדרטלית, הודעוזה לראות את שפל המדרגה המוסרי שזו הגיעה אליו. בזמן ההמולה הכוללת נשאה תפילה קצרה למען נשמתה. היא כבר הבינה שלאנדרית לא יהיה עניין רוחני בסיפורי השליחים, אבל עבודת האל של יומיום ודאי תרפא את נפשה, תיתן לה שלוה בעולם המסוכסך שבו גדלה והתחנכה. יחד עם הרגשה זו בא גם פרץ של הודיה על סיבובם הנהדר של גלגלי העולם. המושג Gezer Tours שנשאה אתה שנים קיבל פתאום פנים וכתובת. אוולין רצתה לשבת ולחשוב מה כל זה אומר, אבל גם הרגישה שהגיע הזמן להיפטר מהמשא הזה של סיפור הגעתה לארץ. “זה זמן להתחיל דרך חדשה, ” חשבה.

היא קיבלה את השלט החדש מנהג הלימוזינה. השלט פעל. אוולין יכלה ללכת שוב. כעת תרגלה שוב את שריריה הנוקשים, לחממם. היא פסעה לאט, הלךך ושוב, מאחורי הלימוזינה, שואלת את עצמה האם לא היה עדיף כבר להביא הנה את הקביים שלה. ליד הלימוזינה עמדו דויל ופרופסור מרום ושוחחו בפנים חמורות. מרום הצביע על כך שיריית חץ ההרדמה הייתה עבירה חמורה על התקנות הבינלאומיות של הוועדה הבינלאומית לקביעת המדיניות הציבורית כלפי ניאנדרטלים. ההתקפה שלה על דויל הייתה מבישה אך לא מסוכנת, לא כזו שתצדיק אמצעים חריפים כאלה. “כמו כן, כאיש מקצוע אין לי ספק, ” אמר, “שהקריאה האנדרית ‘לא צריך’ מכוונת להבעת רצון אקטיבי, אם כי כמובן עדיין לא ברור מהו הרצון הזה, ויש להבינו לפני שיהיה אפשר להתחשב בו.”

“בראות הציבור היא שמדאיגה אותי, ” אמר דויל. “לא יכולנו לחכות, חייבים להוציא אותה משטח ציבורי הומה אדם. עדיין לא הצליחו לקבוע אם מדובר בוורוס ואני לא לוקח את הסיכון. בטח לא לאור ההתנהגות האלימה החדשה שלה. גם במטוס נדאג לתנאים מיוחדים.”

"האם הכוונה היא להחזיק אותה במרכז המחקר בסידני?"
"יחזיקו אותה איפה שהם רוצים," אמר דויל בעייפות, "אני לא מאמין שבמרכז המחקר ייכנסו לפרוצדורה של בידוד כל העובדים."
פניו של מרום קדרו עוד יותר. "מה האלטרנטיבה להערכתך?"
דויל כחכת, העביר את ידו על פניו, שינה את עמידתו. לבסוף אמר: "מחלקת הסייעוד של משרד הבריאות תישא ברוב העלויות, שם יחליטו."
"תאשפזו אותה במחלקה סיעודית?"
"לא עם יתר החולים, כמובן."
מרום רצה לומר משהו, ועצר את עצמו. הוא הבחין בניזירה הפוסעת לידם, שכעת פנתה וחזרה אל הרכב של זינגר, והשתתק עד שעברה משם.
מאחורי הרכב ראתה אוולין את השאיפה האחרונה של זינגר מן הסיגריה, את הכיבוי בעקב הנעל. הוא קפץ כנשוך נחש כששמע אותה מאחוריו, אבל נרגע כשראה שזו הניזירה.
"מצטער," אמר. "זה עוזר לי להתרכז. שיישאר בינינו."
"זה בסדר," חייכה.
"את רוצה אולי טרמפ הביתה?" שאל.
"אם מגיע למישהו, זה לך."
אבל אוולין לא מיהרה כלל. היא חשבה על השיחה שהאזינה לה לפני דקה. כעת עמדה ונתנה בזינגר מבט ממושך.
"אני יכולה להציע משהו?"
"אני לא צריך גמילה."
"לא," חייכה. "חשבתי על רעיון שאולי תרצה להציג בפני האדונים שם."
זינגר, תשוש וחסר ברירה, הנהן. אוולין פרשה בפניו את הרעיון שלה. רעיון שהחל להתרקם אצלה בד בבד עם השיחה עם נהוראי על תשוקה ומימוש אישי, וקיבל חיזוק משמעותי אחרי שצותתה למרום ודויל.
ההצעה של אוולין הייתה בהירה ומושלמת כגולגולת עשויה קריסטל.

35

איש לא הרג את מטילדה, ועם זאת היא חוסלה בדם קר. ביום הראשון של מותה הצטלמה בשטח האווירי של נמל התעופה בן-גוריון, ליד כבש המטוס. הצילום, לצד צ'ארלס אי דויל המחייך, התפרסם בכל אמצעי התקשורת. מטי הזועפת עומדת ליד דויל. שום נקודת מגע לא נוצרה ביניהם ושום קשר עין. איש לא שאל מדוע פרסמו את תמונת הרגע שלפני העלייה למטוס ולא תמונה של האנדרית יורדת מן המטוס בארץ היעד. על כל פנים, האנדרית מעולם לא עלתה למטוס.

בציבור פורסמה הגרסה הרשמית: מטילדה הוזעקה לסידני להציל את חייו של גארי הסובל מסוכרת, ובאקט הומני תרמה לו מתאי הלב לב שלה. הטיפול, שהיה שגרתי אצל הומו סאפיינס אבל חדשני בעבור אנדרים, חייב לשכן את שניהם יחדיו לטווח ארוך. לבו של הציבור יצא אל הנערה האמיצה המתגוררת עם אחיה למחצה ומעניקה לו חיים. משורר אוסטרלי נודע כתב והקדיש לה כליל סונטות בתקופה ההיא. שמו של קובץ הסונטות היה "דם אציל".

הגרסה הרשמית הייתה, כמובן, קשקוש. במציאות נשלח גארי לבדיקות מקיפות במעבדה בפרברי סידני ומשם למרפאה פרטית קטנה במלבורן, כדי להקשות על כיתות של מטורפים למצוא אותו. מטילדה לא תרמה לגארי ולו תא בודד מן הלב לב שלה, והוא גם לא ביקש. את הצילום המשותף שלה עם דויל ארגן פרופסור מרום – הוא זה שדיבר על לבה של האנדרית לעמוד ליד סגן השר, ואסף אותה משם מיד

לאחר מכן, למקום המבטחים שלה. ארגון מקום המבטחים היה חלקו של זינגר בעסק – הוא אפשר לעצמו לשלם חוב ישן ולהשקיט את מצפונו. ההסכמה על מקום המבטחים ניתנה רשמית מפי דויל, שפטר את עצמו בכך מבירורים אתיים לא נעימים מול הוועדה הרלוונטית. בעוד כחצי שנה, כך סוכם, תצא הודעה נוספת, על תאונה מצערת שקרטה לאנדרית, ובכך יסתיימו חייה הגלויים.

כישרון כריתת הבריתות של ההומו סאפיינס הוכיח את עצמו שוב. הוא פעל כמכונה משומנת: מיד לאחר הצילום הוצאה מטי מן השטח האווירי והוסעה משם אל מקום שהזמן לא נגע בו מזה זמן רב. במקום הזה תחיה ללא הפרעות שנים רבות, גם לאחר מותה-לכאורה.

* *

כנסיית טאביטה הקדושה, שעמדה מזה זמן להפוך למנזר, נסגרה עכשיו כליל. אוולין ושתי נזירות נוספות שהובאו בסוד המשימה הן שתחזקו אותה כעת. על המדשאות, ליד פסל הבמבי וקומקום התה הענקי, שוטטה מטילדה, התוודעה לטווסים, לאווזים ולאיקונות, וסייעה במשימות יומיום. היא מילאה שקיות קטנות בפתיתי לחם הקודש, הדליקה מקלות קטורת, גיננה פה ושם. מאוד אהבה לבלות שעות בתוך החלל העצום של הכנסייה הישנה, בין הזהב והתכלת נוסכי השלווה. בברית החדשה לא למדה לקרוא מעולם, אבל הייתה מקשיבה רוב קשב לסיפורים שסופרו לה משם, מנסה לתרום משפט או שניים שלא הובנו. גם אוולין הייתה מרוצה – מאז בואה של מטי, הנזירות הפסיקו לגזום את הברושים בצורת ספירלה ונתנו להם לגדול פרא.

הייתה שם הסכמה אקטיבית, ודאי שהייתה: מטי נשאלה אם תרצה להישאר ולהתיישב עם אוולין, והיא הסכימה.

וכך, בארץ שעיקר המריבות בה סב סביב השאלה מי היה קודם, סוף-סוף היה ברור מי הייתה שם קודם. אם כי ברוב טובה, הסכימה האנדרית גם בלי שנשאלה לוותר מעט להומו סאפיינס, ולהתגורר במקום שעמד על תלו מ־1851. היא נראתה מאושרת מאוד.

כפי שידעו המדענים עוד הרבה לפני היווצרותם של האנדרים המחודשים, מטי בהחלט לא הייתה בהיריון. אפילו לא חוותה דימום מוגבר בסוף החודש,

ושום תאי בטא המבשרים על היריון לא נמצאו בדמה. האב המשווער הגזים כנראה בהערכת יתר של יכולותיו להפצה גנטית.

אוולין מצדה לא הצטערה על כך – אמנם המנזר היה מקום מצוין לגדל בו תינוק, אבל היא עצמה לא התעניינה בילדים באופן מיוחד. היא התרכזה במתן שיעורי הבעה בכתב למטי. יום אחד, חשבה, תלמד מטי לדעת מה היא רוצה לומר, וכשתדע לומר זאת, יהיו לה הכלים לנסח זאת כך שתהיה מובנת לכול. יום אחד תשרבט מטי את פתק הבריחה שלה מכאן, ותצא לתור את ארץ הקודש בעצמה.

* *

זמן רב כל כך ישבה האנושות לבדה. זמן רב כל כך חיפשה לה חברים. שלושים אלף שנה נמשך החיפוש. בכל מקום חיפשה אותם: על כוכבים אחרים, בחלל החיצון, בלב כדור הארץ. לבסוף קנתה לה מחדש חברים ישנים. אבל בהם נהגה בחד צדדיות, כמו ילדה המשיחה את לבה באוזני הדובי שלה. היא ידעה אותם על כל פרטיהם, אבל לא הצליחה להכיר אותם באמת. מעולם לא הצליחה לזהות בהם דבר שלא זיהתה קודם כל בעצמה. מעולם לא הצליחה לקבוע מה שיעורו של האנושי בהם, או לחלופין להבין את החלקים האחרים בהם, שאינם אנושיים. קיצורו של דבר, האנושות קבעה לה מבחן חברות ונכשלה בו.

כמין גמול על היחס שקיבלו, האנדרים נקמו את נקמתם בדרך המרה ביותר: הם הציגו חוזר והצג בפני האנושות את מותר האדם שלהם, ויחד עם זאת את חוסר המשמעות של קיומם. דומה כאילו הושק אצלם גן התכנון השאפתני: לא נראה היה שהם ממהרים לאנשהו או מגבשים חזון כלשהו. ככל שהבינו, או שניתן היה להבין אותם, הם לא חיפשו משמעות. אבל כיוון שהאנושות לא יכלה לסבול מצב של חוסר משמעות, כפתה עליהם את משמעותיותה שלה. וכיוון שהייתה בעלת די מודעות עצמית כדי לתעב את עצמה על העוול הזה, המשיכה וגרמה לאותה משמעות להיראות כחלק מהרצון האוטונומי שלהם. לאחר כל זאת המשיכה האנושות בכיוון האחד שהכירה: הלאה.

המאזן נטה לבסוף – פעם נוספת – לטובת ההומו סאפיינס. שוב נותר המין הזה לבד כל כך, כלב מיילל במרחבים העצומים של היקום. לו רק היה ניכר באנדרים בדרך כלשהי שהדבר בכלל אכפת להם.

36

בשמונה וחצי בבוקר עמדה רונאל בפאתי מתחם תל אדיר, ילדתה המקושטת אוחזת בידה, ליד בית המסחר קורנפלד, וקראה לבעליו לצאת החוצה. הוא יצא, משלים פיהוק של התעוררות, וחייך אל הילדה חיוך עגום. במקום נסתר כלשהו בתוכה, רונאל החלה לחבב אותו. אולי עוד יקבל ממנה פעם הצעה למקום מגורים חדש שאי אפשר לסרב לו. "גמרנו, עכשיו תורך," אמרה רונאל.

"אבל בסוף לא נתנו לה להישאר אתי," אמר שוקו. "לקחו אותה לאוסטרליה, המסריחים האלה."

רונאל משכה בכתפיה.

"טוב, טוב," נאנח, "ממזרתה. תקבלי את מה שביקשת. רגע, יש עוד משהו שאני צריך ממך." הוא אחז בטלפון שלו והציג לה טופס סטנדרטי לחתימה. "אני, כל החיים אני הסתדרתי בלי עורך דין, אבל עכשיו אני חייב."

אלה היו מסמכי הגירושין של שוקו. רונאל חתמה עליהם בזריזות. "טוב, מתי לצאת?" שאל.

"הראשון לחודש."

"מוקדם לי מדי, אני לא אמצא מקום חדש."

"אז הראשון באוגוסט."

שוקו נאנח. "טוב, באוגוסט."

רונאל ופיזאנג הלכו משם, בדרך לגן.

שוקו הביט בבית המסחר שלו. מצב המבנה באמת נראה לו עכשיו מעורר רחמים. את ערימות הבסיסים למכונות הכביסה יצטרך לפנות בקרוב. שלום למאבקים המשפטיים, שלום להתבצרות הממושכת, ללינה על המזרן המסריח. שלום לזיכרונות מכל השנים שעבר כאן, שהפכו עמומים פתאום. שלום אפילו לספל הישן הנושא את הכתובת "חדד את המוח", שנשבר מעצמו לבסוף. שלום לתקופה הקצרצרה שלו עם מטילדה, לפריחה הרגעית שנלקחה ממנו בבת אחת. שוקו ויתר מרצונו על זכותו של בית המסחר "קורנפלד" להמשיך להתקיים בקצה מתחם תל אדיר. הגזר של רונאל הגיע סוף־סוף. העסקה הושלמה.

* *

תוכניות אנושיות רבות יצאו אל הפועל בשנה שלאחר מכן. פארק השעשועים של זינגר קם על תלו. הקים אותו בעלה של רונאל, מנכ"ל אחלמה בינוי, שהיה קבלן ביצוע "בולדוור", כך העידה אשתו. העדות התבררה כנכונה. הקדימות הניכרת במרכז ניתנה למר אחלמה כפיצוי על ההפרה החד־צדדית לכאורה של חוזה העבודה שנחתם מול גברת רונאל אחלמה. לזינגר כבר היה פחות אכפת מכל זה – ארבעה חודשים לאחר שהחלו העבודות נגמרה הקדנציה האחרונה שלו. הוא שמח לפרוש מהפוליטיקה המקומית ולהצטרף לחבר המנהלים של קו הרכבת לאילת. ראש המועצה החדש של גזר היה שיניצקי, שעבד תחת זינגר כל השנים. זינגר הרשה לעצמו לשמוח בשמחתו.

בתוך פארק "גזר ושעשועים" היה שמור מקום מיוחד למוזיאון האנדרים הישראלי. השלט הענקי שבפתחו הכריז: "פרה־היסטוריה לכל המשפחה! חוויה אותנטית מרגשת!" ילדים שהתעייפו מן הגלגל הענק או רכבת השדים פותו להיכנס לשם בידי הוריהם. בתוך המוזיאון ראו העתק פלסטי בגודל טבעי של מטי ושל אורדו, שני הניאנדרטלים המקומיים שהיו פעם מקור לגאווה עממית. אורדו הוצג על האופניים שלו. דמותה של מטי, שלא נמצא בה ייחוד רב או קו אופי בולט, הופיעה בגופייה האדומה ובג'ינס המפורסם, בידה מקל השרטוט שלה. לידם הוצב שלט עם ברכתו של ראש המועצה החדש, שסיפר שהוא מתגעגע לימים היפים של השמורה ושהוא מקדם בברכה את שינויי הזמן.

צמד המטיילים שלומי ואשתו ביקרו במקום פעמים מספר, תמיד מתוך תחושת החמצה קלה.

”תאר לך שהייתה באה אליך עם המקל הזה,“ אמרה אשתו.
”שטויות, היה לה אופי נוח,“ אמר הכעל.
”לך תדע,“ אמרה אשתו. ”אף פעם אי אפשר לדעת על אנשים.“

* *

זו הייתה אחרי הכול תקופה לא רעה, חשבה דפנה, אבל תקופה שנגמרה. הכתם של הנסיעה ההיא עם מטילדה אכן היה קשה להימחות. הוא עלה לה במחיר יקר: לאחר סיום עבודתה בתל גזר, מרום התחמק ולא ניסה לסייע לה לקבל עבודה אחרת באף מכון מחקר נחשב.

נחמתה הייתה שגם נהוראי לא קיבל עזרה כלשהי. לאחר הקשר המזור שנראה לה שפיתח עם פרופסור מרום, סר חנו לגמרי, כנראה, והוא עבר מן התפקיד המעשי להוראה בלבד. כעת דשדש מקצועית כמרצה מן השורה באוניברסיטת כפר סבא, מקום שבעיני דפנה לא היה לו ברק אקדמי. היו שם קביעות ונשפי פקולטה ותו לא. דפנה עיוותה את פניה למחשבה על המחקר התיאורטי שהוא משטיח ומרדד שם. מרום הוא שסיפר לה על משרתו של שותפה לשעבר, בשיחה נדירה ליישור ההדורים ביניהם. היא חזרה ואמרה לעצמה: ”אני סולחת אבל לא שוכחת.“

בכל מקרה, לא היה סיכוי כלשהו שהיא תיעזר במרום בעתיד – התמחותה הראשית, ניאנדרטל-ביולוגיה, הלכה ודעכה, עכשיו כשכבר איש לא גידל אנדרים חדשים, וכבר לא נפתחו לה דלתות נוספות. הענף המחקרי החדש שהשתרג כעת, ניאנדרטל-ספיינס-גנטיקה, לא עניין אותה יותר מדי. בלית ברירה נאלצה דפנה לעבור הלאה מן התחום.

בתפקידה החדש ניהלה מעבדה גדולה באזור התעשייה של רחובות. דפנה חלשה על הצוות שם ביד בוטחת. למעשה קיבלה מהנהלת המעבדה תעודת עובדת מצטיינת שנה אחר שנה. הכול הסכימו שאין ראוייה ממנה לנהל את המקום ושאין להם מושג מה עשו לפני שהגיעה. היא עצמה זכרה היטב מה עשתה לפני שהגיעה. למעשה חשה כאילו מאחוריה מהלך של חיים שלמים.

אחרי שנדלקה בבעירה האינטנסיבית של פרשת מטילדה, נפלה למשכב זמן ממושך – היא סבלה מוורטיגו, אותו שיבוש חמור בשינוי המשקל גרם לה לסחרחורות ובחילות בלתי נסבלות בכל פעם שהניעה את ראשה. אחרי חמישה שבועות של ייאוש השתפר המצב, ואז הוורטיגו נעלם כלעומת שבא. דפנה רצתה רק לשוב ולתת מנוחה לנפשה, והעבודה המתישה בבית המרקחת הייתה אפשרות נוחה. אחרי יום עבודה ארוך הייתה חוזרת לדירתה ברגליים דואבות, מדפדת בגיליונות Science ונרדמת לפני אחת־עשרה. לאחר זמן, כששבה והתאוששה, התמסרה ראשה ורובה למעקב מרחוק אחר פרויקט מתנדבים חדש: שימוש בבינה מלאכותית לפענוח המחוות המילוליות והשרבוטים של אנדרים. כל המעורבים בדבר, חובבי אנדרים משכבר הימים, חשו שהם קרובים מאוד לגילוי קצה חוט.

שוקו התקשר אליה פעם, ממספר חסוי. "נחשי מי זה?" אמר.

דפנה לא הצליחה לנחש. לבסוף גילה לה את זהותו.

"אז מה את עושה עכשיו?" אמר.

היא סיפרה לו.

"יופי, יופי. את רוצה להיפגש לשתות קפה איזה ערב?"

"אני קצת עייפה בערבים," אמרה דפנה. "אבל אתה יודע מה, אשוב על זה."

37

לפעמים, עם היקיצה בבוקר, שוקו עדיין חושב על התינוק ההוא, שהיה יכול להתקיים.

שוקו רואה אותו, והוא בדיוק באמצע, או אולי דומה מעט יותר לאבא מאשר לאימא. יש לו אף רחב אבל לסת צרה ומדויקת. קו המותניים מתעתע, היציבה אנדרית משהו, אבל השכל והאופי והרצון, כולם אנושיים לחלוטין. שוקו חולם שהוא מחזיק אותו לפעמים, עוטף אותו בשכבות בדרך, לוקח אותו לטיול, נותן בידו גירים צבעוניים לצייר. והתינוק אוזו אותם בידיו, טועם אותם, מחשב ומתכוונן, ולבסוף מציב את הגיר על המדרכה.

התינוק מעביר קו על אבן המרצפת, ביד שעדיין אינה בוטחת, אבל כבר מגולמות בה יכולותיה.

שוקו מתהפך במיטתו. עדיין אינו רוצה להביט בשעון. או בזו הישנה לצדו, שכמעט אינו מכיר.

הקווים הרועדים שהתינוק מצייר מצטרפים למתווה פנים. עיניים, אף ופה. דמות אדם הוא מצייר.

מדי פעם, בשעת הציוור, התינוק מרים עיניו אל שוקו לאישור, לפעמים מחייך. בדרך כלל החיוך קטן ולפעמים הוא מתרחב והופך לחיוך גדול.

כשהתינוק גומר לצייר הוא מציג את התוצאה בפני שוקו. התינוק צייר את עצמו, בדיוק מושלם. ובציור הוא מביט אל אביו בחיוך. "הצלחתי!" הוא אומר, ומילותיו ברורות מאוד.

שוקו צוחק בשנתו ופורש אליו ידיים.

"הוא יגיע רחוק", חושב שוקו. "התינוק הזה יגיע רחוק."

תודות

ללוקאס נייט על הדחיפה האחרונה שאפשרה את הוצאת הספר. ללידור ברזיק-פרידלנד על הליווי המסור של כל פרק והתמיכה המתמשכת. ליהונתן אורן על הקריאה והעידוד בזמן אמת. לד"ר עידו כרמל שסיפק בנדיבות רקע על מחקר ביולוגי. לפרופ' ורדית רביצקי, פרופסור לביואתיקה באוניברסיטת מונטריאול, על הסיוע הרב בתחקיר לגבי המעמד המשוער של ניאנדרטלים בחברה שלנו. ולפרופ' אראלה חוברס, ראש המכון לארכיאולוגיה, הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטה העברית, על ההערות המאלפות שנתנה לגבי יכולת הדיבור של ניאנדרטלים. משתיהן קיבלתי מידע מדויק, וכל חירות אמנותית שלקחתי לעצמי בנושא זה נזקפת לחובתי בלבד. נעזרתי מאוד בסיפור של אריה חורשי ז"ל על סביל אבו נבוט. ובמאמרו של עפר רגב על תולדות אבו כביר ("טבע וארץ", טבת תשנ"ד, ינואר 1994).

